

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

AMERİKAN İÇ SAVAŞININ TOPLUMSAL KÖKENLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Mithat Sinan ŞANLI

Ankara, 2024

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

AMERİKAN İÇ SAVAŞININ TOPLUMSAL KÖKENLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Mithat Sinan ŞANLI

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Klevis KOLASI

Ankara, 2024

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

AMERİKAN İÇ SAVAŞININ TOPLUMSAL KÖKENLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Mithat Sinan ŞANLI

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Klevis KOLASI

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı ve Soyadı

- 1) Doç. Dr. Klevis KOLASI
- 2) Doç. Dr. Atay AKDEVELİOĞLU
- 3) Dr. Öğr. Üyesi Kadri Kaan RENDA

Tez Savunması Tarihi

30.09.2024

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

Doç. Dr. Klevis KOLASI danışmanlığında hazırladığım “**Amerikan İç Savaşının Toplumsal Kökenleri (Ankara, 2024)**” adlı yüksek lisans tezindeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

17.10.2024

Mithat Sinan ŞANLI

ÖNSÖZ

Tez çalışmamı özenle takip eden danışmanım Doç. Dr. Klevis KOLASI'ye yol gösterici önerileri ve teşvik edici yaklaşımı için içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Yüksek lisans öğrenimim boyunca bana destek olan eşime, oğullarıma ve yakın çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Mithat Sinan ŞANLI

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
ŞEKİLLER LİSTESİ	iv
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	8
A. TOPLUMSAL TARİH.....	8
B. BURJUVA DEVRİMİ VE KAPİTALİZM	19
İKİNCİ BÖLÜM: İÇ SAVAŞ ÖNCESİ TOPLUMSAL, EKONOMİK VE SİYASAL DİNAMİKLER.....	24
A. 19. YÜZYILIN BAŞINDA AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNİN TOPLUMSAL YAPISI	24
B. EKONOMİK VE SOSYAL AYRIŞMA	28
1. Sanayileşme ve Plantasyon	29
2. Gümrük Vergileri Sorunu	36
3. Kölecilik.....	38
4. Kölelik Karşıtlığı (Abolisyonizm).....	46
a. Dini Ayrışma	51
b. Tom Amca'nın Kulübesi.....	57
c. John Brown Hareketi.....	61

d. Dredd Scott Olayı.....	66
C. BÖLGESEL GENİŞLEME	70
1. Missouri Uzlaşması.....	71
2. Meksika Savaşı.....	76
3. 1850 Uzlaşması ve Kaçak Köle Yasası.....	79
4. Kansas – Nebraska Yasası	83
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: İÇ SAVAŞ VE YENİDEN YAPILANMA	87
A. CUMHURİYETÇİLERİN YÜKSELİŞİ	87
B. BİRLİKTEN AYRILMALAR VE İÇ SAVAŞ.....	94
C. YENİDEN YAPILANMA DÖNEMİ	112
SONUÇ	125
KAYNAKÇA.....	132
ÖZET	145
ABSTRACT	147

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. 19. Yüzyılın İlk Yarısında Amerika Birleşik Devletleri'nde Köle Fiyatları İle İlgili Veriler.....	45
Şekil 2. Missouri Uzlaşması Haritası	74
Şekil 3. Yeraltı Demiryolu Haritası	83
Şekil 4. 1860 Seçim Sonuçları.....	93
Şekil 5. İç Savaşın Başlangıcında Amerika Birleşik Devletleri'nin Görünümü	98
Şekil 6. Anakonda Planı	105
Şekil 7. Amerikan Savaşlarında Askeri Kayıplar	111

GİRİŞ

Bu tez, kölelik kurumunun, ekonomik eşitsizliklerin, kültürel ve ideolojik farklılıkların ve Kuzey ile Güney arasındaki demografik değişimlerin, ayrılma ve savaşa yol açan toplumsal gerilim ve çatışmaların tırmanmasına nasıl katkıda bulunduğunu inceleyerek Amerikan İç Savaşı'nın toplumsal kökenlerini araştırmayı amaçlamaktadır. Çalışma, bu toplumsal dinamikleri analiz ederek, toplumsal yapılar ile İç Savaş'la sonuçlanan siyasi kriz arasındaki etkileşimin kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlamayı hedeflemektedir.

Amerikan resmi tarihine göre, İç Savaş'ın ana nedeni olarak köleliğin kaldırılması gösterilmektedir. Resmi anlatımda, köleliğin Amerikan toplumunda ahlaki ve sosyal sorunlara yol açması nedeniyle İç Savaş'ın kaçınılmaz hale geldiği vurgulanır. Bu anlatıma göre; Güney kölecidir, Kuzey kölelik karşıtıdır. Nihayetinde Kuzey eyaletleri, köleliğin sona erdirilmesi gerektiğine inanarak ve bunun Amerikan değerlerine aykırı olduğunu savunarak savaşa girmiştir. Savaş, sonunda köleliğin kaldırılmasıyla sonuçlanmış ve bu da ulusal birliğin korunması ile özgürlük ve eşitlik ilkelerinin pekiştirilmesi olarak tanımlanmıştır.

Bu resmi tarih anlatımı, Amerika'nın kendisini özgürlük ve demokrasinin savunucusu olarak gördüğü, Amerikan istisnacılığı kavramıyla uyumludur. Bu kavram, ABD'nin özellikle insan hakları ve demokratik ideallere bağlılığı bakımından diğer uluslardan doğası gereği farklı olduğu fikrini desteklemektedir. Amerika iki açıdan istisnaidir. Birinci istisna, Amerika bir imparatorluğa karşı özgürlük savaşı veren ve özgürlüğünü elde eden ilk sömürgeci. Yani monarşiye karşı bir devrimden doğan demokrasidir.¹

---

¹ Yale University Press, "A Brief History of American Exceptionalism", <https://yalebooks.yale.edu/2017/02/28/a-brief-history-of-american-exceptionalism/> (Erişim Tarihi: 17 Mayıs 2024).

İkinci istisna ise Amerika'nın tüm büyük güçler içerisinde emperyalizme başvurmayan ve resmi tarih yazımına göre emperyalist olmayan tek büyük güç olmasıdır. Ancak Amerika Birleşik Devletleri'nin istisnai bir ülke olarak görülmesinin temel nedeni, hem siyasi hem de ideolojik olarak dünyada benzersiz bir liberal kapitalist demokrasi modelini temsil etmesidir. Modern çağın en başarılı büyük gücü olarak, ABD, tek süper güç konumunda olmasının yanı sıra, dünya düzenini kendi tercihlerine göre şekillendirme yeteneğine sahiptir. Bu tercihler, Amerika'nın ideolojik vizyonuna ve kendine özgü misyonuna dayanmaktadır. ABD'nin, özgürlük ve liberal değerleri siyasette, ekonomide ve toplumda merkezi bir konuma koyarak diğer devletlerden farklı bir yol izlediği vurgulanır. Bu başarılar ve sahip olduğu liberal karakter, Amerika'yı diğer ulus-devletlerden ayıran en temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır.²

Amerikan İç Savaşı'nı açıklarken öncelikle toplumsal nedenlere odaklanmak büyük önem taşımaktadır. Siyasi, toplumsal ve dış politika olaylarının analizinde, bu olayları etkileyen faktörleri tarihsel ve toplumsal bağlamlarından kopararak yapılan her türlü değerlendirme eksik ve yanıltıcı olacaktır. Dolayısıyla, İç Savaş'ın kökenleri, ideolojik ve siyasi olayların toplumsal ilişkiler çerçevesine yerleştirilmesiyle daha iyi anlaşılabilir olacaktır.

İç Savaş, tek bir devlet içinde biri ücretli emeğe, diğeri ise köleleştirilmiş emeğe dayanan birbirinden farklı iki toplumun giderek artan gerilimlerinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu çatışma, yalnızca kimlik ve ideoloji üzerinden değil, aynı zamanda Kuzey ve Güney'in egemen sınıflarının toplumsal ve maddi çıkarları arasında bir mücadele şeklinde şekillenmiştir. Bu çıkarlar, kapitalist dünya düzeninin gelişimi ile de

---

² Daniel Deudney ve Jeffrey Meiser, "American Exceptionalism", Michael Cox ve Doug Stokes (ed.), *U.S. Foreign Policy*, Oxford University Press,, 2008, s. 25.

yakından bağlantılıdır. Dolayısıyla, Amerikan İç Savaşı'nı, iki farklı toplumsal yapının aynı devlet içinde bir arada bulunmasının yarattığı gerilimlerin bir toplumsal çatışması olarak değerlendirmek en isabetli yaklaşım olacaktır.³

İç savaşın nedenleri üzerine yapılan literatür tartışmaları, akademisyenleri "köktenciler" ve "revizyonistler" olarak ikiye ayırmıştır. Köktenciler savaşın temel nedeninin kölelik olduğunu ve savaşın birincil amacının özgürleştirme olduğunu savunurken, Revizyonistler savaşın nedenlerine daha geniş perspektifle bakarak ekonomik çıkarlar, sınıfsal çatışmalar, sosyal ve kültürel farklıklar gibi konular üzerinde durmuştur.⁴

Amerikan İç Savaşı'nın nedenlerine ilişkin ekonomik yorumun öncülerinden Charles Austin Beard ve Mary Ritter Beard, Amerikan Medeniyetinin Yükselişi (1927) adlı eserlerinde, savaşın endüstriyel Kuzey ile tarımsal Güney arasındaki ekonomik uyumsuzluktan kaynaklandığını savunmuştur. Onlara göre, savaşın başlıca kaynakları kölelik karşıtı ahlaki tartışmalar değil, bankacılık, gümrük tarifeleri ve sübvansiyonlar gibi ekonomik konulardır.⁵ Sanayi devrimi, ticari Kuzeydoğu ve tarımsal Kuzeybatı'da ekonomik çeşitliliği ve büyümeyi teşvik ederken, Güney'deki pamuk monokültürü ve ekonomik durgunluk bu iki bölge arasında çatışmalara neden olmuştur. Federal fonlarla sağlanan ulaşım inşası, ulusal bankacılık sistemi ve koruyucu tarifeler gibi politikalar, Kuzey'deki ticaret grupları tarafından desteklenmiş, ancak Güney'deki plantasyon sahipleri tarafından sert bir şekilde karşı çıkmıştır.⁶

---

³ Alexander Anievas ve Dabney Waring, "The Difference Multiplicity Makes: The American Civil War as Passive Revolution", *Review of International Studies*, Vol. 2023, s. 1-2.

⁴ Elizabeth R. Varon, *Disunion!: The Coming of the American Civil War, 1789-1859*, Gary W. Gallagher ve Michael T. Parrish (eds.), The University of North Carolina Press, 2008, s. 3.

⁵ Ibid., s. 2.

⁶ Charles Post, *The American Road to Capitalism: Studies in Class-Structure, Economic Development, and Political Conflict, 1620-1877*, Historical Materialism Book Series, Brill, 2011, s. 196.

Ancak 1940'lerden itibaren, Beard'ların Kuzeydoğu'daki iş dünyasının ulusal bankalara, tarifelere ve özgür topraklara destek konusunda birleştiği iddiası bazı tarihçiler tarafından eleştirilmiştir. Bu tarihçilere göre, tüccarlar ve imalatçılar, para politikası ve köleliğin genişletilmesi gibi konularda sıklıkla karşı karşıya gelmişlerdir.⁷

Barrington Moore ise Amerikan İç Savaşı'nın farklı sosyal sınıflar arasındaki çatışmanın bir sonucu olduğunu öne sürmüştür. İç Savaşı "burjuva kapitalist demokrasi" olarak adlandırılabilir bir devrimci sürecin son aşaması olarak gören Moore'a göre, Güney'deki plantasyon köleciliği sanayi kapitalizmini engelleyen bir unsur değil, aksine onun gelişimini destekleyen bir yapıdır. Ancak Moore, köleliğin siyasal ve sosyal demokrasinin önünde bir engel teşkil ettiğini kabul etmektedir.⁸

John Ashworth de, İç Savaş'a yol açan siyasal ve ideolojik çatışmaların merkezinde sınıf ilişkilerinin -Güney'de plantasyon köleliği, Kuzey'de kapitalist imalat ve ticari aile çiftçiliği- eşitsiz bölgesel gelişimini görmektedir. Ashworth, 1840'lar ve 1850'lerdeki siyasal liderlerin, rakiplerinin amaçlarını yanlış anladıklarını kabul ederken, bu yanlış algılamaların sosyal olarak belirlenmiş dünya görüşlerinden kaynaklandığını savunmuştur. Kölelik ve köleliğin yayılması konusundaki çatışmanın, İç Savaş'a yol açan siyasal ve sosyal değişimlerin temel nedeni olduğunu belirtmiştir.⁹

John Ashworth ayrıca Charles Beard'ın, savaşın yorumlanmasında ekonomik sistemler arasındaki uyumsuzluğu belki fark ettiğini ancak doğasını ve kaynağını yanlış anladığını öne sürmüştür. Ashworth'e göre mücadele, tarımcılık ve sanayi kapitalizmi arasında değildi. Sanayileşen bir Kuzey, tarıma dayalı bir Güney ile karşılıklı faydalı ve

---

⁷ Ibid., s. 197.

⁸ Barrington Moore Jr., *Diktatörlüğün ve Demokrasinin Toplumsal Kökenleri: Çağdaş Dünyanın Yaratılmasında Soylunun ve Köylünün Rolü*, çev. Şirin Tekeli ve Alaeddin Şenel, Varlık Yayınları, 1989, s. 92.

⁹ Post, op. cit., s. 199

oldukça kârlı bir bağımlılık temelinde bir arada var olabilirdi. Bunun yerine mücadele, emek sistemleri arasındaydı ve her iki bölgede de alt sınıfları tatmin edecek bir düzenlemeye ihtiyaç vardı. 1860 yılına gelindiğinde, bu ihtiyaç her iki bölgede de gideriliyordu ve alt sınıflardan acil bir isyan tehdidi yoktu. Bununla birlikte, Kuzey'in ücretli emeği kabul etmesi, Güney'deki köleliğin giderek yersiz ve ahlaki açıdan kabul edilemez görünmesine neden olan değerlerin yaratılmasına yol açmıştı.¹⁰

Eric Foner ve Eugene Genovese gibi Marksist tarihçiler de, plantasyon köleliği ile sanayi kapitalizminin gelişimi arasındaki temel uyumsuzluğu vurgulamışlardır. Ancak, bu çatışmanın 1840'lar ve 1850'lerde neden özellikle patlayıcı hale geldiğini tam olarak açıklayamamışlardır. Foner ve Genovese, bu çatışmayı kitle siyasetinin yükselmesiyle ilişkilendirmiş; 1830'larda beyaz erkek oy hakkının genişlemesi ve modern siyasi partilerin gelişimiyle birlikte, bu dönemde kölelik meselesinin ön plana çıktığını öne sürmüşlerdir.¹¹

James O'Connor ve Robert Sherry, İç Savaş'ın ekonomik temellerini analiz ederken plantasyon-kölelik tartışmalarının ötesine geçerek tarımsal küçük meta üretimi üzerine yoğunlaşmışlardır. O'Connor'a göre, Kuzeydoğu ve Orta Batı'daki aile çiftlikleri, esasen "geçimlik" üretim birimleri olarak faaliyet göstermekteydi. Bu çiftlikler yalnızca artı ürünlerini pazarlıyor, üretim ve geçim araçlarının yeniden üretimi için piyasa döngüsüne bağımlı olmuyorlardı. O'Connor, bu bağımsız meta üretiminin, kapitalist emek piyasası dışında kalarak yeniden üretim koşullarını sağlayabildiğini, bu durumun mülkiyetsiz bir işçi sınıfının oluşumunu engellediğini ve kapitalist üretimin gelişmesi önünde bir engel teşkil ettiğini belirtmiştir. Ona göre, aile çiftliklerinin bu bağımsız

---

¹⁰ John Ashworth, *Slavery, Capitalism, and Politics in the Antebellum Republic: Volume 2, The Coming of the Civil War, 1850-1861*, Cambridge University Press, 2007, s. 646.

¹¹ Post, op. cit., s. 101

karakteri, kapitalizmin emek piyasasına olan bağımlılığını sınırlamış ve kapitalist genişlemeyi zorlaştırmıştır.¹²

Sherry ise bu görüşe karşı çıkarak, Batı ve Kuzeydoğu'daki özgür çiftçilerin yalnızca artı ürünlerini değil, neredeyse tüm üretimlerini pazarladıklarını savunmuştur. Sherry, bu çiftçilerin ekonomik yeniden üretimleri tamamen meta üretime ve mübadeleye bağlı olduğunu öne sürerek, çiftçilerin geçim döngüsü yerine, rekabet ve birikim döngüsü tarafından yönlendirildiklerini vurgulamıştır. Bu bağlamda, Kuzey'deki aile çiftlikleri kapitalist gelişimin önünde bir engel değil, aksine 19. yüzyılda imalat ve sanayinin yükselişinde merkezi bir rol oynamışlardır. Aile çiftliklerinin üretim araçlarını ve nesnelerini sürekli geliştirmesi, ekonomik yeniden üretim için meta dolaşımına olan bağımlılıkları, Kuzey tarımını kapitalist üretim ve tüketim için geniş bir iç pazara dönüştürmüştür.¹³

Amerikan İç Savaşı'nın toplumsal kökenlerine odaklanan literatüre dayanarak hazırlanan bu çalışma, savaşın asıl amacının köleliği kaldırmak olmadığını savunmaktadır. Aksine, Kuzey'in ücretli emeğe dayalı kapitalist değerlerin Güney'e dayatılması ve bu değerlerin egemen kılınması sürecinin, İç Savaş'ı bir burjuva devrimi niteliğine büründürdüğü ortaya koyulacaktır.

Bu çalışma, ikincil kaynaklara dayalı nitel bir araştırma yaklaşımını benimsemiştir. Bu bağlamda, tarihsel analiz yöntemi kullanılarak akademik makaleler, kitaplar ve tarihsel incelemeler gibi güvenilir ikincil kaynaklar incelenmiştir. İkincil kaynaklar, toplumsal tarih paradigması ve burjuva devrimi kavramı çerçevesinde değerlendirilmiş ve yeniden yorumlanmıştır. Ayrıca, güncel ve güvenilir internet kaynaklarından yararlanılarak ilgili konulara dair ek bilgi sağlanmıştır. İnternet

---

¹² Ibid., s. 17-18.

¹³ Ibid., s. 19.

kaynakları seçilirken, güvenilirlik ve güncellik kriterleri göz önünde bulundurulmuş; yalnızca akademik ve kurumsal nitelikteki siteler referans olarak alınarak, resmi kurumların, akademik araştırma merkezlerinin ve uluslararası organizasyonların internet sayfalarına başvurulmuştur. Bu kaynaklar, İç Savaş öncesindeki sosyal, ekonomik ve politik koşulların anlaşılmasına katkıda bulunmuş ve konunun daha geniş bir perspektiften ele alınmasına olanak sağlayarak, Amerikan İç Savaşı'nın toplumsal kökenlerinin detaylı bir şekilde analiz edilmesine yardımcı olmuştur.

Üç bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde çalışmanın temelini oluşturan Toplumsal Tarih ile Burjuva Devrimi ve Kapitalizm kavramları açıklanacaktır.

İkinci Bölümde, İç Savaş'tan önceki dönemde sosyal, ekonomik ve siyasi dinamikler analiz edilecektir. Üç kısımdan oluşan bu bölümün Birinci kısmında; 19. yüzyılın başında Amerika Birleşik Devletleri'ne genel bir bakışla ülkenin erken dönem ekonomik, sosyal ve siyasi koşulları açıklanmaya çalışılacaktır. İkinci kısımda, sanayileşen Kuzey ile tarımsal Güney arasındaki Ekonomik ve Sosyal Ayrışma başlığı altında bölünmeyi derinleştiren ekonomik, sosyal ve kültürel konular açıklanmaya çalışılacaktır. Üçüncü kısımda bölgesel genişlemenin çatışmayı tırmandırmadaki rolü ele alınacak, özgür ve köleci eyaletler arasında büyüyen anlaşmazlığa katkıda bulunan olaylar incelenecektir.

Üçüncü bölümde; Cumhuriyetçi Parti'nin ortaya çıkışı ve İç Savaş süreci incelenecek, savaş sonrası yeniden yapılanma döneminde ortaya çıkan siyasi, sosyal ve ekonomik zorluklar açıklanmaya çalışılacak ve genel değerlendirme yapılarak araştırma sonlandırılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

A. TOPLUMSAL TARİH

“Yedi kapılı Teb şehrini kuran kim?

Kitaplar yalnız kralların adını yazar.

Yoksa kayaları taşıyan krallar mı?

...

Hindistan'ı nasıl aldıydı tüysüz İskender?

Tek başına mı aldıydı orayı?

Nasıl yendiydi Galyalıları Sezar?

Bir aşçı olsun yok muydu yanında onun?

...

Kitapların her sayfasında bir zafer yazılı.

Ama pişiren kimler zafer aşını?”¹⁴

19. yüzyılda profesyonelleşme sürecinde tarih, büyük ölçüde ulus-devletin siyasi tarihi ve diğer ulus-devletlerle olan ilişkilerinden ibaret olarak ortaya çıktı. Bu dönemde, tarih yazımı yüksek politika ve uluslararası diplomasi tarihiyle hükümdarların kişiliğinde

---

¹⁴ Gerçek Edebiyat, “Okumuş Bir İşçi Soruyor”, <https://www.gercekedebiyat.com/haber/4607-5187.html> (Erişim Tarihi: 14 Eylül 2024). 20. yüzyıl Alman edebiyatının en önemli şair, yazar ve kuramcılarında biri olan Bertolt Brecht, 1935 yılında yazdığı, orijinal adı “A Worker Reads History” olan ve dilimize “Okumuş Bir İşçi Soruyor” adıyla çevrilen şiirinde, sıradan insanların yokluğunu sorgulayarak geleneksel tarih anlatılarını eleştirmiştir. Ayrıca Brecht şiirinde, yüceltilen liderler ile imparatorluklar ve anıtlar inşa eden isimsiz kitleler arasındaki farkı ön plana çıkararak, tarihsel anlatılarda işçi sınıfının sömürülmesine ve görmezden gelinmesine dikkat çekmiştir. Retorik sorularla, tarihin bireysel başarılar üzerinden geleneksel tasvirine meydan okumuş; bu yaklaşımla, geleneksel tarih perspektifini tersine çevirerek okuyucuları, geçmişi şekillendiren toplumsal ve ekonomik dinamikleri yeniden değerlendirmeye davet etmiştir. Yukarıda şiirin bir bölümü yer almaktadır. All Poetry, “A Worker Reads History”, <https://allpoetry.com/A-Worker-Reads-History> (Erişim Tarihi: 14 Eylül 2024).

somutlaşıyordu. Bu anlayışa göre, tarih, büyük insanların eseri olarak kabul ediliyordu. Bu yaklaşım, siyasi kararların ve olayların daha geniş toplumsal güçler ve yapılar yerine, ahlaki ve siyasi açıdan özerk bireyler olarak görülen "büyük adamların" kişilik özelliklerini yansıttığı varsayımına dayanıyordu.¹⁵

Leopold Von Ranke tarafından başlatılan bu profesyonel tarih yazımı paradigması, evrensel düzeyde bir tarihsel araştırma standardı olarak kabul edilmesine rağmen, dönemin toplumsal ve siyasal gerçeklikleriyle uyumsuzdu. Ranke, temsili kurumların henüz oluşturulmadığı ve sanayileşmenin toplumsal sonuçlarının tam olarak yaşanmadığı bir dönemde yaşamıştı. Bu nedenle, Ranke'nin tarih anlayışı büyük ölçüde siyaseti devletin resmi belgeleri üzerinden değerlendiriyor ve toplumsal güçlerden nispeten soyutlanmış bir bakış açısı sunuyordu.¹⁶ Bu yaklaşım, olaylar ve "büyük adamlar" üzerine odaklanırken, bu kişilerin ve olayların içinde yer aldığı daha geniş toplumsal bağlamın göz ardı edilmesine yol açtı. Bu durum, tarih yazımında toplumsal güçlerin ve yapısal etkenlerin yeterince dikkate alınmadığı bir perspektifin öne çıkmasına neden oldu.¹⁷

Ancak 19. yüzyılın sonlarına doğru, Ranke'ci paradigma, toplumsal ve ekonomik etkenleri hesaba katan bir anlayışla eleştirilmeye başlandı.¹⁸

1893 yılında, toplumsal tarihin gelişimine dair önemli bir adım atan *The Journal for Social and Economic History* adlı dergi, Avusturyalı sosyalist Ludo Moritz Hartmann ve muhafazakâr medyacı Georg von Below yönetiminde yayın yapmaya başladı. Bu

---

¹⁵ Klevis Kolasi, "Alman Tarih Yazımında Sonderweg Tezinin Katkıları ve Sınırlılıkları: Özgün Yolun Ötesinde," In *Türk-Alman Çalışmaları Serisi I*, Ankara: Nobel Yayınevi, 2020, s. 177.

¹⁶ Georg G. Iggers, *Bilimsel Nesnellikten Postmodernizme Yirminci Yüzyılda Tarihyazımı*, çev. Gül Çağalı Güven, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2000, s. 4.

¹⁷ Kolasi, op. cit., s. 177.

¹⁸ Iggers, op. cit., s. 5.

dergi, daha sonra Lucien Febvre ve Marc Bloch tarafından 1929 yılında Strazburg'da kurulan Annales dergisine de önemli bir referans noktası oluşturdu.¹⁹

Annales Ekolü'nün öncüleri, Ranke'ci tarih anlayışına güçlü bir karşı duruş sergileyerek tarihin odak noktasını siyasi ve olay temelli yaklaşımdan sosyal ve ekonomik tarihe kaydırıldı. Bu yaklaşım, tarihin yalnızca siyasi olaylarla sınırlanamayacağını savunuyor ve disiplinler arası çalışmanın gerekliliğini vurguluyordu. Ekolün tarihçileri, tarihin yalnızca sosyal, siyasal, ekonomik değil, kültürel, dini ve zihinsel boyutlarını da kapsaması gerektiğini ileri sürdüler. Bu genişleme, tarihin diğer bilim dallarıyla işbirliği yapmasını zorunlu kıldı. Annales dergisinin kuruluşunda, tarihçilerin yanı sıra coğrafya, ekonomi, sosyoloji ve hukuk gibi farklı disiplinlerden gelen uzmanların yer alması, bu diyalog ihtiyacını açıkça göstermekteydi. Özellikle Marc Bloch ve Lucien Febvre, arşiv belgelerinin önemini reddetmemekle birlikte, Ranke'ci tarih yazımının arşiv kaynaklarına aşırı önem atfetmesine karşı çıkmışlardır.²⁰

Geleneksel siyasal ve diplomatik tarih yaklaşımları, 1945 sonrası dönemde de uzun bir süre meslekteki egemenliklerini sürdürmeye devam etti, ancak 1960'larda, tarih yazımında siyasi ve diplomatik tarihten toplumsal tarihe doğru bir "paradigma değişimi" yaşandı. Bu değişim, tarihsel araştırmaların odağını genişleterek, yalnızca büyük olaylar ve liderler yerine, toplumsal yapılar, ekonomik süreçler ve sıradan insanların yaşamlarına daha fazla önem verilmesini sağladı.²¹

---

¹⁹ Christoph Conrad, "Social History", *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, Vol. 22, Elsevier Ltd., 2015, s. 308.

²⁰ Yasemin Avcı ve Muhammed Dağ, "Annales Ekolü'nde ve Türkiye'de Yerel Tarih Çalışmalarında Disiplinlerarası Çalışma Yönteminin Kullanımı (1939-2000)", *İçtimaiyyat, Sosyal Bilimler Dergisi*, Vol. 6, No. 1, 2022, s. 207.

²¹ Kolasi, op. cit., s. 180.

Bu dönemde, II. Dünya Savaşı'nın yarattığı koşullar net bir şekilde görülmeye başlandı; bunlar arasında sömürge imparatorluklarının çöküşü ve buna bağlı olarak toplumsal hareketlerin yükselişi de yer alıyordu. Uygarlık sürecinin yıkıcı nitelikleri giderek daha fazla fark edildi ve bu durum, tarihçilerin bilincinde önemli değişiklikler yarattı. Bu bilinç dönüşümü, özellikle "büyük anlatı"ların sonunu getirdi. Artık modernlik, eskiden olduğu gibi evrensel bir geçerlilik iddiasında bulunamayan çeşitli uygarlık anlayışlarının bir arada var olduğu bir yapı olarak görülmeye başlandı.²²

Bu yıllardan itibaren ortaya çıkan “yeni” tarih yazımının yaygınlaşması, Avrupa ve Kuzey Amerika'daki yükseköğrenim sistemlerinin önemli ölçüde genişlediği bir dönemde gerçekleşti. Akademik iş alanlarının, öğrenci sayılarının ve doktora adaylarının artmasıyla birlikte kitap ve dergi yayıncılığında da büyük bir büyüme yaşandı.²³ Amerika’da, Wisconsin Üniversitesi, özellikle Fred Harvey Harrington, William Best Hesseltine ve William Appleman Williams gibi tarihçilerin çalışmalarıyla Amerikan dış ilişkilerinin incelenmesi ve yorumlanması için bir merkez haline geldi. Bu Akademisyenler, Amerikan tarih yazımında toplumsal, ekonomik ve bölgesel dinamikleri merkeze alan ilerici bir yaklaşım geliştirdi ve “Açık Kapı” yorumlarıyla Amerikan dış politikasının daha incelikli bir anlayışını geliştirmek için tarih, sosyoloji ve ekonomi dahil olmak üzere çeşitli disiplinleri entegre ettiler.

William Appleman Williams, *The Tragedy Of American Diplomacy* adlı çalışmasında, Açık Kapı politikasını, ABD'nin resmi sömürgeleştirmeye başvurmadan ekonomik nüfuzunu küresel olarak genişletmesi için etkili bir temel strateji olarak tanımladı. Williams'a göre bu politika, ABD'nin küresel pazarlara, özellikle de az

---

²² Iggers, op. cit., s. 6-7.

²³ Conrad, op. cit., s. 308.

gelişmiş ya da zayıf ülkelere, onları doğrudan askeri fetih yoluyla kontrol etmeden, ekonomilerini ve siyasetlerini Amerikan yanlısı bir kalıpta şekillendirmesine olanak sağlamak üzere tasarlanmıştı. Bu politikanın amacı, Amerikan malları için dış pazarları güvence altına alarak içteki aşırı üretim ve ekonomik istikrarsızlık sorunlarını çözmek ve böylece içeride refahı sürdürmektir. Yurt dışındaki pazarların genişlemesiyle ABD'deki üretim fazlası eritilecek, kapitalizm kurtarılacak ve aynı zamanda modernlik ile kalkınma için “Amerikan dehası” dünyaya ihraç edilecekti.²⁴ Bu “gayri resmi imparatorluk” politikası, Avrupa tarzı sömürgecilikten farklı olduğu için, Amerika kendini hala sömürge karşıtı ilan edebilir ve yine de 20. yüzyılın önde gelen karşı-devrimci gücü olabilirdi.²⁵ Williams, bu politikanın kısa vadede ekonomik ve politik başarı getirmiş olsa da, Amerikan değerleri ve söylemleriyle uyuşmadığını ve nihayetinde ideolojik ve ahlaki bir başarısızlığa yol açacağını savundu.

Yine bu dönemde toplumsal tarih alanında önemli katkılar yapmış bir tarihçi olan Eric Hobsbawm, özellikle 20. yüzyılda toplumsal tarihin tarih yazımındaki rolünü derinlemesine inceledi ve sosyal tarihi, toplumun tarihsel süreçlerinin bir bütünü olarak ele aldı. Hobsbawm, tarih yazımında sosyal bilimlerle olan bağları güçlendirdi ve tarihin sadece politik olaylar ya da ekonomik gelişmeler üzerinden değil, aynı zamanda kültürel ve toplumsal süreçlerle anlaşılması gerektiğini vurguladı. Bu bağlamda, toplumsal tarihin "toplumun tarihi" olarak yeniden tanımlanmasında etkili oldu.²⁶

Hobsbawm'ın çalışmaları, özellikle işçi sınıfı tarihine ve işçi hareketlerine odaklandı. 1948 yılında yayımladığı ilk kitabı, 1880-1900 yılları arasındaki İngiliz işçi

---

²⁴ Dennis Phillips, “The Tragedy of American Diplomacy: A Tribute to the Legacy of William Appleman Williams”, *Australasian Journal of American Studies*, Vol. 26, No. 2, 2007, s. 90.

²⁵ Ibid., s. 93.

²⁶ Jürgen Kocka, “Eric J. Hobsbawm (1917-2012)”, *International Review of Social History*, Vol. 58, 2013, s. 5.

hareketi üzerine çağdaş kaynaklardan derlemeler içeriyordu. İşçi sınıfının oluşumu, işçi hareketleri ve bu süreçlerdeki kültürel gelenekler, Hobsbawm'ın ilgi alanlarının merkezinde yer aldı. Ayrıca, toplumsal tarihte kadınların rolünü başlangıçta ihmal etmesine rağmen, ilerleyen yıllarda cinsiyet boyutunu çalışmalarına dahil etti.²⁷

Hobsbawm, The Age of Revolution²⁸ (Devrim Çağı), The Age of Capital²⁹ (Sermaye Çağı), The Age of Empire³⁰ (İmparatorluk Çağı) ve The Age of Extremes³¹ (Aşırılıklar Çağı) adlı dörtlemesiyle, modern dünya tarihinin sosyal ve ekonomik temellerini geniş kapsamlı bir perspektifle analiz etti. Bu eserler, Hobsbawm'ın Marxist bir metodolojiyi kullanarak kapitalizmin gelişimini, sınıf mücadelelerini ve dünya tarihindeki büyük dönüşümleri nasıl ele aldığını göstermekteydi. Her bir cilt, ekonomik altyapıyı, siyasi gelişmeleri ve kültürel sahneyi inceleyerek dönemlerin sosyal ilişkilerini çözümlemekteydi.³²

Eric Hobsbawm, 19. yüzyıl sonlarında Avrupa'da yükselen emperyalizmin iç toplumsal ve siyasi sorunları çözme aracı olarak kullanıldığını öne sürdü. Ona göre,

---

²⁷ Ibid., s. 2-3

²⁸ Bu eser, Hobsbawm'ın modern tarihinin ilk cildir ve Fransız Devrimi ile Britanya'nın sanayi devrimine odaklanır. Hobsbawm, bu iki olayın, 1789'dan itibaren insanlık tarihindeki en büyük dönüşümü tetiklediğini savunur. "Çift devrim" olarak adlandırdığı bu dönüşüm, insanların dünyayı değiştirmek için birlikte hareket ettiği bir eylem ile iş insanlarının piyasa kuralları çerçevesinde hareket ettiği bir dönüşüm arasında bir ayrım yapar. The New Yorker, "Eric Hobsbawm: The Communist Who Explained History", <https://www.newyorker.com/books/under-review/eric-hobsbawm-the-communist-who-explained-history> (Erişim Tarihi: 10 Ekim 2024).

²⁹ Hobsbawm, bu eserinde 1848 devrimleri sonrası burjuvazinin siyasi rolünü ele alır. Burjuvazi, bir zamanlar devrimlere katılırken, artık sosyal sorunlar ve işçi sınıfının özgürleşmesi ile yüzleşmekten kaçınarak politikadan uzaklaşır. Eser, burjuvazinin ekonomik çıkarları doğrultusunda, düzen ve istikrarı önceliklendirdiği bir dönemi anlatır. Ibid.

³⁰ Bu cilt, 1875 sonrası dönemi ele alır ve Hobsbawm, işçi sınıfının sosyal hareketlerinin güçlenmesi ile birlikte, çok çeşitli etnik ve dini kimliklerin birleşik bir işçi sınıfı oluşturma çabalarını irdeler. Ayrıca, işçi sınıfı hareketlerinin siyasi eylem alanındaki rolünü vurgular; burada, işçi sınıfının bir kimlik olarak nasıl ortaya çıktığını ve bu kimliğin örgütlenme aracılığıyla nasıl güç kazandığını açıklar. Ibid.

³¹ Hobsbawm, bu son eserinde 20. yüzyılın en kanlı yüzyıl olarak tanımladığı dönemi ele alır. Bu kitapta, Sovyet tarzı komünizm ile Batı tarzı sosyal demokrasinin çöküşünü inceler. Hobsbawm, piyasa toplumunun ortaya çıkmasının, demokratik düzenin yerini aldığını ve siyasi aktörlerin değil, ekonomik aktörlerin güç kazandığını vurgular. Ibid.

³² Kocka, op. cit., s. 5.

"sosyal emperyalizm" olarak adlandırılan bu strateji, özellikle işçi sınıfının ve diğer hoşnutsuz kitlelerin taleplerini karşılamak yerine, dikkatlerini dış fetihlere çekerek ulusal birlik yaratmayı amaçlamıştı. Emperyalist liderlerin, emperyalizmi iç savaş ve toplumsal kargaşadan kaçınmanın bir yolu olarak gördüklerini belirten Hobsbawm; emperyalizmin kitlelere ekonomik faydalar getirmesi kadar, ulusal gurur ve "ucuz zaferler" ile halkın desteğini kazanmaya yönelik olduğunu vurguladı. Bu bağlamda, emperyalizmin sadece dışa yönelik bir politika değil, aynı zamanda iç toplumsal ve siyasal sorunları bastırmak için kullanılan bir strateji olduğunu ifade etti.³³

Yeni tarih yazımı o yıllarda Fransa, ABD, İtalya ve Polonya gibi ülkelerde geniş çapta kabul görürken, birçok Alman tarihçi ise değişime direnen eski tarih bilimi geleneklerine bağlı kalmaya devam etti. Bu direnç kısmen Almanya'nın siyasi tarihinden, özellikle de sancılı ve gecikmeli demokratikleşme sürecinden kaynaklanıyordu. Dahası, Almanya'da tarih 19. yüzyılın ilk yarısında, sanayileşme ve onun sosyal sonuçları tam olarak ortaya çıkmadan önce profesyonel bir disiplin haline gelmişti. Sonuç olarak, sanayi öncesi ve demokrasi öncesi gerçeklikleri yansıtan tarihsel düşünce kalıpları, 19. yüzyılın sonlarına doğru başka yerlerde modern tarih disiplinleri ortaya çıkarken bile Alman akademik kurumlarında varlığını sürdürmeye devam etti çünkü toplumsal tarih şüpheyile karşılanıyor ve genellikle Marksizm ile eş tutuluyordu. Bunun sonucunda, Fransa, Belçika ve ABD gibi ülkelerdeki tarihçiler sosyal bilimlere yönelerek modern, sanayileşmiş ve demokratik toplumlara ilişkin tarihsel anlayışlarını genişletirken, Alman tarihçiler neredeyse oybirliğiyle yüzyılın başında bu tür yeniliklere direndiler.³⁴

---

³³ Eric J. Hobsbawm, *The Age of Empire: 1875-1914*, 1st Vintage Books Edition, Random House, 1989, s. 69.

³⁴ Iggers, op. cit., s. 67.

Alman tarih yazımında toplumsal tarihe yöneliş, 1961 yılında Fritz Fischer'in *Griff nach der Weltmacht* (Birinci Dünya Savaşı'nda Almanya'nın Amaçları) adlı eserinin yayımlanmasıyla başladı. Fischer'in bu çalışması, modern Alman tarihinin geleneksel yorumundan radikal bir değişimi temsil etmekteydi.³⁵ Fischer, imparatorluk hükümetinin 1914 yazında Avrupa'da ekonomik ve siyasi hegemonyasını genişletmek amacıyla bilinçli olarak savaşa girdiği sonucuna varmıştı. Ona göre, bu genişlemeci politika, Almanya'nın Doğu Avrupa'ya yönelik planları ve büyük bir sömürge gücü olarak İngiltere ve Fransa ile aynı düzeye ulaşma hedefi doğrultusunda şekillenmişti. Fischer'in bu iddiaları, ekonomik çıkar grupları ile siyasi liderlik arasındaki etkileşime dayanıyordu. Bu çerçevede, Fischer, Alman karar alma mekanizmalarını daha geniş bir arşiv çalışmasına tabi tutarak, Wilhelm döneminden Nazi dönemine kadar uzanan Alman genişlemeci politikalarının sürekliliğini sorguladı. Bu eleştirel yaklaşımla birlikte, 19. yüzyıla uzanan Alman emperyalizminin kurumsal temellerini inceleme ihtiyacı doğdu.³⁶

Weimar döneminde akademik kariyerlerine başlayan ve Nazi rejimi döneminde göç etmek zorunda kalan Arthur Rosenberg, Hans Rosenberg ve Hajo Halbom gibi tarihçiler de bu tartışmalara katkı sağladı. Bu bağlamda, Eckart Kehr'in geç Weimar dönemine ait makalelerinin Hans Ulrich Wehler tarafından yayımlanması ve Kehr'in 1930'daki doktora tezinin yeniden basılması önemli dönüm noktaları oldu. Kehr, doktora tezinde, imparatorluk hükümetinin 1890'larda denizcilik yarışına katılma kararının ulusal güvenlik kaygılarından ziyade, demokratikleşme ve toplumsal reformlara karşı sanayi ve tarım sektörlerindeki elitlerin iktidarını koruma amacıyla iç siyasi ve toplumsal baskılar sonucunda alındığını öne sürüyordu. Hem Kehr hem de Wehler, Alman sanayileşmesinin,

---

³⁵ Kolasi, op. cit., s. 182.

³⁶ Iggers, op. cit., s. 68.

imparatorluk Almanya'sının otoriter yapısı tarafından şekillendirildiğini ve bu yapının, sanayi öncesi topluma ve kültüre ait değerler ve idealleri de içerdiğini savundu. Bu bağlamda, I. Dünya Savaşı'na yol açan Alman politikasının, ekonomik ve toplumsal modernizasyon ile siyasi geri kalmışlık arasındaki çelişkilerin bir ürünü olduğu sonucuna vardılar.³⁷

Bu dönemde, Alman tarih ve siyaset yaklaşımlarını savunan tarihçilerin emekli olması ve Alman üniversitelerinin genişlemesiyle, geleneksel tarihçilerin tekelinin kırıldığı bir dönem başladı. 1971 yılında Bielefeld Üniversitesi'nde, disiplinler arası araştırmalara odaklanan bir Disiplinler Arası Araştırma Merkezi kuruldu. Hans-Ulrich Wehler, 1971'de bu üniversitede tarih profesörü oldu ve 1972'de Jürgen Kocka da ona katıldı. Bu gelişmelerle birlikte, eleştirel toplumsal tarih, güvenilir bir kurumsal temele kavuştu. 1972'de "Tarih Biliminde Eleştirel Araştırmalar" başlığı altında bir monografi serisi başlatıldı ve 1975'te Geschichte und Gesellschaft (Tarih ve Toplum) dergisi yayımlanmaya başladı. Bu dergi, Fransa'daki Annales ve Birleşik Krallık'taki Past and Present dergilerine benzer bir prestij kazandı.³⁸

1970'ler ve 1980'lerde, Almanya başta olmak üzere Batı ülkelerinde, bir süre sonra ise Doğu Avrupa'da toplumsal tarih çalışmalarının büyük bir kısmı, vurgusunu ekonomik etkenlerden kültürel unsurlara kaydırıldı.³⁹ Bu dönemde, kültürü sağlam bir siyasal, toplumsal ve ekonomik bağlam içine oturtan bir tarih anlayışı ortaya çıktı. Georges Duby'nin evlilik, ulusal efsanelerin sürdürülmesi ve feodalizmin toplumsal yapısı

---

³⁷ Ibid., s. 69.

³⁸ Ibid., s. 72.

³⁹ Ibid., s. 74.

üzerine; Jacques Le Goff'un ise entelektüeller, ruhbanlar, kavramlar ve iş kalıpları üzerine yaptığı yetkin çalışmaları bu tarihi şekillendirdi.⁴⁰

Yine bu dönemde, Batı'daki tarihçilerin yanı sıra bazı Doğu Avrupa tarihçileri de sosyal bilim tarihinin varsayımlarını sorgulamaya başladılar. Eleştirmenlere göre, sosyal bilim tarihinin temel dayanağı, modernizasyonun kaçınılmaz bir süreç olduğu inancıydı. Bu inanç en radikal biçimde, Francis Fukuyama'nın 1989 tarihli "The End of History" (Tarihin Sonu) makalesinde, tarihsel gelişmenin sonucunda kapitalist serbest piyasa ilkelerine dayalı, temsili parlamenter kurumlarla birlikte yürütülen modern toplumların nihai evreye ulaştığını ilan etmesiyle dile getirildi. Jürgen Kocka gibi sosyal bilim odaklı, fakat daha az iyimser tarihçiler, modern toplumların yıkıcı yönlerinin farkında olsalar da, piyasa ekonomisi, gelişmiş teknoloji ve demokratik siyasal kurumlar eşliğinde kamusal özgürlükler, toplumsal adalet ve kültürel çoğulculuğun olumlu karakterine olan güvenlerini sürdürdüler.⁴¹

1981'de Jürgen Kuczynski, beş ciltlik *Geschichte des Alltags des Deutschen Volkes 1600-1945* (Alman Halkının Gündelik Yaşamının Tarihi 1600-1945) adlı eserinin önsözünde, Marksist tarihçilere, Batı'daki sosyalist olmayan tarihçilerden toplumsal tarih anlayışları üzerine bir şeyler öğrenmeleri gerektiği çağrısında bulunuyordu. Hartmut Zwahr ise 1978'de klasik Marksist sınıf anlayışlarından yola çıkarak sanayileşme ve sınıf oluşumu süreçlerinin aile bağları, dostluklar gibi kişiler arası ilişkiler ve toplumsal bilince nasıl yansıdığını inceleyen bir araştırma yayımlamış ve Leipzig proletaryasının oluşumunu ele almıştı.⁴²

---

⁴⁰ Ibid. s. 105.

⁴¹ Ibid. s. 103.

⁴² Ibid. s. 77.

Özetle; Toplumsal tarih, siyaset, devlet veya fikirler etrafında şekillenen baskın tarihsel anlatılara meydan okumuş, bunun yerine tarihsel sentezde ve çağdaş dünyayı anlamada kilit bir faktör olarak toplumsal değişimi vurgulamıştır. Tarihsel sosyologlar ve ekonomi tarihçileri de dahil olmak üzere toplumsal tarihçiler, ekonomik, demografik ve sosyal süreçler ile yapılar arasındaki ilişkileri ve bunların siyasi kurumlar, kaynak dağılımı, sosyal hareketler, paylaşılan dünya görüşleri ile kamusal ve özel davranışlar üzerindeki etkilerini araştırmışlardır.⁴³

Toplumsal tarih yazımı, tarihsel olayları açıklarken sadece analitik kavramlara dayanmak yerine, indirgemeci ve öznel yaklaşımlara olan aşırı bağımlılığı eleştirmiştir. Bununla birlikte, toplumsal tarihçiler anlatı ve yorumu tamamen reddetmemiş; aksine, bu unsurları toplumsal yapıların analizleriyle birleştirerek daha kapsamlı bir bakış açısı sunmuşlardır. Siyaset artık sadece büyük bireylerin veya fikirlerin eseri olarak değil, toplumsal ve ekonomik güçlerin, kişilikler, gelenekler ve ideolojilerle etkileşimi sonucunda ortaya çıkan bir süreç olarak değerlendirilmiştir. Bu yaklaşımın ana hedefi, siyasetin toplumsal boyutlarını anlamak ve bu temelde bir tarih yazımı ortaya koymaktır.⁴⁴

Amerikan İç Savaşı'nın toplumsal tarih çerçevesinde ele alınması, sadece savaşın askeri ve siyasi sonuçlarına değil, aynı zamanda dönemin toplumsal dinamiklerine, sınıf yapısına ve emek rejimlerine ışık tutarak, kapitalizmin ve modern ulus-devletin gelişimine olan etkilerini derinlemesine anlamamıza olanak sağlayacaktır.

---

⁴³ Conrad, op. cit., s. 307.

⁴⁴ Kolasi, op. cit., s. 181-182.

B. BURJUVA DEVRİMİ VE KAPİTALİZM

Burjuva Devrimi kavramı, tarihsel süreçte toplumsal ve ekonomik yapıları köklü bir şekilde değiştiren, feodalizmden kapitalizme geçişi hızlandıran devrimleri ifade eder. Bu devrimler, yalnızca siyasi bir dönüşümü değil, aynı zamanda ekonomik ilişkilerde ve toplumsal yapılarda derin bir yeniden yapılanmayı içerir. Bu kavramsal çerçevede, burjuva devrimlerinin doğası, amaçları ve sonuçları üzerinde durulurken, Amerikan İç Savaşı'nın da bu devrimsel süreçler bağlamında nasıl değerlendirilebileceği ele alınacaktır.

Marksist literatürde burjuva devrimi kavramı, dört temel bileşen üzerinden analiz edilmiştir. İlk olarak, burjuvazi devrimin ana aktörü olarak kabul edilir; burjuvazi, kentsel ve kapitalist bir sınıf olarak ticaret, imalat ve finans alanlarında faaliyet gösteren bir sınıftır. İkinci olarak, feodal soyluluğun “gerici” olduğu ve kapitalist üretim ilişkilerinin önünde bir engel teşkil ettiği kabul edilir. Üçüncü olarak, devrimci süreç kısa ve yoğun bir dönem içinde gerçekleşir ve burjuvazinin iktidarı şiddetli bir devrimci darbeye ele geçirmesi öngörülür. Son olarak, devrimin sonucunda kapitalizmin yerleşmesi ve ulusal pazarların, açık kamusal alanların ve liberal temsili demokrasinin ortaya çıkması hedeflenir.⁴⁵

1980 sonrası literatürde ise "revizyonist meydan okuma" olarak adlandırılan yaklaşımlar, burjuva devrimi kavramını yeniden değerlendirmiştir. Bu yaklaşımlar, burjuva devriminin sadece burjuvazinin eylemlerine indirgenmemesi gerektiğini ve devrimin kapitalizmin gelişimi için sunduğu imkânların daha belirleyici olduğunu savunmuştur. Ayrıca, burjuva devrimlerinin uluslararası boyutlarının dikkate alınması

---

⁴⁵ Benno Teschke, “Bourgeois Revolution, State Formation and the Absence of the International”, *Historical Materialism*, Vol. 13, No. 2, Brill, 2005, s. 3-4.

gerektiği öne sürülmüş ve bu devrimlerin yalnızca bir olay değil, geniş kapsamlı bir süreç olduğu vurgulanmıştır.⁴⁶ Revizyonist literatürde, devrimlerin kapitalizmin gelişmesi için gerekli sosyo-politik koşulları yaratıp yaratmadığına odaklanan sonuçsalcı bir bakış açısı öne çıkmıştır. Bu bakış açısına göre, burjuva devrimlerinin sonuçları, kapitalist sınıfa fayda sağlayan yapılar oluşturup oluşturmadığı üzerinden değerlendirilmelidir.⁴⁷

Burjuva devrimlerinin klasik biçiminde burjuvazinin doğrudan rolü kabul edilse de, devrimlerin yalnızca bu sınıfın niyetleri ve eylemleri üzerinden kavramsallaştırılması her zaman gerekli değildir. Bir devrimi burjuva olarak tanımlayan en önemli faktör, kapitalizmin önündeki sosyo-politik ve ideolojik engelleri ortadan kaldırıp kaldırmadığıdır. Özellikle kapitalizm öncesi devletin ortadan kaldırılması ve devletin sermaye birikimi için özerk bir alan haline getirilmesi, burjuva devrimlerinin temel tanımını oluşturur. Burjuva devrimleri, kapitalist sınıfın doğrudan rolünden bağımsız olarak, sonuçları açısından değerlendirilmelidir. Devrimlerin kapitalist devlet biçimini pekiştirip pekiştirmedeği ya da kapitalist sınıfa fayda sağlayacak yapılar oluşturup oluşturmadığı, bu devrimlerin başarısını belirler.⁴⁸ Bu devrimler, büyük ölçekli sermaye birikimi ve burjuvazinin egemen sınıf olarak yerleşmesi için gerekli olan devlet iktidarındaki değişimlerle karakterize edilir.⁴⁹

Burjuva devrimleri klasik ve yukarıdan devrimler olarak ikiye ayrılır. Klasik burjuva devrimleri, küçük üreticilerin geniş koalisyonlarıyla eski düzeni yıkmak için seferber edilen devrimlerdir. 1572 Hollanda Devrimi, 1640 İngiltere Devrimi, 1776

---

⁴⁶ Çağdaş Sümer, *Eski Rejimden II. Meşrutiyet'e Osmanlı İmparatorluğu'nda Modern Devlet Oluşumu ve Siyasal Çatışma Dinamikleri*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2020, s. 23-24.

⁴⁷ Alexander Anievas, "Revolutions and International Relations: Rediscovering the Classical Bourgeois Revolutions", *European Journal of International Relations*, Vol. 21, No. 1, 2015, s. 4.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Kolasi, op. cit., s. 187.

Amerikan Devrimi ve 1789 Fransız İhtilali bu devrimlere örnek olarak gösterilebilir. Öte yandan Alman-İtalyan Birliği, Amerikan İç Savaşı ve Meiji Restorasyonu gibi devrimler, yukarıdan burjuva devrimlerine örnek olarak değerlendirilir. Bu devrimler, mevcut devlet aygıtının kapitalist üretim tarzının gelişimi için kullanılmasını sağlar.⁵⁰

Burjuva devrimlerinin kapitalizmin gelişimindeki rolü, genellikle İngiliz ve Fransız devrimleri üzerinden incelenir. Bu devrimler, kapitalizmin önündeki feodal engelleri kaldırarak, kapitalist üretim tarzının yayılmasına zemin hazırlamıştır. İngiltere’de burjuva devrimi, büyük ölçekli sermaye birikimine olanak tanıyan kapitalist bir devletin sağlanmasıyla sonuçlanırken, Fransa’da devrim, feodalizmin yıkılmasıyla kapitalizmin büyümesini teşvik etmiştir. İngiliz burjuva devrimi, mevcut kapitalist düzenin önündeki sosyo-politik engelleri kaldırarak kapitalizmin pekişmesini sağlarken, Fransız Devrimi ise kapitalizmin gelişimini teşvik eden yasal ve siyasi düzenlemelerin yapılmasına zemin hazırlamıştır.⁵¹

Ellen Meiksins Wood’un kapitalizm tanımı, burjuva devrimlerinin anlamını daha iyi kavrayabilmemiz için önemlidir. Wood’a göre kapitalizm, yaşamın en temel gereksinimlerini karşılamak amacıyla mal ve hizmetlerin karlı bir şekilde üretildiği, insan emek gücünün de piyasa için bir meta olarak satıldığı, tüm ekonomik aktörlerin piyasaya bağımlı olduğu bir sistemdir. Bu durum, yalnızca emek gücünü ücret karşılığında satmak zorunda olan işçiler için değil, aynı zamanda girdilerini satın alıp çıktısını kar amacıyla satan kapitalistler için de geçerlidir.

Kapitalizm, diğer toplumsal sistemlerden farklılık gösterir; çünkü üreticiler, doğrudan piyasa dışı mülkiyete sahip olan köylülerden farklı olarak, üretim araçlarına

---

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ Anievas, op. cit. s. 13.

erişim için piyasaya bağımlıdır. El koyanlar ise doğrudan zorlama yoluyla - feodal beylerin köylülerden artı emeği elde etmelerini sağlayan askeri, siyasi ve hukuki güçler gibi - ekonomik olmayan el koyma yöntemlerine başvuramazlar; bunun yerine tamamen piyasanın ekonomik mekanizmalarına bağımlıdır.

Özetle kapitalizm, artı ürüne piyasa dışı mekanizmalarla değil, piyasanın mekanizmalarıyla el konulduğu ve hem doğrudan üreticilerin hem de üretilene el koyanların piyasa dinamiklerine tabi olduğu bir sistemdir.⁵²

Bu piyasa bağımlılığı, rekabet ve kar maksimizasyonunun hayatın temel kuralları olduğunu ortaya koyar. Bu kurallar, kapitalizmi, emeğin üretkenliğini teknik yollarla artırmaya yönelik bir sistem haline getirir. Özellikle, toplumun iş gücünün büyük bir kısmı, yaşam araçlarına ve emeğin kendisine erişim sağlamak için emek gücünü ücret karşılığında satmak zorunda kalan mülksüz işçiler tarafından gerçekleştirilir. Toplumun ihtiyaç ve isteklerini karşılama sürecinde işçiler, aynı zamanda emek gücünü satın alanlar için kâr oluşturmaktadır. Dolayısıyla, mal ve hizmet üretimi, sermaye ve kapitalist kâr üretimine tabi olup, kapitalist sistemin temel amacı sermayenin üretimi ve kendi kendini genişletmesidir.⁵³

Wood'a göre, kapitalizm ve burjuva devrimleri arasındaki ilişki, geleneksel olarak sunulduğundan daha karmaşıktır. Burjuva devrimleri kapitalizmi başlatan süreçler değil, zaten var olan kapitalist dinamiklerin bir sonucu olabilir. Kapitalist sınıfın büyümesinin önündeki engelleri ortadan kaldıran bu devrimler, kapitalizmin doğrudan bir sonucu olarak görülebilir. Bu bağlamda Wood, İngiltere ve Fransa'daki burjuva devrimleri

---

⁵² Ellen Meiksins Wood, *The Origin of Capitalism: A Longer View*, Verso, 2002, s. 2-3.

⁵³ Ibid.

arasındaki farklara da işaret eder. İngiltere’de kapitalist mülkiyet ilişkileri önceden gelişmişken, Fransa’da devrim, kapitalist olmayan egemen sınıfa karşı verilmiştir.⁵⁴

Kapitalizmin gelişimi açısından burjuva devrimleri, feodal yapıları yıkıp kapitalist üretim ilişkilerini yerleştiren devrimler olarak öne çıkar. Wood, kapitalizmin, sosyal mülkiyet ilişkilerinin dönüşümüne dayandığını savunur ve bu dönüşümün burjuva devrimlerinin esas itici gücü olduğunu belirtir. Burjuva devrimleri, kapitalizmin önündeki engelleri kaldıran siyasi ve ekonomik koşulları yaratırken, sermaye birikimi ve piyasa bağımlılığının genişlemesine olanak sağlamıştır.⁵⁵

Sonuç olarak, burjuva devrimleri kapitalizmin ortaya çıkışını başlatan olaylar değil, onun gelişimini ve genişlemesini sağlamlaştıran süreçlerdir. Bu devrimler, kapitalizmin yerleşmesi için gerekli sosyo-politik yapıları oluşturmuş ve feodalizmi tasfiye etmiştir. Kapitalist üretim tarzının gelişimi için burjuva devrimleri, kapitalist sınıfa fayda sağlayan ve sermaye birikimini hızlandıran yapılar yaratmıştır.

Amerikan İç Savaşı örneğinde; Kuzey burjuvazisi sınıf iktidarını sürdürmek ve genişletmek amacıyla, Güney’deki köleci sistemin ortadan kaldırılmasını ve yeni topraklarda kapitalist gelişmenin teşvik edilmesini hedeflemiştir. Bu süreçte, Güney’deki egemen sınıfın toplumsal temelleri değişmiş; kölelik ilişkileri yerine, toprak sahibi-kiracı ilişkileri geçmiştir. Bu dönüşüm, Güneyli egemen sınıfın siyasi gücünü korurken, kapitalist gelişmenin önündeki engelleri kaldırmıştır.⁵⁶

---

⁵⁴ Ibid. s. 119.

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ Anievas, op. cit., s. 15-16.

İKİNCİ BÖLÜM: İÇ SAVAŞ ÖNCESİ TOPLUMSAL, EKONOMİK VE SİYASAL DİNAMİKLER

A. 19. YÜZYILIN BAŞINDA AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNİN TOPLUMSAL YAPISI

19. yüzyılın başlarında Amerika Birleşik Devletleri, ülkenin gelecekteki gelişimine zemin hazırlayan önemli sosyal ve ekonomik değişimler geçirmiştir. Bu döneme, ağırlıklı olarak tarım toplumundan sanayileşme, kentleşme ve yeni ulaşım ağlarının yükselişinden giderek daha fazla etkilenen bir topluma geçiş damgasını vurmuştur. Bu süre zarfında Amerika Birleşik Devletleri nüfus, ekonomik refah ve coğrafi genişlemede önemli bir artış yaşamış ve bunların hepsi ülkenin sosyal yapısının şekillenmesinde önemli roller oynamıştır.

19. yüzyılın başları, özellikle Kuzey eyaletlerinde hızlı bir kentleşmeye de tanık oldu. 2.500'den fazla kişinin yaşadığı alanlar olarak tanımlanan şehirler, Amerikan kültürünün önemli bileşenleri olarak ortaya çıkmaya başladı. Kırsal yaşam Amerikan manzarasının büyük bölümüne hakim olmaya devam ederken, kentleşme arttıkça kırsal yaşamın önemi azalmaya başladı. Bu değişim büyük ölçüde kentsel alanları yeniden şekillendiren ve daha fazla ticareti kolaylaştıran ulaşım ve inovasyondaki ilerlemelerden kaynaklandı. Özellikle demiryollarının yaygınlaşması Memphis, Chicago ve Atlanta gibi iç kesimlerdeki şehirlerin büyümesinde çok önemli bir rol oynamış, bu şehirleri daha geniş ekonomik ağlara bağlamış ve gelişimlerini desteklemiştir.⁵⁷

1820'de her on Amerikalıdan biri kasaba ya da şehirlerde yaşarken, 1860'a gelindiğinde her beş Amerikalıdan biri kasaba ya da şehirlerde yaşıyordu. Bu kentsel

---

⁵⁷ Rodney P. Carlisle, *The Civil War and Reconstruction: 1860 to 1876*, Handbook to Life in America, Vol. III, Facts on File, 2009, s. 55.

büyüme, kanal sisteminin genişletilmesi, malların ve insanların ülke çapında hareketini kolaylaştıran demiryollarının geliştirilmesi gibi ulaşımdaki gelişmelerle yakından bağlantılıydı.

Bu dönemde, ister Kuzey'de ister Güney'de olsun ve özgür ya da köle statülerine bakılmaksızın, kentli işçilerin çoğu büyük fabrikalardan ziyade küçük ölçekli dükkânlarda istihdam ediliyordu. Bu işçiler demircilik, marangozluk, terzilik, duvarcılık ve sıhhi tesisatçılık gibi çeşitli zanaatlarla uğraşıyordu. Sosyal hiyerarşide, Kuzey'deki tüccarlar ve bazı sanayiciler ile Güney'deki büyük plantasyon sahipleri gibi küçük bir grup varlıklı birey toplumun üst kademelerini işgal ediyordu. İç Savaş'ın başlangıcında, Amerikalıların en zengin %1'lik kesimi ülkedeki mülklerin %27'sini kontrol ederken, işçi sınıfı sanayi ve tarım emekçilerinden oluşan nüfusun yaklaşık yarısı hiçbir mülke sahip değildi.⁵⁸

Ekonomik olarak, ülkenin iyi tanımlanmış dört bölgesi vardı: Kuzeydoğu, Güneydoğu, Kuzeybatı ve Güneybatı. Kuzeydoğu (New England) ekonomisi endüstriyel imalat, ticari ticaret ve büyük şehirler üzerine kuruluydu. Güneydoğu plantasyon sistemine dayanıyordu. Kuzeybatı'nın tarım bölgesi (Ohio, Indiana, Illinois, Michigan ve Wisconsin), yerleşimcilerin çiftlikler kurmak için verimli ve sürülmemiş topraklara girmesiyle hızla büyüyordu. Nakit ürün olan pamuk Güneybatı'nın (Tennessee, Mississippi, Arkansas, Louisiana ve Teksas) büyümesini sağladı. Bu bölgelerin her biri diğerlerinden bir şekilde bağımsızdı. Ancak ulus büyüdükçe, dört bölge kendilerini giderek iki bölüm olarak görmeye başladı: Kuzey ve Güney.⁵⁹

---

⁵⁸ Ibid. s. 152.

⁵⁹ Shane Mountjoy, *Causes of the Civil War: The Differences Between the North and South*, The Civil War: A Nation Divided Series, Chelsea House, 2009, s. 16.

Kuzey ve Güney arasındaki çalışma biçimlerinde önemli farklılıklar vardı ve bunların en önemlisi kölelik kurumuydu. İklim ve topraktaki bölgesel farklılıklar Kuzeylileri buğday ve yulaf gibi ürünler yetiştirmeye yöneltirken, Güneyliler pamuk ve daha az ölçüde tütün, şeker ve pirinç gibi nakit ürünlere odaklandı. Güney'in köleliğe olan ekonomik bağımlılığı, daha büyük ve çok sayıda şehrin bulunduğu Kuzey'e kıyasla kentsel ve endüstriyel gelişimini engelledi. İç Savaş arifesinde, Amerika'daki en varlıklı bireyler büyük Güneyli köle sahipleri iken, Kuzey eyaletleri başarılı tüccarlar ve çiftçilerden oluşan nispeten önemli bir orta sınıf geliştirmişti. Bu dönemde Güney'deki sanayi üretimi Kuzey'dekinin yaklaşık beşte biri kadardı.⁶⁰

Ancak iki bölgeyi tanımlayan tek konu kölelik değildi. Kuzey ve Güney'i ayıran başka belirgin özellikler de vardı. Kuzey, büyük ölçüde Avrupa'dan gelen göç nedeniyle nüfus olarak büyümeye devam etti. Kuzey'de imalat sektörünün yükselmesi, milyonlarca göçmenin ülkeye çekilmesine katkı sağladı.⁶¹ Federal politika Amerikan yerlilerini batıya doğru itmeye devam ederek toprakları Doğu'dan gelen yerleşimcilere ve Avrupa'dan, özellikle İrlanda ve Almanya'dan gelen göçmenlere açtı. 1800 ve 1850 yılları arasında Birleşik Devletler'in nüfusu 5 milyondan 23 milyona çıktı. Bu büyümenin büyük kısmı kuzeydoğu bölgelerinde yoğunlaşmıştı. Örneğin, New York'un nüfusu 1790'da yaklaşık 340.000 iken 1850'de 3 milyonun üzerine çıkmıştı. Buna karşılık, Güney Carolina'nın nüfusu aynı dönemde yaklaşık 250.000'den 670.000'e çıkmıştır. Güney Carolina rakamlarının siyah köle nüfusunu da içerdiği düşünüldüğünde bu tutarsızlık özellikle önemlidir.⁶²

---

⁶⁰ Carlisle, op. cit., s. 152.

⁶¹ Mountjoy, op. cit., s. 17.

⁶² Corey Patrick Gray, *Industrial Modernization and the American Civil War*, Florida State University, 2015, s. 28.

Ülkenin bol mineral kaynakları, İngiliz yatırımlarının akını ve ulaşım alanındaki önemli gelişmeler endüstriyel büyümeyi daha da hızlandırdı. 1830'larda, insan yapımı kanallar, Kuzeydoğu ve Kuzeybatı arasında ekonomik faaliyetlerin ve ulaşımın teşvik edilmesine yardımcı oldu. Buharlı gemilerin geliştirilmesi büyük nehirlerde seyahati kökten değiştirdi. Kanal ve demiryolu sistemlerinin genişlemesi de malların ve insanların uzak mesafelere taşınmasını kolaylaştırdı. 1840 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde mevcut olan 4.535 kilometre demiryolu hattı, 1850 yılına gelindiğinde 14.518 kilometreye çıktı. 1850'ler boyunca demiryolu ağı üç katından fazla genişledi ve bu genişlemenin büyük bir kısmı Kuzey'de, özellikle Kuzeydoğu'da gerçekleşti.⁶³ Ekonomik bağlantılarındaki gelişmeler, iki bölge arasındaki sosyal ve siyasi ilişkilerin de daha yakın hale gelmesine yol açtı.

Fransız gözlemci Alexis de Tocqueville⁶⁴, 1830'larda Amerika Birleşik Devletleri'ne yaptığı ziyaret sırasında, ülkenin Avrupa toplumlarına kıyasla çarpıcı bir sosyal eşitlik derecesine sahip olduğunu belirtmiştir. Katı, feodal bir hiyerarşinin yokluğunu gözlemlemiş, hükümdarın, yerleşik aristokrasinin veya önemli bir güce sahip kilise liderlerinin eksikliğini vurgulamıştır. Bunun yerine Amerikan toplumunun, yetenekli ve hırslı bireylerin sosyal basamakları tırmanması için fırsatlar sunarak daha eşitlikçi bir toplum algısı yarattığını öne sürmüştür.⁶⁵

Modern tarihçiler, bu erken dönem “Amerikan Rüyası” kavramını eleştirel bir açıyla yeniden değerlendirmiş; sosyal hareketlilik için fırsatlar mevcut olsa da, bunlar

---

⁶³ Mountjoy, op. cit., s. 17.

⁶⁴ Tocqueville gözlemlerini aktardığı Amerika'da Demokrasi” adlı kitabında, “Birleşik Devletler’in geleceğini tehdit eden tüm kötülüklerden en korkuncu, onların topraklarında siyahların mevcudiyetinden doğar. Birlik’in mevcut sıkıntılarının ve gelecekteki tehlikelerinin nedenini araştırırsak, hareket ettiğimiz noktadan sonra neredeyse her zaman bu temel olguya ulaşırız.” diye yazmıştır. Alexis de Tocqueville, *Amerika'da Demokrasi*, çev. Seçkin Sertdemir Özdemir, İletişim Yayınları, 2016, s.346.

⁶⁵ Alan Farmer, *The American Civil War: Causes, Courses and Consequences 1803–77*, Hodder Education, 2011, s. 8.

toplumun tüm üyeleri için eşit derecede erişilebilir olmadığını savunmuşlardır. Afrikalı Amerikalılar, Amerikan yerlileri ve kadınlar, algılanan bu eşitliğin faydalarından sistematik olarak dışlanmıştı. Ayrıca, beyaz erkekler arasında servet açısından önemli eşitsizlikler vardı ve en üstteki yüzde beşlik kesim ülke servetinin önemli bir kısmına sahipti. Bu eşitsizliklere rağmen, “paçavradan zenginliğe” yükselme fikri Amerika'da Avrupa'ya kıyasla daha başarılabiliyordu ve bu da ülkenin kendine özgü sosyal dinamiklerine katkıda bulunuyordu.⁶⁶

Sonuç olarak, 19. yüzyılın başlarında meydana gelen toplumsal değişimler, Amerika Birleşik Devletleri'nin ilerleyen dönemlerdeki sosyal ve ekonomik yapısını şekillendirmiştir. Ancak 19. yüzyılın ortalarına gelindiğinde, bu ekonomik, sosyal ve kültürel farklılıklar karşılıklı güvensizlik ve düşmanlık ortamı yaratarak ulusal birliğin sürdürülmesini giderek zorlaştırmıştır. Kuzey ve Güney'in kendi kimliklerini ve geleceklerini nasıl gördüklerine dair keskin farklılıkların damgasını vurduğu artan bölgesel ayrışma, nihayetinde İç Savaş ile sonuçlanacak olan çatışmanın zeminini hazırlamıştır.⁶⁷

B. EKONOMİK VE SOSYAL AYRIŞMA

19. yüzyılın başlarından itibaren Kuzey ve Güney arasında ortaya çıkan derin ekonomik ve sosyal farklılıklar, farklı ekonomik modeller ve sosyal yapılarla karakterize edilmiş ve nihayetinde çatışmaya yol açan gerilimleri körüklemiştir. Bu bölümde

---

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ Ibid. s. 11.

antebellum⁶⁸ Amerika Birleşik Devletleri'ni şekillendiren ve İç Savaş'a zemin hazırlayan ekonomik ve sosyal ayrışma incelenecektir.

1. Sanayileşme ve Plantasyon

19. yüzyılın ilk yarısı, Amerika Birleşik Devletleri'nde sanayileşen Kuzey ile plantasyona dayalı Güney arasındaki ayrışmayla karakterize edilen önemli bir ekonomik dönüşüm dönemine işaret etmektedir.

Bu dönemde Kuzey, sıkı sıkıya bağlı göçmen toplulukları ve endüstriyel gücüyle tanınmaktaydı. Toprak ve iklim koşulları, köleliğe ihtiyaç duymayan küçük çiftliklerin yaygın olmasını sağladı. Avrupalı göçmenlerin sağladığı emekle desteklenen sanayi ve imalat sektörleri gelişme potansiyeline sahipti. Ayrıca, demir ve bakır gibi doğal kaynaklar da Güney'e kıyasla daha boldu.⁶⁹

Güney ise geniş tarım arazileri, aristokratik bir sosyal yapısı ve yüksek tarımsal kar elde etmek amacıyla kullanılan köle emeği ile öne çıkıyordu. Güney'in verimli toprakları ve sıcak iklimi, büyük ölçekli çiftliklerde tütün ve pamuk gibi mahsullerin yetiştirilmesi için ideal koşullar sunmaktaydı. Tarımın karlılığı nedeniyle, endüstriyel kalkınma Güney için bir gereklilik olarak görülmedi. Güney'deki işgücünün yüzde sekseni çiftliklerde veya plantasyonlarda çalışıyordu.⁷⁰

Kuzey ile Güney arasındaki belirgin fark kölelikti ve Güney toplumunun her yönünü etkiledi. Ekonomik açıdan Güney, 19. yüzyılın ilk yarısında zenginleşmişti, ancak bu zenginlik ticaret veya sanayiden değil, tarıma dayalıydı. Virginia ve Maryland'de tütün

---

⁶⁸ Bu kelime, Latince ante bellum, yani “savaştan önce” ifadesinden gelmektedir. Kelime anlamı olarak “herhangi bir savaş öncesi” zamanı tanımlayabilir ancak en yaygın kullanımı Amerikan İç Savaşı'nı tanımlamak içindir. Vocabulary.com, “Antebellum”, <https://www.vocabulary.com/dictionary/antebellum> (Erişim Tarihi: 22 Ağustos 2024).

⁶⁹ American Battlefield Trust, “North and South,” <https://www.battlefields.org/learn/articles/north-and-south> (Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2024).

⁷⁰ Ibid.

ve buğday; Louisiana ve Teksas'ta pamuk ve şeker; Carolina'larda pamuk ve pirinç; Georgia'dan Mississippi'ye kadar olan Derin Güney⁷¹ eyaletlerinde ise pamuk temel ürünlerdi. Bu ürünlerin büyük kısmı köleler tarafından yetiştiriliyordu.⁷²

1793 yılında, tohumları kısa elyafly pamuğun liflerinden ayırmak için geliştirilen çırçır makinesinin icadı, kölelerin verimliliğini büyük ölçüde artırdı. İngiltere'de buhar gücünün kullanılmaya başlanması ve Sanayi Devrimi'nin evrimi, pamuğun iplik haline getirilmesi ve ipliğin dokunması maliyetlerini keskin bir şekilde düşürdüğünden pamuklu mallar uygun fiyatlarla sunulabiliyordu.⁷³

1790 yılında Güney Carolina ve Georgia Sea Island'dan⁷⁴ ihraç edilen pamuk miktarı 4.459 kilogramken, on bir yıl sonra bu miktar 3.628.738 kilogramı aşmıştı. On dokuzuncu yüzyılın ilk on yılında ortalama 0.77 \$/kg olan pamuk fiyatları, 1818'de kilogram başına 1.39 \$'a yükselmişti. Yüksek rağbet gören Sea Island uzun elyafly pamuğu, kısa elyafly pamuğun iki ila dört katı fiyatına satılmaktaydı.⁷⁵ 1815 ile 1860 yılları arasında Amerikan ekonomisinin büyüme hızı üzerinde belirgin bir etkisi olan pamuk ticareti, 1830'lara kadar ülkedeki üretim alanında görülen gelişmenin en önemli nedeni oldu.⁷⁶

---

⁷¹ Derin Güney, Pennsylvania ve Maryland'i ayıran Mason-Dixon hattının güneyini ifade eder. İç savaş öncesi dönemde bu eyaletler, tarımsal üretimlerini desteklemek için köle emeğine dayalı plantasyon ekonomilerine sahiptiler. Ledger-Enquirer, "Exploring the History and Legacy of Antebellum America", <https://www.ledger-enquirer.com/living/article288480405.html> (Erişim Tarihi: 1 Eylül 2024).

⁷² Steven E. Woodworth, *Cultures in Conflict: The American Civil War*, Greenwood Press, 2000, s. 30.

⁷³ Donald J. Meyers, *And The War Came: The Slavery Quarrel and The American Civil War*, Algora Publishing, 2005, s. 59.

⁷⁴ Sea Island, Georgia'nın Atlantik Kıyısı'nda yer alan bir adadır. Sea Island Pamuğu, kendine özgü pamuğu ekstra uzun lifli, Amerikan pazarında var olan standart pamuktan daha yüksek kaliteli bir pamuktur. Beaufort.com, "The History of Sea Island Cotton", <https://www.beaufort.com/the-history-of-sea-island-cotton/> (Erişim Tarihi: 31 Ağustos 2024).

⁷⁵ Ibid., s. 39.

⁷⁶ Moore, op. cit., s. 95.

Fabrika sistemi, Kuzey ve Güney yaşamı arasındaki en belirgin farklardan bir diğerydi. New England'ın hızlı nehirleri ve akarsuları boyunca inşa edilen değirmenler, büyük miktarlarda mamul mal üreten makineleri çalıştırmak için su gücünü kullanıyordu. Bu değirmenler ve fabrikalar, ülkenin her yerindeki ailelere ucuz, hazır giysiler, aletler, kürkler ve ev eşyaları sağlıyordu. Değirmen sahipleri, dokuma tezgâhlarını ve diğer makineleri çalıştırmak için çiftçi ailelerden gelen kızları ve genç kadınları işe alıyor, onlara ücret ve düzenli bir yurt hayatı sunuyorlardı.⁷⁷

Güney, sanayi kategorilerinde, özellikle orta ve büyük ölçekli demir, tekstil makineleri ve tarım aletleri üretiminde Kuzey'in gerisinde kalmıştı. Güney'deki sanayi ve üretim, kaynak çıkarma (kereste, madencilik), plantasyona yardımcı üretim (halat, çırçırılama, şeker arıtma) ve plantasyonların sınırlı ihtiyaçları için düşük kaliteli tekstil ve demir üretimi ile sınırlıydı.⁷⁸

Kuzeyde, yeni ulusun önde gelen vatandaşları genellikle avukatlar ve kendi kendini eğitmiş zanaatkâr-entelektüellerdi. Güney'de ise zengin ekiciler vardı. Eyaletleri bağımsızlığa götüren ve yeni bir hükümet kurarak ilk yıllarda bu hükümete hakim olanlar bu ekicilerdi. George Washington, Thomas Jefferson, James Madison, Patrick Henry, George Mason ve Edmund Randolph köle sahibiydi. İlk on iki devlet başkanından sekizi, ülkenin ilk 61 yılının 49'unda görev yapan ABD Başkanları köle sahibiydi. Sadece Başkanlar değil, Meclis Başkanlığı makamı da ülkenin ilk 35 yılının 28'inde bir köle sahibi tarafından yürütülmüştü. Bu dönem boyunca Senato'nun geçici başkanı da, kabine üyelerinin ve Yüksek Mahkeme'deki yargıçların çoğunluğu da köle sahibiydi.⁷⁹

---

⁷⁷ David C. King, *Civil War and Reconstruction*, American Heritage, American Voices Series, John Wiley & Sons, 2003, s. 5.

⁷⁸ Post, op. cit., s. 15.

⁷⁹ Meyers, op. cit., s. 68-69.

19. yüzyılın başlarından ortalarına kadar Amerika'da sanayileşmenin yarattığı devrimci etkinin önemli bir örneği de demiryoluydu. Demiryolları, hız ve verimlilikle hareketliliği büyük ölçüde artırarak teknoloji, fikirler ve malların sanayi bölgelerinden kırsal bölgelere daha önce görülmemiş bir hızla akmasını sağladı.⁸⁰ Kuzeydoğu, Amerika Birleşik Devletleri'nin iç kesimlerinin, özellikle "Eski Kuzeybatı" (Ohio, Indiana, Michigan) ve Büyük Göller bölgesinin gelişiminde kilit bir rol oynamakla kalmadı, aynı zamanda bu bölgeyi daha sonra Amerika'nın endüstriyel çekirdeği haline gelecek olan Mississippi Nehri'nin doğusu ve Ohio Nehri'nin kuzeyi ile birleştirmeye başladı.⁸¹

Batı'nın kovboyları bile, demiryolunun getirdiği değişimlerden etkilendi. Sahipleri genellikle Doğu'da yaşayan büyük çiftliklerin sığır çobanları olan kovboylar, açık arazinin özgürlüğüne alışmışlardı. Demiryolları, mal sahiplerinin kovboylarla kısa sürede görüşmek ve çalışmalarını denetlemek için temsilciler gönderebilmesini mümkün kılarak çalışma şekillerini köklü bir şekilde değiştirdi. Sonunda, kovboylar kilometrelerce uzaktaki sığır baronları tarafından sorumlu tutulan, sabit programları olan ücretli işçiler haline geldiler.⁸²

Hızlı taşımacılık, Kuzeydoğu'da üretilen çiftlik ürünlerini Doğu pazarlarına götürüp karşılığında peşin nakit para sağladıkça, demiryolları, artan nüfus ve iyi yollar, toprakların değerini artırdıkça, kaba kütükten yapılma kulübelerin yerini ahşap ve tuğla evler almaya başladı. Bu gelişmenin bir başka sonucu, kölelik karşıtı duyguların yayılması ve derinleşmesi oldu. Plantasyon sisteminin etki alanı dışında gelişen ve emek gücü bakımından daha çok aile üyelerine dayanan Batı'nın çiftlik sistemi, köleliğe dayalı işletmelerde büyük bir rekabet korkusu yarattı. Bir zamanlar Kuzeyli plütokrasiye karşı

---

⁸⁰ Gray, op. cit., s. 46-47.

⁸¹ Peter A. Coclanis, "Tracking the Economic Divergence of the North and the South", *Southern Cultures*, Vol. 6, No. 4, Winter 2000, s. 95.

⁸² Gray, op. cit., s. 46-47.

Batılı çiftçileri müttefik olarak gören Güneyli plantasyon sahipleri, 19. yüzyılın ortalarına gelindiğinde, bağımsız çiftçiliğin yaygınlaşmasını kölecilik ve kendi sistemlerine yönelik bir tehdit olarak görmeye başlamıştı.⁸³

1820'ler ve 1830'lar, özellikle batıda ve Kuzeydoğu'nun komşu bölgelerinde büyük ölçekli ulaşım altyapısı inşaatlarının yapıldığı on yıllar oldu. 1820-1840 yılları arasında inşa edilen 5.351 kilometre uzunluğundaki kanalların yaklaşık dörtte üçü ve 5.351 kilometre uzunluğundaki demiryollarının neredeyse beşte ikisi New York, Pennsylvania, Ohio, Indiana ve Illinois'de bulunmaktaydı.⁸⁴

19. yüzyılın ortalarına gelindiğinde, Kuzey'deki şehirler Sanayi Devrimi'nin etkilerini hissetmeye başlamıştı. Bu dönemde, yenilikçi icatlar ve yeni teknolojiler, insanların seri üretim yapan fabrikalar kurmasını ve yeni makineler ve ürünler geliştirmesini sağladı. Tarıma dayalı yaşam tarzını sürdürmekle yetinen Güney'in aksine, Kuzey bu gelişmeleri, tarıma ek olarak imalat, gemicilik ve diğer endüstrilere dayanan ekonomiler inşa etmek için kullandı.⁸⁵

Kuzey giderek daha fazla sanayileştikçe, günlük yaşamın karakteri de önemli ölçüde değişti. Daha önce çiftçilikle geçinen aileler fabrika işlerine yönelirken, birçok kasaba ve şehrin nüfusu hızla arttı. Avrupa'dan Kuzey eyaletlerine göç de bu dönemde önemli ölçüde arttı. İrlanda, İngiltere, Almanya, İtalya, Polonya, İsveç ve diğer ülkelerden on binlerce yoksul insan her yıl daha iyi bir yaşam arayışıyla Amerika'ya göç etti. Bu göçmenlerin çoğu, ABD kıyılarına vardıktan sonra Amerika'nın batı bölgelerine doğru yola çıksa da, milyonlarcası New York, Boston ve Philadelphia gibi büyük Kuzey şehirlerinin varoşlarına yerleşerek fabrikalarda ve tersanelerde çalışmaya başladı. 1860

---

⁸³ Moore, op. cit., s. 105.

⁸⁴ Post, op. cit., s. 90.

⁸⁵ Kevin Hillstrom ve Lawrence W. Baker (eds.), *American Civil War Almanac*, UXL, 2000, s. 12.

yılına gelindiğinde, göç dalgası Amerika'nın Kuzey eyaletlerindeki nüfusu yaklaşık on sekiz milyona çıkarmıştı. Buna karşılık, Güney Amerika'da sadece dokuz milyon insan yaşıyordu ve bu insanların yaklaşık dört milyonu köleydi.⁸⁶

19. yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri'nde kapitalist üretim için gerekli koşulların oluşumu, üç farklı üretim biçiminin eklemlenmesi, genişletilmiş yeniden üretimi ve dönüşümü ile birlikte, İç Savaş'ta doruğa ulaşan siyasi sınıf mücadelesi süreci aracılığıyla gerçekleşmiştir. Bu üretim biçimlerinin her biri - kölelik, küçük meta üretimi ve kapitalist üretim - sürecin temel unsurlarını oluşturmuştur.⁸⁷

Köleliğin karlılığı üzerine yapılan analizler, Güney plantasyonlarını antebellum dönemdeki diğer tarım biçimleriyle eşit veya daha verimli ve üretken kılan siyah köle emeğinin yüksek kalitesine ve üretkenliğine dayandırmaktaydı. Ancak, bu karlılığın esas kaynağı, İngiltere'deki sanayi kapitalistlerinin ham pamuğa olan talebi ve Amerika'nın güneyindeki plantasyonların dünya pamuk pazarına hakimiyetiydi. Ham pamuk fiyatlarının sürekli yüksek seyretmesi, ekicilerin kârlarını artırmıştı.⁸⁸

Güney, İngiltere ve Kuzey ABD'deki sanayicilerin artan ham pamuk talebini coğrafi genişleme yoluyla karşıladı ve pamuk üretiminin toprağın verimliliğini azaltma eğilimi, plantasyon köleliğinin coğrafi olarak genişleme ihtiyacını keskin tutmasına neden oldu. Köle emeğine dayalı pamuk üretiminin merkezi, 1815'te Güney Carolina ve Georgia kıyılarından, 1830'da batı Georgia ve güney Mississippi ile Alabama'ya, 1850'de ise kuzey Mississippi ve Alabama ile Louisiana ve Teksas'a kayarak güneybatıya doğru genişledi. 1840 ve 1860 yılları arasında ABD'de pamuk üretimi %173 artarak yaklaşık 378 milyon kilogramdan 1,04 milyar kilograma yükseldi. Aynı dönemde pamuk ekim

---

⁸⁶ Ibid., s. 14.

⁸⁷ Post, op. cit., s. 7.

⁸⁸ Ibid., s. 9.

alanı yüzde 167 artarak yaklaşık 4,5 milyon dönümden 12 milyon dönüme çıktı ve pamuk üreten kölelerin sayısı yüzde 87,5 oranında artarak yaklaşık 1,2 milyondan 2,25 milyona ulaştı.⁸⁹

Tam da köleliğin coğrafi yayılımının kuzeyde ve batıda kapitalizmin gelişmesinin önünde güçlü bir engel haline geldiği tarihsel anda, ekiciler yeni bölgelere ve üretim dallarına yayılmak için yeni baskılarla karşı karşıya kaldı. Pamuk-Güney'in ana pazarı olan Britanya ve ABD'nin kuzeydoğusunda 1840'lar ve 1850'lerde kapitalist pamuk-tekstil üretiminin yeri ve yapısındaki köklü değişiklikler, genişleme için yeni bir aciliyet yarattı. Birincisi, pamuk endüstrisi olgunlaştıkça ve sanayileşmekte olan ülkelerde giderek daha az sayıda yeni tüketici pamuğu diğer kumaşlarla ikame ettikçe, küresel pamuk talebinin artış hızı yavaşlamaya başladı. İkincisi, özel olarak üretilen metal pamuklu tekstil makinelerinin kullanılmaya başlanması, işçilik bileşenini azaltırken, pamuklu tekstil maliyetinin hammadde bileşenini artırdı. İngiliz sanayiciler hammadde maliyetlerini düşürmek için 1840'lar ve 1850'ler boyunca Mısır ve Türkiye'de pamuk üretimini teşvik ettiler.

Bu bölgelerden İngiltere'ye yapılan pamuk ihracatı 1848 ile 1860 yılları arasında beş kattan fazla artarak 4,67 milyon kilogramdan 24,83 milyona yükseldi. Pamuk-tekstil üretiminin olgunlaşması ve yeniden yapılandırılması, pamuk üreticileri arasında küresel rekabetin artmasına neden oldu.⁹⁰

1840'tan 1860'a kadar Güney'de kişi başına düşen gelirdeki artış oranı Kuzey'i biraz aşmış olsa da, Güney'deki kişi başına gelir Kuzey'deki 141 dolara kıyasla sadece 103 dolardı. Ancak, Güney bir ulus olsaydı, kişi başına düşen gelir açısından dünyadaki

---

⁸⁹ Ibid., s. 141.

⁹⁰ Ibid., s. 153.

tüm uluslararası dördüncü sırada yer alırdı. Buna rağmen, Güney'in dar ekonomik tabanı, Kuzey'deki çeşitlendirilmiş sanayideki güçlü dönüşümle tam bir tezat oluşturuyordu.⁹¹

2. Gümrük Vergileri Sorunu

1812 Savaşı'ndan sonra, ithal mallara uygulanan bir dizi gümrük vergisi yürürlüğe girmişti. Bu vergilerin amacı, Amerikan imalatını düşük fiyatlı İngiliz mallarına karşı korumaktı, çünkü yerli imalat sanayii İngiliz imalatçıların düşük fiyatlarıyla rekabet edemiyordu. İlk koruyucu tarife 1816'da kabul edildi, ardından 1824'te tarife oranlarında artış yapıldı. 1828'de, John Quincy Adams'ın başkanlığı sırasında Kongre, Kuzeyli imalatçıları ve işadamlarını İngiliz rekabetinden korumak amacıyla daha yüksek bir gümrük tarifesini kabul etti.⁹²

Güney Carolina'lı Başkan Yardımcısı John C. Calhoun,⁹³ “İğrenç Tarife” olarak nitelendirdiği bu tarifeye şiddetle karşı çıktı ve istifa etti. Calhoun'un tarifeye karşı endişeleri birkaç nedenden kaynaklanıyordu. İlk olarak, güney eyaletlerinin tarifeye karşı savaşmasına rağmen geçişini engelleyememeleri onu endişelendirdi. İkinci ve Güney için

---

⁹¹ Meyers, op. cit., s. 154.

⁹² Khan Academy, "The Nullification Crisis" <https://www.khanacademy.org/humanities/us-history/the-early-republic/age-of-jackson/a/the-nullification-crisis> (Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2024).

⁹³ 1820'lerden 1850'deki ölümüne kadar Güney'in en etkili siyasi lideri olan John C. Calhoun, Güney'in federal birlik içindeki haklarının önemli bir savunucusu olmuştur. Calhoun, klasik liberal ideallere uygun olarak bireysel özgürlüğün savunulmasına ve hükümet gücünün sınırlandırılmasına derinden bağlıdır. Azınlık haklarını vurgulamış ve merkezi otoriteyi kınayarak bireysel özgürlüğün devlet baskısından korunmasına yönelik liberal ilkeyi yinelemiştir. Bu anlamda liberal görünen Calhoun, aynı zamanda köleliği “pozitif bir iyilik” olarak görmüş ve kölelik karşıtlarını “kör fanatikler” olarak tanımlayarak Kuzey'in, Güney'in anayasal olarak korunan bir mülkiyet biçimine -kölelere- sahip olma özgürlüğünü elinden almak istediğini belirtmiştir. Calhoun'un özgürlük kavramı dışlayıcıdır ve beyaz Amerikalılarla sınırlıdır. Afrikalı Amerikalıların köleleştirilmesinin sosyal düzeni sürdürülmesi, beyaz vatandaşların medenileşmesi ve özgürlüklerinin korunması için gerekli olduğunu savunmuştur. Bu çelişki yalnızca Calhoun'a özgü değildi ve 19. Yüzyılda Amerikan siyasetinin önde gelen liberal elitleri köleliği savunuyordu. Domenico Losurdo, *Liberalism: A Counter-History*, çev. Gregory Elliott, Verso, 2011, s. 1-7.

en önemli neden, tarifenin geleneksel tarımsal destek olmaksızın sanayiciler tarafından hazırlanıp dayatılmış olmasıydı. Güney'deki tarımcılar bu tarifeye karşı savaşı kazanamazlarsa, köleliği sürdürme savaşını da kaybedeceklerinden neredeyse emindi.⁹⁴

Tarifeler, imalat mallarının fiyatlarını yükselttiği için bölgesel gerilimleri artırdı. Bu durum, Kuzey'deki yerli imalat sanayisine fayda sağlarken, mallar için daha yüksek fiyatlar ödemek zorunda kalan Güneyli köle sahipleri için olumsuzdu. Güneyli çiftçiler ayrıca, yabancı ülkelerin Güney'de üretilen hammaddelere daha yüksek gümrük vergileri uygulayacağından endişe duyuyorlardı. İngilizlerin tarifeye tepki olarak ABD'ye ihracatlarını azaltmaları, ABD'den ithalatlarını da azaltmalarına yol açtı. Sonuç olarak, İngilizlerin daha az pamuk ithal etmesi, Güney ekonomisini daha da olumsuz etkiledi.⁹⁵

Calhoun, isimsiz olarak yayımladığı “Güney Carolina Açıklaması ve Protestosu” başlıklı bildirisiyle, federal bir yasanın eyalet sınırları içinde hükümsüz ve geçersiz ilan edilmesi anlamına gelen “Geçersiz Kılma Teorisini” (Ordinance of Nullification) ortaya koydu. Bu teoriyi savunarak, federal hükümetin yetkisinin eyaletlerin rızasından kaynaklandığını ve eyaletlerin anayasaya aykırı olduğunu düşündükleri herhangi bir federal yasayı geçersiz kılabileceğini ileri sürdü. Calhoun, ABD Anayasası'nın gümrük tarifelerine sadece gelir artırma amacıyla izin verdiğini, yabancı rekabeti caydırma amacıyla izin vermediğini iddia etti. Güney Carolina'nın federal bir yasayı uygulamayı reddedebileceğini savunan bu iptal teorisi, anayasal bir krize yol açtı.⁹⁶

Temmuz 1832'de, uzlaşma amacıyla, ithalat vergilerinin çoğunu 1816 seviyelerine indiren yeni bir tarife tasarısı imzalandı. Ancak bu uzlaşma önlemi, tarifenin tamamen kaldırılmasını isteyen Güneyli radikalleri tatmin etmedi. Kasım 1832'de,

---

⁹⁴ Gray, op. cit., s. 64.

⁹⁵ Khan Academy, "The Nullification Crisis"

⁹⁶ Ibid.

Güneyli politikacılar ve eyalet hakları savunucularından oluşan bir kongre, iptal konusunu görüşmek üzere toplandı. Bu kongre, 1828 ve 1832 tarifelerinin anayasaya aykırı olduğunu ve bu nedenle Güney Carolina eyaletinde uygulanamayacağını ilan etti. Ayrıca, federal hükümetin ithalat vergilerini zorla tahsil etmeye kalkışması halinde eyaletin Birlik'ten ayrılacağı tehdidinde bulundu.⁹⁷

Başkan Jackson, tekrar uzlaşma çabası gösterdi ve Mart 1833'te gümrük vergilerini daha da düşürerek Güney'i yatıştırmayı amaçlayan yeni bir tarife tasarısını imzaladı. Ancak aynı zamanda, ithalat vergilerinin Güney'den zorunlu olarak, gerekirse silah zoruyla toplanmasına izin veren Kuvvet Yasası'nı da imzaladı. Bu yasa, hükümsüzlük ve ayrılma tehditlerine müsamaha gösterilmeyeceğini açık göstergesiydi.⁹⁸

3. Kölecilik

Kölelik, sömürgecilik döneminden 19. yüzyılda kaldırılmasına kadar Amerika Birleşik Devletleri'nde, özellikle de Güney'de merkezi bir kurum oldu. Amerika'da kölelik 17. yüzyılın başlarında, 1619 yılında Virginia'ya ilk Afrikalı kölelerin gelmesiyle başladı. Başlangıçta ileride özgürlüklerini kazanabilecek hizmetkârlar gözüyle bakılırken, Güney kolonilerindeki büyük çiftliklerde artan işçi talebi nedeniyle kölelik kurumu kökleşmeye başladı.⁹⁹

Avrupalılar Virginia'dan gelen tütüne ve Güney Carolina'dan gelen pirince olan taleplerini artırdıkça, kölelere olan ihtiyaç da giderek artıyordu. Kuzey ve Güney Amerika'daki büyük çiftlikler işçi açığını gidermek için talepte bulunurken, Afrika'dan

---

⁹⁷ Bill of Rights Institute, "The Nullification Crisis," <https://billofrightsinstitute.org/essays/the-nullification-crisis> (Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2024).

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ Akın Önel, *Amerikan İç Savaşı, İzmir*, Lilith Yayıncılık, 2018, s. 63.

getirilen kölelerin sayısı hızla yükseldi. 1730 yılına gelindiğinde, Güney Carolina'daki Afrikalılar ve çocuklarının toplam nüfusu, beyazların iki katına ulaştı. Kölelerin büyük bir çoğunluğu Güney Carolina'da bulunmaktaydı ancak 1740 yılında da New York City'de çalışan her dört erkekten biri Afrika kökenli Amerikalıydı.¹⁰⁰

Kölelerin Amerika'ya getirilmesi, büyük ölçekli ve organize bir sistem haline gelen Transatlantik köle ticareti aracılığıyla gerçekleştiriliyordu. Bu sistem, özellikle Güney Amerika'da şeker plantasyonlarının kurulmasından sonra Portekizliler ve İspanyollar tarafından başlatılmış; Brezilya ve daha sonra Barbados'taki plantasyonlarda köleleştirilen Afrikalılar tarafından üretilen şeker ile Karayipler genelinde yaygınlaştırılmıştı. Zamanla bu plantasyonlarda, Avrupa'dan gelen sözleşmeli işçilerle birlikte Afrikalı ve Hintli köle işçiler kullanılarak tütün, pirinç, kahve, kakao ve pamuk gibi kârlı ürünlerin üretimine geçildi. Daha sonra İngiltere, Fransa, Hollanda ve diğer Avrupa ülkeleri de köle ticaretinde önemli roller üstlendi.

Özellikle İngiltere, 1713'te İspanya ile yaptığı anlaşma sonrasında köle ticaretinde tekel olma hakkını kazandı ve 18. yüzyılda Atlantik köle ticaretinin en baskın ülkesi haline gelerek ticaretin büyük bir kısmını kontrol etti.¹⁰¹ Köle ticaretinde kullanılan rota, Avrupa'dan Afrika'ya malların taşınması, Afrika'dan Amerika'ya kölelerin götürülmesi ve Amerika'dan Avrupa'ya ham maddelerin gönderilmesi şeklinde ilerleyen ve “Üçgen Ticaret” olarak adlandırılan bir güzergâhtı.¹⁰² 366 yıllık süresi boyunca yaklaşık 12,5

---

¹⁰⁰ James West Davidson, *Kısa Amerika Birleşik Devletleri Tarihi*, Say Yayınları, İstanbul, 2015, s. s. 89-90

¹⁰¹ 1807'de İngiltere Parlamentosu, köle ticaretini sona erdiren bir yasa çıkarmış ve bu yasa ile İngiliz tebaasına ait tüm köle ticaretini “yasaklanmış ve yasadışı” ilan etmiştir. Ancak bu durum köleliği tamamen sona erdirmemiş ve Karayipler'deki İngiliz kolonilerinde yaklaşık 750.000 kişi köle olarak kalmaya devam etmiştir. Yasadışı köle ticaretini engellemek amacıyla 1808'de kurulan İngiliz Batı Afrika Filosu, 1820 ile 1870 yılları arasında 1500'den fazla gemiye el koymuş ve Amerika'ya köle olarak götürülen 150.000 Afrikalıyı serbest bırakmıştır. Royal Museums Greenwich, “History of the Transatlantic Slave Trade”, <https://www.rmg.co.uk/stories/topics/history-transatlantic-slave-trade> (Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2024).

¹⁰² Britannica, “Transatlantic Slave Trade”, <https://www.britannica.com/topic/transatlantic-slave-trade> (Erişim Tarihi: 9 Temmuz 2024).

milyon Afrikalı gemilere bindi ve bu insanların yaklaşık 11 milyonu, “Orta Geçit”¹⁰³ olarak adlandırılan zorlu deniz yolculuğunu tamamlayarak Amerika kıtasına ulaşabildi.¹⁰⁴

Köleleştirilen Afrikalıların yüzde 90’ından fazlası Karayipler ve Güney Amerika’ya, yalnızca yüzde 6’sı ise doğrudan Kuzey Amerika’ya gönderilmiş olmasına rağmen, 1825 yılına gelindiğinde Amerika Birleşik Devletleri, Batı Yarımküre’deki Afrika kökenli insanların yaklaşık dörtte birini barındırıyordu ve bu sayı Amerika’ya gelen Avrupalı göçmenlerin toplam sayısından beş kat daha fazlaydı.¹⁰⁵

Köle sahibi koloniler, kölelik düzenini istikrarlı bir şekilde yürütebilmek için 1660'lardan itibaren köle yasalarını ve ilgili mahkeme kararlarını içeren kapsamlı bir yasa bütünü geliştirdi. 1662'de Virginia mahkemesi köleleştirilmiş bir anneden doğan çocuğun da köle olduğuna karar verdi.¹⁰⁶ 1671'de Maryland yasa koyucuları, bir kölenin Hristiyan olsa bile sahibinin malı olarak kalacağını belirten bir yasa çıkardı. 1700 yılında New York, kaçak kölelerin ölüm cezasına çarptırılmasını öngören bir yasa çıkardı.¹⁰⁷

17. yüzyılın başlarında başlayan siyah hizmetkârların köleye dönüşümü, tüm belirsizlikleri ortadan kaldıran, Afrikalıların ve onların gelecek nesillerinin kaderini belirleyen 1705 tarihli Köle Yasası’nın Virginia Genel Kurulu tarafından kabul edilmesiyle tamamlandı. Bu yasa, "Kendi ülkelerinde Hristiyan olmayan ve ülkeye

---

¹⁰³ “Orta Geçit”milyonlarca Afrikalı esirin Avrupa gemileriyle Atlantik’i geçerek Amerika’ya köle olarak taşındığı, son derece zorlu ve acı verici bir yolculuktu. Köle gemilerindeki koşullar korkunçtu; çok sayıda insan dar alanlara sıkıştırılıyor, erkekler, kadınlar ve çocuklar birbirinden ayrılarak aileler parçalanıyordu. Aşırı kalabalık, yetersiz beslenme, susuzluk ve hastalıklar nedeniyle, İngiliz gemileriyle taşınan 3,4 milyon Afrikalının 450.000’i Atlantik geçişi sırasında hayatını kaybetti. Royal Museums Greenwich, “History of the Transatlantic Slave Trade”

¹⁰⁴ Slavery and Remembrance, “The Transatlantic Slave Trade”, <https://slaveryandremembrance.org/articles/article/?id=A0002> (Erişim Tarihi 9 Temmuz 2024).

¹⁰⁵ Gilder Lehrman Institute of American History, “Historical Context: Facts about the Slave Trade and Slavery”, <https://www.gilderlehrman.org/history-resources/teacher-resources/historical-context-facts-about-slave-trade-and-slavery> (Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2024).

¹⁰⁶ National Park Service, "Historical Contexts: The Civil War Era," <https://www.nps.gov/ethnography/aah/aaheritage/histContextsE.htm> (Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2024).

¹⁰⁷ Hillstrom ve Baker, op. cit., s. 2.

getirilen tüm hizmetçiler köle olarak kabul edilecektir. Bu egemenlikteki tüm siyah, melez ve Hintli köleler gayrimenkul olarak kabul edilecektir. Herhangi bir köle efendisine direnirse ve ıslahı sırasında efendisi tarafından öldürülürse, efendi her türlü cezadan muaf olacaktır." şeklinde hükümler içermekteydi.¹⁰⁸

Diğer koloniler de benzer köle yasalarını kabul etti. Bu yasalar, köleliği anneden miras alınan kalıcı bir durum haline getiriyor ve köleleri mülk olarak tanımlıyordu. Çocuğun statüsü annenin statüsüne bağlı olduğundan, özgür bir babadan ve köle bir anneden doğan çocuk köle sayılmaktaydı. Köleler mülk olarak kabul edildiğinden, mülk sahibi olamıyor veya bir sözleşmenin tarafı olamıyorlardı. Evliliğin bir tür sözleşme olduğu göz önüne alındığında, hiçbir köle evliliği yasal olarak tanınmıyordu. Köle yasalarının tamamında, renk çizgisi kesin bir şekilde belirlenmişti ve herhangi bir miktardaki Afrikalı kanı, ister köle ister "özgür" olsun, bir kişinin ırkını Afrikalı olarak tanımlıyordu.¹⁰⁹

Amerikan Devrimi'nin arifesinde, kölelik on üç koloninin her birinde yasaldı. Ancak, farklı yerleşim modelleri ve coğrafi koşullar Kuzey ve Güney kolonilerini farklı yörüngelere oturttu. Kölelik, "aile ve ücretli emeğe bağlı" olan New England ekonomisinde marjinal bir rol oynuyordu. New York, New Jersey ve Pennsylvania gibi orta kolonilerde yaygındı, ancak köle emeği burada çeşitli bir ekonominin parçası olarak kullanılıyordu. Köleler, zanaatkâr dükkânlarında, denizcilik endüstrilerinde ve çiftliklerde, beyaz ve siyah sözleşmeli hizmetkârlar ve ücretli işçilerle birlikte çalıştı. Başka bir deyişle, kölelik Kuzey'de baskın emek biçimi değildi. Buna karşın, Maryland, Virginia, Carolina ve Georgia'dan oluşan Güney kolonileri, yalnızca kölelere sahip olan

---

¹⁰⁸ National Park Service, "Historical Contexts: The Civil War Era,"

¹⁰⁹ Ibid.

toplumlar değil, aynı zamanda ekonomik, sosyal ve siyasi olarak kölelik ilkesi ve uygulaması etrafında örgütlenmiş “köle toplumları” idi. 1760 yılında, İngiliz anakara kolonilerindeki 325.806 kölenin yüzde 88'i Güney'de yaşıyordu. Güneyli beyaz ailelerin çoğunluğu köle sahibi olmasa da, köle sahibi azınlık, özellikle de zengin “ekiciler” (yirmi veya daha fazla köleye sahip olan ve plantasyon işletenler), sömürge Güney'inde iktidarı ellerinde tutuyordu. Bölgenin siyasi kültüründe, zenginlik ve plantasyon bölgelerinde köle sahipliği siyasi liderlik için ön koşul sayılıyordu.¹¹⁰

1787 yılında, on üç koloniyi tek bir ülke olarak birleştirecek bir Anayasa hazırlamak amacıyla Philadelphia, Pennsylvania'da bir araya gelen liderler, kölelik sorununu doğrudan ele almadılar. Bunun yerine delegeler çeşitli uzlaşmaları kabul ettiler. Örneğin Güneyli delegeler, 1783 yılında Büyük Britanya tarafından Birleşik Devletler'e yasal olarak devredilen geniş bir toprak parçasının köle ticaretine tamamen kapalı olmasını kabul etti. Kuzeybatı Bölgesi olarak bilinen bu bölgeden, Michigan, Wisconsin, Ohio, Indiana, Illinois ve Minnesota'nın bir kısmını kapsayan birkaç yeni eyalet kuruldu. Ayrıca, Güney eyaletleri, 1808'de Afrika'dan köle ithalatını (ancak köleliğin kendisini değil) yasaklayacak bir maddeyi kabul etti. Buna ek olarak, Kuzey eyaletlerinin temsilcileri, kölelerin oy kullanmasına izin verilmeyecek olsa da, her kölenin nüfus sayımında bir kişinin beşte üçü olarak sayılması konusunda anlaştılar. Kölelik uzlaşması, köle sahibi eyaletler için önemli bir zaferdi, çünkü her eyaletin ABD Kongresi'ndeki temsili ve dolayısıyla siyasi gücü nüfusunun büyüklüğüne göre belirleniyordu. Anayasa'nın diğer maddeleri, köle “mülkiyeti” üzerine vergiler koydu ve köle sahiplerinin kaçak kölelerin mülkiyetini yeniden kazanmalarını kolaylaştırdı.¹¹¹

---

¹¹⁰ Varon,, op. cit., s. 17.

¹¹¹ Hillstrom ve Baker, op. cit., s. 3-4.

Bağımsızlığın ardından, köleliğin erozyona uğraması ve özgür siyahların köleleştirilmiş vatandaşlarının kurtarılması yönündeki ısrarlı taleplerle karşı karşıya kalan Kuzeyli beyaz liderler, azat etme planlarını benimsediler. Kuzey'de köleliğin kaldırılması, bu kuruma en az bağımlı olan eyaletlerde başladı. Kuzey New England'da kölelik hızla tasfiye edilirken, Connecticut, Rhode Island, Pennsylvania ve New York'ta köle nüfusu kademeli olarak özgürleştiren formüllerle ancak yavaş yavaş ortadan kaldırıldı. Pennsylvania'nın 1780 tarihli yasası, bu tarihten sonra doğan kölelerin yirmi sekiz yaşına geldiklerinde özgürlüklerini kazanacaklarını, bu tarihten önce doğanların ise ömür boyu esaret altında kalacaklarını hükme bağlıyordu. New York ise 1799 yılında benzer bir yasa çıkardı.¹¹²

Eli Whitney adlı Kuzeylinin 1793 yılında tohumları pamuk liflerinden etkili bir şekilde ayıran çırçır makinesini icat etmesiyle Güney'de küçük çiftlikler ve genişleyen plantasyonlar pamuk üretimine geçti. Pamuk baskın nakit ürün haline geldi ve Derin Güney eyaletleri - Alabama, Mississippi ve Louisiana - pamuk krallığının kalbi oldu. Bu durum köle emeğine olan talebin artmasına yol açtı ve kölelik Güney'in ekonomik yaşamının ve hayatta kalmasının temel bir unsuru haline geldi.¹¹³

Pamuk üretimi 1800'den sonra 1860'a kadar her on yılda iki katına çıktı. 1840 yılına gelindiğinde Güney plantasyonları dünya pamuğunun yaklaşık yüzde 75'ini ürettiyordu. Yüzyılın ortalarına gelindiğinde pamuk ABD'nin en büyük ihracat kalemiydi. Bu nedenle, Güney'de pamuk üretiminin devam edeceği ve uluslararası ticaretin pamuk temelli ekonomik çıkarlarını tehdit etmeyeceği yönünde bir güven hâkimdi.¹¹⁴ Bu düşüncüyü yansıtan en çarpıcı örneklerden biri, Güney Carolina Senatörü James Henry

---

¹¹² Varon, op. cit., s. 21.

¹¹³ Hillstrom ve Baker, op. cit., s. 6.

¹¹⁴ Mountjoy, op. cit., s. 29.

Hammond'ın Senato'da yaptığı şu ünlü açıklamaydı: “Pamuk üzerine bir savaş çıkmaz; dünyada hiçbir güç buna cesaret edemez. Pamuk kraldır!”¹¹⁵

Kongre 1808'de Afrika köle ticaretini yasaklamış olmasına rağmen, ülke içi köle ticareti gelişmeye devam etti ve ABD'deki köle nüfusu sonraki elli yıl içinde neredeyse üç katına çıktı.¹¹⁶ Bu dönem, kölelerin Yukarı Güney'den Derin Güney'e satıldığı büyük bir iç köle ticaretine sahne oldu.

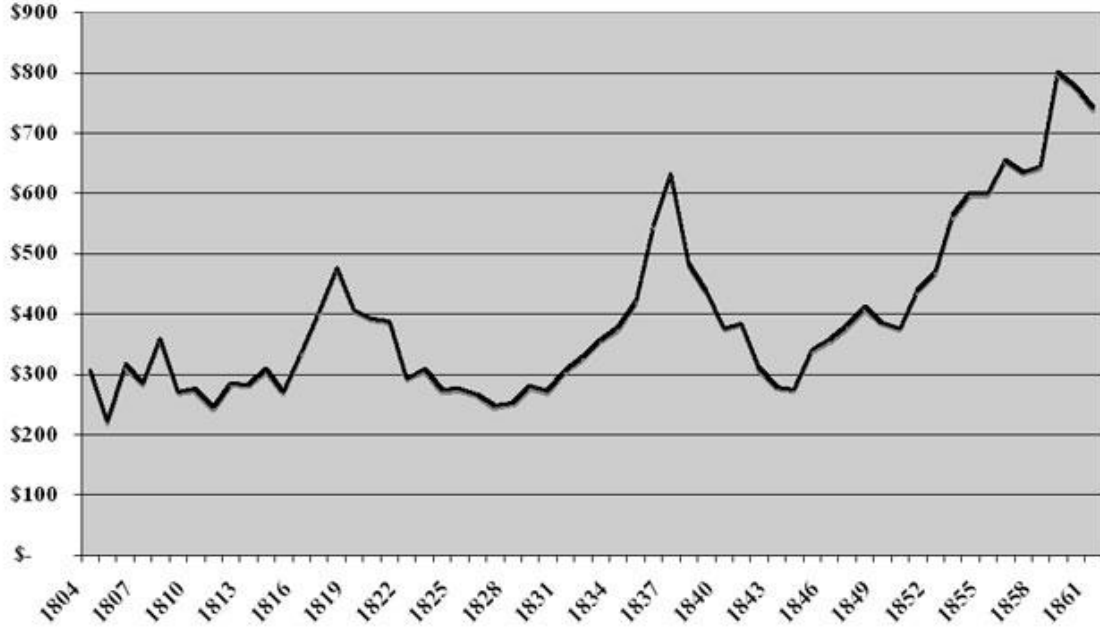
O dönemki köle fiyatlarına ilişkin istatistikler, çalışma hayatlarının baharında olan sağlıklı genç yetişkin erkeklerin en yüksek fiyata sahip olduğunu, bunu çocuk doğurma çağındaki kadınların izlediğini göstermektedir. Genç yetişkin erkekler, daha güçlü olmaları, tarlalarda daha fazla çalışabilmeleri ve bu düzeyde uzun yıllar çalışmaları beklendiği için daha yüksek değere sahipti. Genç yetişkin kadınlar ise tarlada çalışma yeteneklerinin ötesinde bir değere sahipti; çünkü kanunen annenin sahibi olan çocuğun da sahibi olduğundan, kadınların üreme kapasitesi ek bir değer sağlamaktaydı. Yaşlı ve hasta kölelerin fiyatları düşük, hatta negatifti, çünkü bakım maliyetleri potansiyel olarak üretimlerinin değerinden daha yüksekti. Benzer şekilde, küçük çocukların fiyatları da düşüktü, çünkü onları yetiştirmenin maliyeti genellikle ergenlik çağına gelene kadar yıllık üretimlerini aşıyordu. Kölenin zanaatkar olması, özellikle demirci (+%55), marangoz (+%45), aşçı (+%20) gibi becerilere sahip olması veya diğer ev içi becerilere sahip olması (+%15) durumunda prim ödeniyordu. Öte yandan, kölenin kaçak olduğu biliniyorsa (-%60), sakatsa (-%60), içki içmek gibi kötü alışkanlıkları varsa (-%50) veya fiziksel engelliyse (-%30) köle fiyatında indirim yapılmaktaydı.¹¹⁷

---

¹¹⁵ Civil War Causes, “King Cotton Speech”, <https://civilwarcauses.org/King%20Cotton%20speech.htm> (Erişim Tarihi 1 Temmuz 2024).

¹¹⁶ Gilder Lehrman Institute of American History, “Historical Context: Facts about the Slave Trade and Slavery,”

¹¹⁷ Measuring Worth, “Slavery in the United States,” <https://www.measuringworth.com/slavery.php> (Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2024).

Şekil 1. 19. Yüzyılın İlk Yarısında Amerika Birleşik Devletleri'nde Köle Fiyatları İle İlgili Veriler

1850 yılında, bir kölenin fiyatı ortalama 400 dolardı ve bu, o dönemdeki ortalama bir evin fiyatına eşitti. Aynı dönemde, kişi başına düşen yıllık gelir yaklaşık 110 dolar civarındaydı. Kişi başına düşen gayri safi yurt içi hasıla (GSYİH) oranı dikkate alınarak yapılan hesaplamalara göre, o günlerdeki 400 dolar, günümüzün göreceli kazançları açısından yaklaşık 240.000 dolara karşılık gelmektedir.¹¹⁸

19. yüzyılın ilk yarısında Amerika Birleşik Devletleri Batı'ya doğru genişledikçe köleliğe ilişkin tartışmalar da büyüdü ve yeni eyaletlerin köleliğe izin verip vermeyeceği konusu tartışmalı bir siyasi mesele haline geldi. Bu konu çalışmanın ikinci bölümünün üçüncü kısmında detaylı incelenecektir.

¹¹⁸ Measuring Worth, "Slavery in the United States,"

4. Kölelik Karşıtlığı (Abolisyonizm)

Amerika'daki ilk kölelik karşıtı gösteri, 1688 yılında bir grup Quaker¹¹⁹ tarafından, köle ticaretine karşı dini itirazlarını dile getirmek amacıyla Pennsylvania'da gerçekleştirildi.¹²⁰ Quakerlar arasında da köle sahibi olanlar olmasına rağmen, bu dini grubun üyeleri, Afrika köle ticaretini, esirlerin sürekli esaret altında tutulmasını ve köleleştirilmiş aile üyelerinin farklı efendilere satılarak ayrılması uygulamasını protesto eden ilk kişiler arasındaydı.¹²¹

Amerika'nın bağımsız bir ulus haline geldiği 18. yüzyılın sonunda, Kuzey'de kölelik ortadan kalkmaya başlamıştı.¹²² Kuzey'de kölelik ve hizmetçiliğin kademeli olarak kaldırılması, on sekizinci yüzyılın sonları ve on dokuzuncu yüzyılın başlarında Virginia, Maryland ve Delaware'in eski tütün yetiştirme bölgelerinde plantasyon köleliğinin gerilemesiyle birleştiğinde, Kuzey'de ABD'de köleliğin ve diğer özgür olmayan emek biçimlerinin eninde sonunda ortadan kalkacağına dair umutları körükledi.

---

¹¹⁹ Quakerlar, 1650'lerde İngiltere'de kurulan ve "Arkadaşlar Topluluğu" olarak bilinen Hristiyan kökenli bir gruptur. Topluluk, Tanrı'nın her insanda bulunduğuna ve tüm bireylerin eşit değer taşıdığına inanır. Quakerlar, içsel deneyim ve vicdanı ahlaki kararların temeli olarak kabul ederler ve ritüel ile rahiplerin gereksiz engeller oluşturduğunu düşünürler. Dinlerini günlük yaşamlarıyla bütünleştirir, Tanrı'nın yaşamın ve insan ilişkilerinin içinde var olduğuna inanırlar. BBC, "Quakers (Religious Society of Friends)", https://www.bbc.co.uk/religion/religions/christianity/subdivisions/quakers_1.shtml (Erişim Tarihi: 28 Ağustos 2024).

¹²⁰ Hillstrom ve Baker, op. cit., s. 16.

¹²¹ Library of Congress, "Abolition," *African American Odyssey*, <https://www.loc.gov/exhibits/african-american-odyssey/abolition.html> (Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2024).

¹²² Kuzey'de kölelik kaldırılmış olsa da, siyahlar ırksal olarak beyazlarla eşit kabul edilmemiştir. Tocqueville, Amerika'da Demokrasi adlı kitabında bu durumu şöyle anlatmıştır. "Köleliğin yürürlükten kaldırıldığı neredeyse tüm eyaletlerde zencilere seçme hakkı verildi; ama eğer onlar oy kullanmaya giderlerse, yaşamlarını riske atarlar. Mazlum durumda olan zenciler dava açabilirler ama karşılarında yargıç olarak yine sadece beyazları bulurlar. Buna karşın yasa onlara jüri üyesi olma hakkı tanır, ama önyargılar nedeniyle onlar bunu reddederler. Onların çocukları, Avrupalıların torunlarının eğitim aldığı okula gidemezler. Tiyatrolarda, altın da verseler, önceden kendisinin efendisi olan kişinin yanına oturma hakkına sahip olamazlar. Hastanelerde, ayrı yatarlar. Siyahların beyazlarla aynı Tanrı'ya yakarmalarına izin verilir ama onlar aynı çatı altında Tanrı'ya dua edemezler. Siyahların kendi papazları ve ibadethaneleri vardır. Gökyüzünün kapıları onlara kapalı değildir, yeter ki eşitsizlik öbür dünyanın kapısında durdurulsun. Bir zenci öldüğünde, onun kemikleri bir kenara atılır ve eşit biçimde ölümler bile koşulları farklıdır. Yani zenci özgürdür, ama kendisinin eşiti olduğu ilan edilen kişinin ne haklarını, ne zevklerini, ne işlerini, ne acılarını, ne de mezarını paylaşabilir. Onunla hiçbir yerde karşılaşamaz, ne yaşamda ne de ölümdedir." Tocqueville, op. cit., s. 347-348.

Ancak, 1812 Savaşı'ndan sonra pamuk ekimine geçiş ve bunun güneybatıya yayılması, Kuzeylilerin köleliğin barışçıl bir şekilde sona ereceğine dair umutlarını zayıflattı.¹²³

On dokuzuncu yüzyılın başlarında, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki birçok kölelik karşıtı örgüt, siyahları Amerika'dan çıkarmayı amaçlıyordu. Bu gruplar genellikle ahlaki nedenlerle köleliğe karşı çıkıyor, ancak kademeli özgürleşmeyi savunuyorlardı. Pek çok Amerikalı, köleliğe karşı olsa da serbest bırakılan kölelerin durumunu nasıl yönetecekleri konusunda kararsızdı. Yaygın bir çözüm önerisi, özgür siyahları toplayıp Afrika'ya veya Amerika'dan uzak başka bir yere göndermektir. Amerikan Kolonizasyon Derneği gibi örgütler bu çözümü destekledi ve köleliğin yasallığına itiraz etmediler. Bunun yerine, köle sahiplerine tazminat ödenmesini içeren planlar geliştirdiler. Afrika'da aldığı geniş arazilerde “özgürlerin ülkesi” anlamına gelen bağımsız siyah cumhuriyeti Liberya'yı kuran insani kuruluşlar oldu ve bu kuruluşlar özgürlüğünü kazanan kölelerin Afrika'ya transferini sağladılar.¹²⁴

Tüm bu gelişmeler, köle sahibi Güneyli Başkan James Monroe'nun başkanlığı döneminde gerçekleşti. Bağımsızlığını kazanan Liberya'nın başkenti, Başkan Monroe'nun onuruna Monrovia olarak adlandırıldı.¹²⁵

Ancak, kolonizasyon çabalarına rağmen, Amerika Birleşik Devletleri'nde Afrika'ya gönderilebilecek olandan çok daha fazla sayıda köle ve siyah yaşamaktaydı. Ayrıca, özgür siyahların çoğu, ailelerinin birkaç nesildir yaşadığı Kuzey Amerika'da kalmayı tercih ediyordu. 1860'a kadar sadece 10.000 siyah Afrikalı, Afrika'ya geri dönebildi, aynı dönemde ABD'nin köle nüfusu ise iki milyon arttı.¹²⁶

---

¹²³ Post, op. cit., s. 102.

¹²⁴ Mountjoy, op. cit., s. 36.

¹²⁵ Alessandro Barbero - La Guerra Civile Americana, YouTube, https://www.youtube.com/watch?v=PbZ_uAez8b0&t=240s (Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2024).

¹²⁶ Farmer, op. cit., s. 16.

Çalışmanın ikinci bölüm, üçüncü kısmında detaylı incelenecek olan 1820 Missouri Uzlaşması'nın ardından gelen yıllarda, ne Kuzey ne de Güney kölelik konusuna fazla ilgi göstermedi, çünkü bu konu her tartışıldığında genellikle öfke ve acıya yol açıyordu. Ancak, 1830'larda kölelik karşıtı yeni nesil seslerin yükselmeye başlamasıyla, kölelik karşıtlığı yeniden yoğun bir tartışma konusu haline geldi.¹²⁷ Köleliğin kademeli olarak sona erdirilmesini müzakere etmeye çalışan önceki kölelik karşıtlarının aksine, bu karşıtların çoğu tüm kölelerin derhal azat edilmesi ve tam ırksal eşitlik çağrısında bulundu.¹²⁸

Köleliğe yönelik tutumlardaki radikal değişimin nedenlerinden biri, 1820'ler ve 1830'larda piyasaların büyümesi ve işbölümünün derinleşmesi sonucunda Kuzey'de ücretli emeğin hızla artmasıydı. Kölelik karşıtı hareketin Güney'deki tüm kölelerin derhal azat edilmesi talebi, ABD'deki kölelik karşıtı politikalarda derin bir radikalleşmeyi temsil ediyordu. Kölelik karşıtları, kölelerin özgür olmayan yasal statülerinin onları “çalışma güdüsünden” yoksun bıraktığını ve bu durumun Güney'i ekonomik geri kalmışlığa mahkum ettiğini savunuyordu.¹²⁹

Kuzeyde çıkan ve köleliği ahlaki açıdan eleştiren bu Puritan¹³⁰ dindarlar, kölesi olanların şeytanla işbirliği yaptığını öne sürüyor ve kölelik konusunun üzerinde hiç

---

¹²⁷ Hillstrom ve Baker, op. cit., s. 17.

¹²⁸ Farmer, op. cit., s. 17.

¹²⁹ Post, op. cit., s. 205-206.

¹³⁰ Puritanlar, 17. yüzyılda İngiltere Kilisesi'nden memnuniyetsizlik duyan ve dini, ahlaki, toplumsal reformlar için çalışan bir grup insanı ifade eder. John Calvin'in Reformasyon'daki etkileri, Protestanlığın yayılmasında belirleyici oldu ve Puritanlar, Kilise'nin siyasi mücadelelerin ve insan yapımı doktrinlerin ürünü olduğunu savundular. Reform edilmez bir durumda olduğunu düşündükleri İngiltere Kilisesi'nden kaçan Puritanlar, Amerika'ya göç ettiler. Puritanlar, Kutsal Kitap'ın Tanrı'nın gerçek yasası olduğuna ve yaşam için bir plan sunduğuna inanır, dini ritüellere ve rahiplere gerek duymadıklarını savunarak kiliseyi ve kendi hayatlarını "arıtmaya" çalıştılar. İngiltere'deki iç savaş ve Amerika'daki kolonilerin kurulması, Puritanların dönüşüm çabalarının bir sonucuydu. Amerika'da, Puritanlar dini ve toplumsal yaşamlarını sıkı kurallarla şekillendirirken, eğitim ve entelektüel ilerleme alanlarında da önemli katkılarda bulundular. University of Notre Dame, “Puritans”, <https://www3.nd.edu/~rbarger/www7/puritans.html> (Erişim Tarihi: 24 Ağustos 2024).

tartışmadan, hiçbir köle sahibini tazmin etmeden doğrudan kaldırılması gerektiğini savunuyorlardı.¹³¹

Güney, aşırı kölelik karşıtlarına içgüdüsel olarak tepki gösterdi. Savunmaları dört ana başlıkta toplanıyordu:

Rasyonel Argümanlar: Özgürlüğün tamamen uygulanamaz, hatta imkânsız olduğu düşünülüyordu. İki milyon köleyi Afrika'ya geri göndermek, sahiplerine tazminat ödemek veya onları beyazların ülkesi olan Amerika'da serbest bırakmak, ekonomik olarak mümkün görülüyordu. Bunun sonucunda kölelerin çalışmayı reddedeceği ve toplumsal kargaşaya neden olacağı düşünülüyordu. Bu durumun kaçınılmaz olarak bir ırk savaşına yol açacağı öne sürülüyordu. Ayrıca, kölelik Güney'in ve dolayısıyla Birleşik Devletler'in refahı için elzem olarak görülüyordu.

Dini Argümanlar: Hristiyanlık da köleliği destekliyordu. İncil'in eski İbranilerin (Tanrı'nın "seçilmiş halkı") kölelere sahip olduğunu gösterdiği ve ahlaksız bulduğu davranışları kınamaya her zaman hazır olan İsa'nın köleliği asla eleştirmedeği ya da köle sahibi olduğu için kimseyi kınamadığı savunuluyordu. Bu konu "Dini Ayrışma" alt başlığında detaylı olarak incelenecektir.

Genetik Argümanlar: Siyahların doğuştan aşağı ırk olduğu iddia ediliyordu.

Ahlaki Argümanlar: Köleliğin ilgili herkes için faydalı olduğu, efendiler, köleler ve genel olarak toplum için yararlı olduğu savunuluyordu. Güneyli savunucular, köleliğin doğası gereği özgür emeğe tercih edilebilir olduğunu düşünüyordu. Kölelerin, "özgür köleler" için çalışma koşullarının korkunç olduğu İngiltere ve Kuzey'de ya da köylülerin

---

¹³¹ Alessandro Barbero - La Guerra Civile Americana.

açlıktan öldüğü İrlanda'da özgür işçilerden çok daha iyi durumda olduğu iddia ediliyordu.¹³²

1830'lar boyunca Kuzeyli kölelik karşıtları Güneylilerin şiddet tehdidi altında faaliyet göstermeye devam etti. Massachusettsli genç William Lloyd Garrison 1 Ocak 1831'de kölelik karşıtı yayınlar yapan Kurtarıcı (The Liberator) adlı gazetesini yayınlamaya başladı. Aynı yıllarda kaçak bir köle olan Frederick Douglas kölelik karşıtı haftalık gazete Kuzey Yıldızı'nın başyazarlığını yaptı. 1835'te Güneyli bir grup, Güney Carolina'nın Charleston kentinde bir postanede bulunan kölelik karşıtı yayınları parçaladı.¹³³

Kölelik karşıtı hareketler ve Abolisyonistlerin Kongre'ye sunduğu çok sayıda dilekçe nedeniyle, Temsilciler Meclisi 1836 yılında kölelik karşıtı dilekçelerin Kongre'de tartışılmasını engelleyen "gag rule"¹³⁴ adı verilen kuralları kabul etti. Eski Başkan ve o dönemde Massachusetts Temsilcisi olan John Quincy Adams, bu kuralların ifade özgürlüğünü ve dilekçe hakkını ihlal ettiğini savunarak, sekiz yıl boyunca bu kurallara karşı mücadele etti ve yasa 1844 yılında iptal edildi.¹³⁵

1837'de kölelik karşıtı yayıncı Elijah P. Lovejoy'un Illinois'de kölelik yanlısı bir çeteden matbaasını korumaya çalışırken öldürüldü. Lovejoy'un öldürülmesi, Kuzey'deki kölelik karşıtı hareketin büyük bir destek kazanmasına neden oldu. John Quincy Adams, bu olayı "tüm kıtada deprem gibi bir şok" olarak nitelendirdi ve Lovejoy, "şehit kölelik

---

¹³² Meyers, op. cit., s. 57-58.

¹³³ Önel, op. cit., s.258-260

¹³⁴ 1830'larda Kongre tarafından kölelik karşıtı dilekçelerin tartışılmasını önlemek için kullanılan bir yasama taktiği idi. John C. Calhoun tarafından önerilen bu kural, dilekçelerin dikkate alınıp alınmayacağı konusunda oylama yapılmasını gerektirerek konuyu geçiştirmeyi ve böylece köleliğin kaldırılması konusunda doğrudan tartışma yapılmasını önlemeyi amaçlıyordu. U.S. Senate, "Slavery Petitions and the Gag Rule", <https://www.senate.gov/about/powers-procedures/rules-procedures/slavery-petitions-gag-rule.htm> (Erişim Tarihi: 19 Ağustos 2024).

¹³⁵ Meyers, op. cit., s. 61-69.

karşıtı” olarak tanındı. On yılın sonunda Kuzeylilerin kölelik karşıtı harekete bakışı da önemli ölçüde değişmişti.

1840'lara gelindiğinde, kölelik karşıtlarının Kuzey'deki etkisi giderek artarken, Güneyliler bu duruma tamamen bıkmıştı. Güneyli bireyler, kendilerine ne yapmaları gerektiğinin söylenmesinden rahatsız olup, Kuzey'i kibirli ve diktatörce davranmakla suçluyordu. Bazı Güneyli savunucular köleliği daha da şiddetle savunarak, bunun iyi ve ahlaki bir sistem olduğunda ısrar ediyordu. Köleliğin ahlaki olup olmadığı tartışması Amerika'yı sararken, birçok aile ve kuruluş bu konuda bölündü. Dini mezhepler bile bu artan gerilimin kurbanı oldu.¹³⁶ Bu konu çalışmanın “Dini ayrışma” konulu alt başlığında detaylı incelenecektir.

1850'ler Amerika Birleşik Devletleri'ndeki kölelik karşıtı hareket için kritik bir on yıl oldu. Meksika Savaşı sonrasında elde edilen toprakların kölelikle ilgili durumlarının belirlenmesi süreci ve sonrasında kabul edilen 1850 Uzlaşması'nın ardından iki taraf arasındaki gerilim zirve yaptı ve çatışma açık şiddete dönüştü. Bu dönemin önemli olay ve gelişmeleri de çalışmanın ilgili bölümünde detaylı şekilde açıklanacaktır.

a. Dini Ayrışma

Kuzey ve Güney eyaletleri arasındaki dini bölünme, kölelik meselesi etrafında şekillenen derin görüş ayrılıkları nedeniyle 19. yüzyılın ortalarına doğru giderek daha da keskinleşmiştir. Bu ayrışma, sadece teolojik farklılıklarla sınırlı kalmamış, sosyal, kültürel ve ekonomik boyutları da içine alarak iki bölge arasındaki çatışmanın temelini oluşturmuştur. Kuzey'de köleliğe karşı ahlaki bir duruş benimseyen dini liderler ve

---

¹³⁶ Hillstrom ve Baker, op. cit., s. 21-24.

cemaatler hızla güç kazanırken; Güney'de kölelik, ekonomik bir zorunluluktan öte, toplumun ve dinin ayrılmaz bir parçası olarak savunulmuş, bu da bölünmeyi daha da derinleştirmiştir.

Bağımsızlık Bildirgesi'nde yer alan “tüm insanların eşit yaratıldığı ve Yaratıcıları tarafından devredilemez haklarla donatıldığı, bunlar arasında yaşam, özgürlük ve mutluluk arayışı olduğu” ifadelerine rağmen, Cumhuriyetin kurucuları, Cumhuriyetin temel belgesinde köleliğin mülkiyetine izin vermişti. Kölelik uygulaması, ulusun en yüksek idealleriyle çelişiyor gibi görünse de birçok Amerikalı bu duruma kayıtsız kalmıştı.¹³⁷ On sekizinci yüzyılın sonlarında, Güneydeki Metodistler¹³⁸ ve Baptistler¹³⁹ köleliğe resmi olarak karşı çıkarken, Episkopal Kilisesi¹⁴⁰ genel olarak bu kurumu kabul ediyordu.

Ancak, 19. yüzyılın başlarında pamuk tarımının yayılması ve bu tarımın temel işgücü kaynağı olan köleliğin giderek daha karlı hale gelmesiyle, kölelik karşıtı tutumlar yavaş yavaş terk edildi.

---

¹³⁷ Carlisle, op. cit., s. 89

¹³⁸ Metodist kilisesi, İngiltere Kilisesi'nden doğmuş ve John Wesley tarafından kurulan bir harekettir. Wesley, 18. yüzyılda, kişisel kutsallık ve düzenli ibadet pratikleri üzerine odaklanan bir metodoloji geliştirmiştir. Wesleyan teolojisi, Arminian görüşleri benimser ve kurtuluşu kişisel inanç ve özgür irade ile ilişkilendirir. Metodistler, sosyal adalet ve yardım faaliyetlerine önem verirken, Amerikan Metodist Kilisesi, hem muhafazakar hem de liberal cemaatleri barındıran merkezci bir yapıya sahiptir. Metodist kiliseleri, genellikle demokratik bir yönetim tarzı ve esnek bir teolojik yaklaşımla tanınır. Quora, “What Is the Difference Between a Christian Baptist, Methodist, and Episcopalian Church?”, <https://www.quora.com/What-is-the-difference-between-a-Christian-Baptist-Methodist-and-Episcopalian-Church> (Erişim Tarihi: 26 Ağustos 2024).

¹³⁹ Baptist Kiliseleri, kökenlerini 1600'lerin İngiltere'sindeki Ayrılıkçı hareketlere kadar takip edebilir. Baptistler, yetişkin vaftizini savunur ve bebek vaftizini reddederler. Teolojik olarak, Calvinist ve Arminian görüşleri arasında bölünmüşlerdir. Amerikan Baptistleri, 1638'de Roger Williams tarafından kurulan ilk Baptist kilisesiyle başlamış ve zamanla çeşitli mezheplere ayrılmıştır. Güney Baptistleri, ABD'deki en büyük Protestant grubudur ve genellikle muhafazakar bir yaklaşım sergiler. Ibid.

¹⁴⁰ Episkopal Kilisesi, Anglikan Topluluğu'nun Amerikan şubesi olarak bilinmektedir. İngiltere Kilisesi'nden türemiş olan bu kilise, 1534'te Kral VIII. Henry'nin Papa'nın otoritesini reddetmesiyle bağımsız bir mezhep olarak başlamıştır. Bu ayrılış, başlangıçta daha çok politik bir hareketti; Henry'nin boşanma talebi reddedildiğinde, İngiliz Kilisesi'ni kurarak kendi dini ve siyasi egemenliğini sağlamak istedi. Modern Episkopal Kilisesi, teolojik olarak ortodoks ve sosyal olarak liberal bir yaklaşım sergiler. Ibid.

Bu süreçte, birçok kişi gelenekçi komşularının ırksal görüşlerini benimsedi.¹⁴¹ Köleliğe karşı çıkanlara yönelik baskılar giderek artarken, bu baskılara direnenler ciddi sonuçlarla yüzleşmek zorunda kaldılar. Örneğin, Güney Carolina'da kölelik karşıtı bir dilekçe dağıtmayı planladığı söylentisi yayılan bir papaz, kölelik yanlısı bir kalabalık tarafından yakalanarak, neredeyse boğulana kadar bir su pompasının altında tutuldu.¹⁴²

Maryland ve Kentucky hariç tüm Güney eyaletlerinde, kölelere okuma yazma öğretilmesini yasaklayan katı yasalar bulunmaktaydı ve bazı eyaletlerde bu yasaklar, özgür Siyahlar ve melezler için de geçerliydi.¹⁴³ Güneyli Hristiyanlar açısından temel sorun; İncil'in tüm ilkeleri kölelik kurumuna titizlikle uygulanacak olursa, Güney'deki kölelik sistemi kaçınılmaz olarak sona erecek olmasıydı.¹⁴⁴

Bu durumun önüne geçebilmek için; köleliği İncil'e dayalı yorumlarıyla meşrulaştıran, büyük ölçüde Eski Ahit'in dışlandığı ve Yeni Ahit'in sadece yarısının dahil edildiği, redakte edilmiş bir “Köle İncili” kullandılar. Bu uygulamanın amacı kölelerin bu özel kuruma karşı isyan etmelerini engellemekti. Örneğin bu İncil'de editörler Musa ve İsrailoğulları'nın Firavun'u yenerek özgürlüklerine kavuştuğu hikayeyi çıkardılar. Böylece sadece itaate ve diğer kölelik yanlısı ilkelere odaklanan bir İncil yorumu oluşturma fırsatı buldular. Bu redakte edilmiş İncil, kölelerin sahip olmasına izin verilen tek İncil haline geldi.¹⁴⁵

---

¹⁴¹ Curtis D. Johnson, "Sectarian Nation: Religious Diversity in Antebellum America", *OAH Magazine of History*, Vol. 22, No. 1, Oxford University Press, 2008, s. 17.

¹⁴² Woodworth, op. cit., s. 35.

¹⁴³ Kingsley N. Okoro, "Religion in an Oppressive Society: The Antebellum Example", *Open Journal of Philosophy*, Vol. 2, No. 4, SciRes, 2012, s. 254.

¹⁴⁴ Woodworth, op. cit., s. 36.

¹⁴⁵ Bu düşüncenin ne zaman ortaya çıktığı kesin olarak bilinmemekle ilk Köle İncili'nin 1807 yılında, Haiti Devrimi'nden üç yıl sonra yayımlandığı ve bu devrimin bu redakte edilmiş İncil'in oluşturulmasına ilham verdiği düşünülmektedir. Köleleştirilmiş bir halkın Avrupalı baskıcılarını başarıyla kovduğu tek olay olan Haiti Devrimi, Amerika ve Avrupa'da köle isyanlarına dair korkuları artırmış, köle İncili, bu tür köle isyanlarına karşı bir araç olarak işlev görmüştür. Decorie Smith, *The Relationship between Christianity and Slavery: An Examination of the Defense of Slavery within Christian Thought, Practices and Methodologies from 1619-1865*, Liberty University, 2023, s. 137-138.

1830'lara gelindiğinde, pek çok beyaz Güneyli köleliğin ilahi bir emir olduğu konusunda büyük ölçüde mutabık kalmıştı.¹⁴⁶ Ancak aynı dönemde Kuzey'de de kölelik karşıtlığı yükselişteydi. Kölelik karşıtı duygularından etkilenen Kuzey, köleliği giderek artan bir şekilde ahlaki açıdan savunulamaz ve Hristiyan değerlerine aykırı olarak görmeye başlamıştı. Köleliği savundukları için Kuzeyli din adamları ve kölelik karşıtları tarafından "günahkârlık" ile suçlanan Güney, bu eleştirilere karşı daha hassas hale geldi ve köleliği İncil temelinde meşrulaştırmaya başladı. Güneyli savunucular, köleliğin tarih boyunca var olduğunu savunarak, İbranilerin köleliğe hem maruz kaldıkları hem de uyguladıkları İncil'den örnekler sundular. Ayrıca, Mesih'in köleliği hiçbir zaman açıkça kınamadığını ve elçi Pavlus'un, Philemon'a Mektup'ta bir köleye efendisine dönmesini emrettiğini öne sürdüler. Dahası, Pavlus'un kölelere, Tanrı'ya karşı görevlerinin bir parçası olarak efendilerine itaat etmelerini tavsiye ettiğini vurguladılar.¹⁴⁷

Güneyli argümanlara karşılık olarak, Kuzeyli kölelik karşıtları, İncil'de köleliğin varlığının ilahi bir onay veya meşruiyet anlamına gelmediğini savundular. Onlara göre, özellikle İncil'deki Mektuplar'da yer alan kölelik referansları mecazi olup, kölelik kurumunu haklı çıkarmaktan ziyade ruhani esareti ifade etmekteydi. Ayrıca, köleliğin doğası gereği insan doğasına aykırı olduğunu, çünkü hiçbir insanın esareti kalıcı bir durum olarak gönüllü olarak kabul etmeyeceğini öne sürdüler. Kuzeyli aktivistler, köleleştirilen bireylerin sömürülmesi ve istismarı ile ailelerin açık artırmalar yoluyla acımasızca parçalanması gibi kölelikle ilişkili ahlaki zulümleri de şiddetle kınadılar.¹⁴⁸

---

¹⁴⁶ Johnson, op. cit., s.17.

¹⁴⁷ Carlisle, op. cit., s. 89.

¹⁴⁸ Ibid.

Kölelik konusundaki bölünme büyük dini mezhepleri de etkiledi. Presbiteryenler¹⁴⁹ 1837'de köleliğin önemli bir rol oynadığı çeşitli meseleler nedeniyle Kuzey ve Güney fraksiyonlarına ayrıldı. Metodistler 1844'te, Baptistler ise 1845'te bölündü.¹⁵⁰ 1844 Metodist Genel Konferansı'nın sonunda, Güneyli delegeler ayrılmalarını şu şekilde gerekçelendiriyordu:

"Kuzeydeki Kilise'nin kölelik konusundaki görüşleri ve amaçları, Güney'deki anlayışlarla doğrudan çatışma içindedir. Güney, Kuzey'in dayatmalarına ve müdahalelerine boyun eğmedikçe, birlik veya uyum adına bir umut söz konusu olamaz."¹⁵¹

Kuzeyli bir din adamı olan Theodore Parker 1848 yılında yaptığı bir konuşmada Amerikan Devrimi sırasında Kuzey'in katkılarına değinerek şunları söyledi:

"Devrim'de kim savaştı? Kuzey, para ve adam sağlayarak... Ulusal vergileri kim ödüyor? Kuzey, çünkü köleler çok az ödüyor... Kitapları -tarihleri, şiirleri, felsefeyi, bilimsel çalışmaları, hatta vaazları ve İncil yorumlarını- kim yazıyor? Hala Kuzey. Kiliseleri kim inşa ediyor, İncil cemiyetlerini, misyoner cemiyetlerini ve insanlığın durumunu iyileştirmek için sayısız kurumu kim kuruyor? Yine Kuzey.

Rakamlar bunları söylüyor ama ulusun makamlarını kim elinde tutuyor?

Güney. Son altmış yılın kırk sekizinde başkanlık koltuğunu kim doldurdu? Güney.

---

¹⁴⁹ Presbiteryen Kilisesi, 1807'de Cleveland bölgesinde kurulmuş olup, en eski Protestan mezheplerinden biridir ve hızla gelişmiştir. Presbiteryenlik, 16. yüzyıldaki Protestan Reformu'nda ve özellikle İsviçreli John Calvin ile İskoçyalı John Knox'un öğretilerinde şekillenmiştir. Bu sistem, kilisenin yalnızca Mesih'in liderliğinde olduğunu ve tüm üyelerin eşit olduğunu vurgular. Case Western Reserve University, "Presbyterians", <https://case.edu/ech/articles/p/presbyterians> (Erişim Tarihi: 4 Eylül 2024).

¹⁵⁰ Carlisle, op. cit., s. 90.

¹⁵¹ C. C. Goen, "Broken Churches, Broken Nation: Regional Religion and North-South Alienation in Antebellum America", *Church History*, Vol. 52, No. 1, Cambridge University Press, 1983, s. 24.

Meksika Savaşı'nı kim başlattı? Güneyliler. Peki, Güney yurtdışında en çok ne ile tanınıyor? Üç milyon kölesiyle, Kuzey ise zenginliği, özgürlüğü ve eğitimiyle tanınıyor.”¹⁵²

Güney Carolina'lı din adamı James Henry Thornwell, kuzeyli meslektaşına doğrudan muhalefet eden bir vaazında, şu ifadeleri kullandı:

"Bu çatışmada taraflar sadece kölelik karşıtları ve köle sahiplerinden ibaret değil; bir tarafta ateistler, sosyalistler, komünistler, kızıl cumhuriyetçiler, jakobenler, diğer tarafta ise düzenin ve düzenlenmiş özgürlüğün savunucuları var.”¹⁵³

Bu dini bölünmeler, kiliselerin siyasi bir konuda birlik sağlayamaması halinde Cumhuriyet'in de ayakta kalamayacağını düşünen politikacıları da endişelendirdi. John C. Calhoun, 1850'de vefatından kısa bir süre önce Senato kürsüsündeki son konuşmasında çekincelerini şu şekilde dile getirdi:

“Devletleri birbirine bağlayan bağlar çok sayıda ve çeşitli niteliktedir. Bu bağlardan bazıları ruhani ya da dini, bazıları siyasi ve bazıları da sosyaldır. Ruhani ve dini bağların en güçlüleri arasında, hepsi de tüm Birliği kapsayan büyük dini mezheplerin birliği vardı. Ancak, güçlerine rağmen, bu bağlar kölelik tartışmasının patlayıcı etkisine dayanamadı. Bu bağlardan baskı altında ilk kopan güçlü Metodist Episkopal Kilisesi oldu. Bunu takiben, en büyük ve en saygın mezheplerden biri olan Baptistleri bağlayan kordon da koptu. Presbiteryenler arasındaki bağ gerilmiş olsa da tamamen kopmamıştır. Ancak çalkantı devam

---

¹⁵² Carlisle, op. cit., s. 90.

¹⁵³ Ibid., s. 92.

ederse, sonunda tüm ipleri koparacak ve geriye tutacak hiçbir şey kalmayacaktır.”¹⁵⁴

1850'lerin ortalarına gelindiğinde, hem Kuzey'deki hem de Güney'deki pek çok Hristiyan, şiddet kullanmaya daha yatkın hale gelmişti. John Brown gibi Puritan gruplar, köleliğin sona erdirilmesi için kuvvet kullanımının kaçınılmaz olduğuna inanarak harekete geçerken, Güney'de linç grupları, köleliği eleştiren din adamlarını hedef alıyordu. İç Savaş başladığında, Kuzeyli ve Güneyli din adamları yaklaşık yirmi yıldır hem sözlü hem de zaman zaman fiziksel çatışmaların parçası haline gelmişti.¹⁵⁵

Güney'deki kiliselerin, kendilerini Kuzey'in baskıcı etkisinden kurtarma çabaları ayrılma krizinde merkezi bir rol oynamıştır. Kiliselerde başlayan bu ayrılma stratejisi, Birlik'ten kopmaya yönelik daha geniş çaplı siyasi hareketin bir yansıması olmuştur. Dini birliğin çözülmesi, siyasi bölünmeden önce gerçekleşmiştir; çünkü kiliselerdeki ahlaki meseleler daha yoğun bir odaklanma ile ele alınmış ve ilkeler daha katı bir şekilde savunulmuştur. Siyasi birliğin daha geniş kültürel bağlamına rağmen, kiliselerin ahlaki mutlakiyetçiliğe olan güçlü vurgusu, dini bölünmenin siyasi bölünmeden önce gelmesine neden olmuştur. Her iki bağlamda da, kiliseden ayrılanlar, köleliği korumayı, ulusal birliği korumaktan daha öncelikli görmüşlerdir.¹⁵⁶

b. Tom Amca'nın Kulübesi

Harriet Beecher Stowe'un 1852 yılında yayımlanan "Tom Amca'nın Kulübesi" adlı romanı, İç Savaş gerilimine derin katkılarda bulunmuş önemli bir kültürel ve siyasi

---

¹⁵⁴ Ibid., s. 89-92.

¹⁵⁵ Johnson, op. cit., s. 18.

¹⁵⁶ Goen, op. cit., s. 24.

dönüm noktasıdır. Roman, köleliğin acı gerçeklerini gözler önüne sermekle kalmamış, aynı zamanda Amerikan kamuoyunun bu kuruma karşı şekillenmesinde de önemli bir rol oynamıştır.

Stowe'un, ahlaki bir iğrençlik olarak gördüğü Kaçak Köle Yasası'na doğrudan bir yanıt olarak yazdığı kitabın amacı köleliğin ahlaksızlığını gözler önüne sermek ve ulusun vicdanını harekete geçirmektir. Romanı, köleler için empati yaratmak için kullanırken, bu tür zulümlerin gerçekleşmesine izin veren bir toplumun suç ortaklığını kınıyordu. Romandaki canlı ve duygusal derinliğe sahip kişisel hikayeler, okuyucuların özdeşleşmesini ve sempatisini teşvik etmek için tasarlanmış ve uzak siyasi meseleler ile kişisel katılım arasındaki boşluğu doldurmuştur.¹⁵⁷

"Tom Amca'nın Kulübesi", yaşlı bir köle olan Tom Amca'nın ailesinden ayrılarak satılmasıyla başlar. Tom, birçok kez alınıp satılır ve her satışta daha da güneye gider. Yolculuğu sırasında her biri köleliğin farklı yönlerini ve insanlar üzerindeki etkisini gösteren karakterlerle tanışır. Kitaptaki en önemli olaylardan biri, Tom'la aynı plantasyonda köleleştirilmiş bir başka kişi olan Eliza'nın, satılmalarını ve kendisinden ayrılmalarını önlemek için küçük oğluyla birlikte Kuzey'e kaçmasıdır. Buzla kaplı Ohio Nehri'ni geçerek yaptığı dramatik kaçış, Amerikan edebiyatının en ünlü sahnelerinden biri olmuştur.¹⁵⁸

Tom'un son sahibi acımasız ve istismarcı bir efendi olan Simon Legree'dir. Legree, Tom'un inancını yok etmeye ve onu diğer kölelere ihanet etmeye zorlamıştır.

---

¹⁵⁷ David S. Reynolds, *Mightier than the Sword: Uncle Tom's Cabin and the Battle for America*, W. W. Norton & Company, 2011, s. 121.

¹⁵⁸ Cliffnotes, "Uncle Tom's Cabin: Book Summary", <https://www.cliffsnotes.com/literature/u/uncle-toms-cabin/book-summary> (Erişim Tarihi 1 Temmuz 2024).

Tom, kaçak kölelerin yerini söylemediği için öldüresiye dövülürken bile dürüstlüğünü ve Hristiyan inancını sonuna kadar korumuştur.¹⁵⁹

Stowe, köleliğin insanlık dışı olduğunu göstermek ve kaldırılmasını savunmak için karakterlerinin kişisel hikâyelerini kullanmış, karakterlerin eylemlerine rehberlik eden ahlaki pusulalar olarak anne figürlerinin ve Hristiyan inancının rolünü özellikle vurgulamıştır.¹⁶⁰

Haziran 1851'de kölelik karşıtı The National Era dergisinde parçalar halinde yayınlanmaya başlayan ve 1952 yılında da kitap olarak basılan Tom Amca'nın Kulübesi, sekiz hafta içinde 50.000, yıl sonuna kadar 300.000 ve 1853'ün başlarında Amerika ve İngiltere'de toplam 1 milyon kopya satıldı. Kitap, Kuzey halkında büyük yankı uyandırdı ve kamuoyunun köleliğe daha eleştirel bir bakış açısıyla bakmasına yol açtı.¹⁶¹

Kölelerin yaşadıkları zorlukları ve insanlıklarını canlı ve empatik bir şekilde tasvir etmesi, birçok Kuzeylinin kölelik hakkındaki kayıtsız veya soyut görüşleriyle tam bir tezat oluştuyordu. Tom Amca ve çocuğuyla birlikte buz kütlelerinin üzerinden özgürlüğe atlayan Eliza gibi karakterler, köleliğin acımasız gerçeklerini Kuzeyli orta sınıfın oturma odalarına taşıyarak derin duygusal tepkiler uyandırdı ve empatiyi teşvik etti. Stowe'un çalışması kölelik meselesini uzak bir siyasi anlaşmazlıktan ahlaki ve insani bir krize dönüştürerek daha önce pasif bir gözlemci olan pek çok kişiyi harekete geçmeye zorladı.¹⁶²

Güneyin tepkisi ise kuzeyin tam tersine öfke ve kınama şeklinde oldu. Güneyliler romanı kendi yaşam biçimlerinin kaba bir şekilde yanlış tanıtılması ve Güney'in kölelik

---

¹⁵⁹ Ibid.

¹⁶⁰ Britannica, "Uncle Tom's Cabin: Major Themes and Influences", <https://www.britannica.com/topic/Uncle-Toms-Cabin/Major-themes-and-influences> (Erişim Tarihi 1 Temmuz 2024).

¹⁶¹ Eric J. Sundquist (ed.), *New Essays on Uncle Tom's Cabin*, Cambridge University Press, 1987, s. 18.

¹⁶² Reynolds, op. cit., s. 93-94.

kurumuna bir saldırı olarak algıladı. Kitap, Güney'in birçok yerinde yasaklandı ve kopyaları bulunanlara ağır ceza yaptırımları getirildi. Güneyli yazarlar ve entelektüeller, köleliğin pastoral bir resmini çizen, köleleri efendilerinin babacan bakımı altında mutlu ve memnun olarak tasvir eden bir dizi kölelik yanlısı edebiyat üreterek yanıt verdi. Bu edebiyat, Kuzeylilerin artan eleştirileri karşısında köleliğin kültürel ve ekonomik temellerini onaylamaya yönelik daha geniş bir çabanın parçasıydı. Köleliğin şiddetle savunulması ve Stowe'un eserinin şeytanlaştırılması, İç Savaş'a giden bölgesel gerilimleri karakterize eden bölücü ideolojileri daha da güçlendirmeye hizmet etti. Güney'in tepkisi, derin kültürel uçurumların ve Güney'in Kuzey'in müdahalesine karşı takındığı savunmacı tavrın altını çizmiştir.¹⁶³

"Tom Amca'nın Kulübesi," endüstriyel modernleşmenin gelenekçi görüşlere karşı bir araç olarak kullanılmasının erken örneklerinden biridir. Harriet Beecher Stowe'un eseri, sanayileşmenin sağladığı yeni iletişim platformlarını modern bir mantıkla birleştirerek, kitlelere ulaşan güçlü bir argüman oluşturmuştur. Stowe'un eserinin geniş çaplı etkileri, kölelik karşıtı hareketin bu roman etrafında toplanmasına ve gelecekteki köleci devletlerin Birliğe katılmasına karşı siyasi eylem çağrısında bulunmasına yol açarak, hareketin sosyal boyutunu aşmış ve siyasi bir boyut kazanmıştır.¹⁶⁴

Abraham Lincoln'ün Stowe'dan "bu büyük savaşı başlatan kitabı yazan küçük kadın" olarak bahsettiği ve romanın kölelikle ilgili kamu söylemini ve politikasını şekillendirmede oynadığı önemli rolü kabul ettiği bildirilmektedir. Romanın etkisi öyle büyük olmuştur ki, yalnızca kölelik karşıtı güçleri harekete geçirmekle kalmamış, aynı

---

¹⁶³ Ritchie Devon Watson Jr., *Normans and Saxons: Southern Race Mythology and the Intellectual History of the American Civil War*, Louisiana State University Press, 2008, s. 86-112.

¹⁶⁴ Gray, op. cit., s. 43.

zamanda Güney'deki kölelik yanlısı tutumu da sertleştirerek çatışmaya zemin hazırlamıştır.¹⁶⁵

2018 yılında BBC Culture dünyanın dört bir yanındaki yazarlardan nesiller ve kıtalar boyunca varlığını sürdüren ve toplumu değiştiren hikayeleri seçmesini istemiş ve bu değerlendirme sonucunda 100 hikaye arasından 2. Sırayı Tom Amca'nın kulübesi almıştır.¹⁶⁶

c. John Brown Hareketi

John Brown 1800 yılında Connecticut, Torrington'da, Puritan bir mirasa sahip kölelik karşıtı olan koyu dindar, cemaatçi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi ve herkesin kölelikten nefret ettiği bir ortamda büyüdü. Hem Brown hem de babası 1830'larda ortaya çıkan yeni kölelik karşıtlığının ilk destekçilerindendi.¹⁶⁷ Kendisinin ve ailesi de dahil olmak üzere çevresindeki herkesin günaha batmış olduğuna inanıyor ve kölelik kurumunu Hristiyanlığın kişisel özgürlük değerine karşı bir saldırı olarak görüyordu.¹⁶⁸

Beyaz bir Kuzeyli olan Brown, 1830'lar ve 1840'larda kölelik karşıtlarıyla ittifak kurdu. Ancak Brown'ın kölelik karşıtı davada şiddet kullanma konusundaki istekliliği, Kansas'ı özgür bir eyalet olarak kurmaya çalışan kölelik karşıtlarına katıldığı 1850'lerin ortalarına kadar belirginleşmedi.¹⁶⁹

---

¹⁶⁵ Farmer, op. cit., s. 48.

¹⁶⁶ Harriet Beecher Stowe Center, "Her Global Impact," <https://www.harrietbeecherstowecenter.org/harriet-beecher-stowe/her-global-impact> (Erişim Tarihi: 24 Mayıs 2024).

¹⁶⁷ National Archives, "John Brown's Day of Reckoning", <https://www.archives.gov/publications/prologue/2011/spring/brown.html> (Erişim Tarihi: 14 Mayıs 2024).

¹⁶⁸ Varon, op. cit., s. 267.

¹⁶⁹ Hillstrom ve Baker, op. cit., s. 59.

1854 yılında Kansas ve Nebraska bölgelerini düzenleyen ve köleliğe izin verilip verilmeyeceğine Kansas seçmenlerinin karar vereceğini belirten Kansas – Nebraska Yasası'nın kabul edilmesi sonrasında "halk egemenliği"ni sağlamak amacıyla hem kölelik yanlısı hem de kölelik karşıtı güçlerin yerleşimcileri Kansas'a akın etti. Her iki taraf da dernekler ve gerilla çeteleri kurdu.¹⁷⁰

ABD'nin birçok eyaletinde hayvan ticareti ve çiftçilik yaparak hayatını sürdüren, 1849 yılında kölelik karşıtı hayırsever Gerrit Smith'in New York North Elba'da bağışladığı topraklara yerleşen John Brown da kölelik karşıtı gruplara destek olmak için Kansas'a geldi ve kısa zamanda bu hareketin önderi oldu.¹⁷¹

21 Mayıs 1856'da kölelik yanlısı bir grup "kölelik karşıtlığının yuvası" olarak gördükleri Lawrence kasabasına saldırarak işyerleri ile evleri tahrip etti ve bir oteli yaktı. Ertesi gün, Güney Carolina'lı bir kongre üyesi olan Preston S. Brooks, kölelik aleyhine yaptığı konuşmasında Güney Carolina'lıların onuruna hakaret ettiğini öne sürerek Massachusetts'li Senatör Charles Sumner'a Senato salonundaki masasında bastonla saldırdı.¹⁷²

Bu iki olayla tetiklenen John Brown, 24 Mayıs 1856 gecesi yandaşları ile birlikte Pottawatomie Deresi boyunca kölelik yanlısı yerleşimcilere ait kulübelere baskın düzenledi ve beş korkunç¹⁷³ cinayet işledi. Bazı gazete haberlerine göre cinayetlerin

---

¹⁷⁰ King, op. cit., s. 36.

¹⁷¹ Önel, op. cit., s. 281-281.

¹⁷² King, op. cit., s. 23.

¹⁷³ Brown'ın cinayetlerdeki acımasızlığı halkı dehşete düşürdü. İlk olayda, çete John Doyle ve iki büyük oğlunu kulübelerinden dışarı sürükledi, Doyle'un karısını ve en küçük oğlunu içeride bıraktı. Dışarı çıktıklarında çete Doyle'u vurdu ve iki oğlunu da kılıçla öldürdü. Daha sonra Doyle'un karısı ve en küçük oğlunun duyabileceği şekilde cesetleri kesip parçaladılar. Çete daha sonra bölge meclisinin bir üyesi olan Allen Wilkinson'ın kulübesine saldırdı. Karısı Wilkinson'ın yaşaması için yalvarırken çete Wilkinson'ı parçalayarak öldürdü. Brown'ın cinayetleri James Harris'in kulübesinde de devam etti ve burada da misafirlerden William Sherman'ı keserek öldürdüler ve cesedini parçaladılar. Dianne M. Bragg, *The Causes of the Civil War: A Newspaper Analysis*, The University of Alabama, 2013, s. 207.

sebebi, kurbanların Kansas'taki çeşitli kölelik karşıtı faaliyetlerle ilgili olarak Brown'a karşı tanıklık edecek olmalarıydı.¹⁷⁴

Brown, sonraki üç yıl boyunca (1857-1859) özellikle Boston'daki kölelik karşıtı entelektüeller arasında para ve taraftar toplamaya odaklandı. 1858'de Ontario'da Chatnam şehrinde bir toplantı düzenleyerek geçici bir anayasayı bile kabul ettirdi. Kongredeki siyah delegelerin ısrarıyla, ulus içinde yeni bir “devlet” yaratma fikrinden vazgeçti ve bunun yerine “yeni bir egemen ulus” yaratmayı tercih etti. Bu ayrılma eylemini Birliği yok etmek için değil, kurtarmak için bir araç olarak görüyordu.¹⁷⁵

1859 yazında Virginia ile Maryland'ın sınırında yer alan Harper's Ferry Federal Cephaneliği'nin yakınında bir çiftlik kiralayarak karargâhını kurdu ve 16 Ekim 1859'da ani bir baskın düzenleyerek cephaneliği ele geçirdi. Amacı cephanelikte bulunan silahları kölelere dağıtarak ayaklanma başlatmaktı. Adamlarını civardaki çiftliklere gönderdi ve bu çiftliklerdeki kölelerin ayaklanıp efendilerini rehin almasını istedi. Bölgede 60'a yakın köle sahibi esir alındı. Brown da ertesi gün boyunca yerel milislere direndi ancak Washington'dan gelen deniz piyadelerine dayanamadı ve ağır yaralandı. Köle isyanı başlatma, adam öldürme ve vatana ihanet suçlarından idama mahkûm edilen Brown, 2 Aralık 1859'da asıldı.¹⁷⁶

John Brown'ın idamında infazdan sorumlu denizci albay daha sonra Konfederasyon ordularının komutanı olacak olan Robert E. Lee'ydı. Milislerden biri de Başkan Abraham Lincoln'e suikast düzenleyerek İç Savaş'ın son trajik eylemini gerçekleştirecek olan John Wilkes Booth'tu.¹⁷⁷

---

¹⁷⁴ Ibid.

¹⁷⁵ Varon, op. cit., s. 327.

¹⁷⁶ Önel, op. cit., s. 283-284.

¹⁷⁷ Jeff Wallenfeldt (ed.), *The American Civil War and Reconstruction: People, Politics, and Power*, Rosen Educational Service, 2009, s. 45.

Brown'ın Harpers Ferry'deki eylemleri ve birkaç hafta sonra idam edilmesi Amerika'nın dört bir yanındaki toplumlar üzerinde büyük bir etki yarattı. Kuzey'de tepkiler karışık. Birçok kişi Brown'ın şiddet içeren yöntemlerini eleştirdi. Ancak diğer birçok Kuzeyli Brown'ı inançları uğruna ölmeyi göze alan kahraman bir figür olarak görüyordu. Kuzeyli topluluklar onun çabalarını selamlamanın bir yolu olarak asıldığı gün kilise çanlarını çaldılar. Kuzey'deki birçok edebiyatçı onu cesareti ve köleliğe karşı mücadelesi nedeniyle övdü. Örneğin yazar Henry David Thoreau (1817-1862), Brown'ı "çarmıha gerilmiş bir kahraman" ve "ışık meleği" olarak adlandırdı.¹⁷⁸

Güney'de ise Brown'ın baskını beyaz topluluklar arasında büyük bir korku ve histeri dalgasına neden oldu. Birçoğu, Kuzey'deki kölelik karşıtı güçlerin, köleliği sona erdirmek için binlerce Güneyli beyazın hayatını feda etmeye hazır olduğuna ikna oldu. Brown'ın idamına Kuzey'in bazı bölgelerinde gösterilen tepki Güneylilerin öfke ve korkusunu daha da arttırdı. Alabama, Mississippi, Güney Carolina ve diğer köleci eyaletlerdeki pek çok beyaz için Kuzey'in yaşam tarzlarına yönelik tehdidi hiç bu kadar gerçek ve yakın olmamıştı.¹⁷⁹ Bu baskın, Güney'in kölelik karşıtı tehditlere karşı savunma mekanizmalarını güçlendirmesine neden olmuştur.

Harpers Ferry'den önce politikacılar Kuzey ve Güney arasında genişleyen bölünmenin eninde sonunda uzlaşmaya varacağına inanıyordu. Ancak bu olaydan sonra uçurum kapatılamaz hale geldi. Harpers Ferry Demokrat Parti'yi parçaladı, Cumhuriyetçilerin liderliğini karıştırdı ve Cumhuriyetçi Abraham Lincoln'ün 1860

---

¹⁷⁸ Hillstrom ve Baker, op. cit., s. 61.

¹⁷⁹ Ibid.

yılında yapılan başkanlık seçimlerinde iki Demokrati ve bir üçüncü parti adayını yenmesini sağlayan koşulları yarattı.¹⁸⁰

John Brown kitabının yazarı New York Şehir Üniversitesi tarihçisi David Reynolds, John Brown'ın baskınının gerçekleşmemiş olması durumunda 1860 seçimlerinin muhtemelen kölelik karşıtı Cumhuriyetçiler ile kölelik yanlısı Demokratlar arasında sıradan bir iki partili yarışma olacağını; baskının Demokratları kölelik konusunda bölmesi sonucunda Lincoln'ün kazandığını, bu nedenle John Brown'ın Lincoln'ün rakiplerini paramparça eden bir çekiç olduğunu belirtmektedir.¹⁸¹

Marx ise John Brown'ın idam edilmesinden sonraki ayaklanmalarla Çarlık Rusyası'ndaki köylü ayaklanmalarını dönemin en önemli toplumsal olayları olarak nitelendirmektedir.¹⁸²

John Brown'ın Kanlı Kansas saldırısı ve Harper's Ferry baskını, Amerikan İç Savaşı'nın patlak vermesinde önemli bir rol oynamıştır. Brown'un kölelik karşıtı hareketi şiddet yoluyla ilerletme fikrini savunması ve bu çabası, ülkenin derin bölünmüşlüğüne daha da keskinleştirmiştir. Harper's Ferry baskını ise, Brown'ın köleliği sona erdirmek için silahlı bir ayaklanma başlatma girişimi olarak büyük yankı uyandırmıştır. Bu saldırılar, özellikle Güney'de, kölelik karşıtı hareketin sadece ahlaki bir tartışma değil, aynı zamanda varoluşsal bir tehdit haline geldiği algısını güçlendirmiştir. Dini ve ahlaki gerekçelerle başlayan bu radikal eylemler, iç savaşa giden yolda toplumsal ve siyasi gerilimleri derinleştirerek, ulusal birliğin çözülmesini hızlandırmıştır.

---

¹⁸⁰ Smithsonian Magazine, "John Brown's Day of Reckoning," <https://www.smithsonianmag.com/history/john-browns-day-of-reckoning-139165084/> (Erişim Tarihi: 24 Mayıs 2024).

¹⁸¹ Ibid.

¹⁸² Önel, op. cit., s. 281.

d. Dredd Scott Olayı

ABD Yüksek Mahkemesi tarafından 1857 yılında verilen Dred Scott kararı, Amerikan tarihinin en önemli ve tartışmalı hukuki kararlarından biri olarak kabul edilmektedir. Resmi adı Dred Scott v. Sandford olan dava, kölelik, federal otorite ve eyalet haklarını çevreleyen karmaşık konuları ele almış, ulusal gerilimleri yoğunlaştıran ve İç Savaş'a giden ideolojik çatışmalara önemli ölçüde katkıda bulunan bir kararla sonuçlanmıştır. Dred Scott, beyaz Amerikalıların köleliğin siyasi statüsünü ve siyah insanlara karşı köle veya özgür tutumlarını belirlemeye çalıştığı bir dönemde özgürlüğünü kazanmaya çalışmıştır. Aslında sadece yanlış zamanda yanlış yerde olmuştur.

Missouri - Kansas sınır sorunlarının yarattığı düşmanlık ve bu sorunlara bağlı olarak kan dökülmesi, kölelik meselesi nedenleriyle kuzey ve güney eyaletleri arasındaki bölgesel uçurum gitgide açılmıştı. Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesi üzerinde kölelik meselesine adli bir çözüm önermesi konusunda giderek artan bir baskı nedeniyle, Dred Scott'un özgürlüğünü reddederek bugüne kadarki en tartışmalı kararlarından birine imza atmıştır.¹⁸³

Dred Scott, Missouri'li Dr. John Emerson'ın sahibi olduğu bir köleydi. Emerson, 1830'lar ve 1840'lar boyunca Scott'ı Illinois ve Wisconsin Bölgesi de dahil olmak üzere, 1820 Missouri Uzlaşması uyarınca köleliğin yasaklandığı çeşitli bölgelere götürdü. Emerson'ın 1843 yılında ölümünden sonra Scott, Emerson'ın dul eşinden özgürlüğünü satın almaya çalıştı, ancak eşi bunu reddetti. Bunun üzerine Scott, özgür bölgelerde ikamet etmesinin kendisini özgür bir adam yaptığını savunarak 1846'da yasal yollara

---

¹⁸³ Missouri State Archives, "Dred Scott Case," <https://www.sos.mo.gov/archives/resources/africanamerican/scott/scott.asp> (Erişim Tarihi: 24 Mayıs 2024).

başvurdu. Hem kendisi hem de karısı dava açtı ancak mahkeme kararın her ikisi için de geçerli olması koşuluyla sadece Dred'in davasının ilerlemesine karar verdi.¹⁸⁴

Scott'ın argümanı Missouri Yüksek Mahkemesi'nin “Bir kez özgür olan her zaman özgürdür” doktrini sayesinde, sahipleri tarafından gönüllü olarak özgür eyaletlere ve bölgelere götürülen kölelerin özgürlüklerini talep edebileceklerine dair daha önce verdiği kararlara dayanıyordu.¹⁸⁵

Scott'ın yasal mücadelesi Missouri eyalet mahkemelerinde başladı. Başlangıçta Missouri Bölge Mahkemesi Scott lehine karar verdi ve özgürlüğüne kavuştu. Ancak Emerson'ın dul eşi kararı temyiz etti ve karar Missouri Yüksek Mahkemesi tarafından, Missouri yasalarının özgür bölgelerde ikamet etmeye dayalı özgür statüyü tanımayacağı gerekçesiyle bozuldu.¹⁸⁶ Bayan Emerson kısa süre sonra Missouri'den ayrıldı ve kocasının mal varlığının kontrolünü New York'ta yaşayan kardeşi John F. A. Sanford'a verdi. Mahkeme belgelerinde soyadı yanlışlıkla Sandford olarak yazıldığından davanın resmi adı belgelerde Dred Scott v. Sandford olarak geçti. Sanford Missouri'de dava edilemeyeceğinden, Scott'ın avukatları davayı ABD federal mahkemelerine taşıdı.¹⁸⁷

Federal mahkemenin Missouri Yüksek Mahkemesi'nin kararını onamasının ardından Scott, ABD Yüksek Mahkemesi'ne başvurdu. 1856'da yeniden görüşülmeye başlanan dava kararı Buchanan'ın başkanlığa gelmesinden iki gün sonra 6 Mart 1857'de açıklandı.¹⁸⁸

Mahkemede ele alınan başlıca konular Scott'un bir vatandaş olarak kabul edilip edilemeyeceği; dolayısıyla dava açıp açamayacağı ve özgür topraklarda yaşadığı sürenin

---

¹⁸⁴ Wallenfeldt, op. cit., s. 24.

¹⁸⁵ Equal Justice Initiative, "Dred Scott," <https://eji.org/news/dred-scott/> (Erişim Tarihi: 24 Mayıs 2024).

¹⁸⁶ Wallenfeldt, op. cit., s. 24.

¹⁸⁷ Ibid.

¹⁸⁸ Missouri State Archives, "Dred Scott Case"

onu gerçekten özgür kılıp kılmadığı oldu. 5'i Güneyli 4'ü Kuzeyli 9 yargıçtan oluşan mahkeme 7-2'lik bir kararla, ister özgür ister köle olsun, Afrikalı Amerikalıların Amerikan vatandaşı olmadıklarına ve bu nedenle özgürlükleri için mahkemeye başvuramayacaklarına hükmetti. Baş Yargıç Roger B. Taney'in görüşüne göre, Afrikalı Amerikalılar "aşağı düzeydeki varlıklardı... o kadar aşağı düzeydeydi ki, beyaz adamın saygı duymak zorunda olduğu hiçbir hakka sahip değillerdi."¹⁸⁹

Taney'in kararı aynı zamanda Missouri Uzlaşması'nı da anayasaya aykırı ilan ederek¹⁹⁰ federal hükümetin herhangi bir ABD bölgesinde köleliği yasaklamaya hakkı olmadığını iddia etti. Köleliği yasaklayan yasaların ABD Anayasası'nda belirtilen ilkelere aykırı olduğunu çünkü köle sahiplerini mülkiyetten mahrum bıraktığını öne sürdü. Ayrıca köleler mülk olarak kabul edildiği için köle sahiplerinin kölelerini ülkenin herhangi bir yerine yasal olarak taşıyabileceklerini belirtti.¹⁹¹

Güneyliler, köle sahiplerinin artık mülklerini istedikleri yere götürebileceklerini söyleyerek Mahkeme kararını alkışlarken, Kuzey'deki çoğu insan dehşete kapıldı. New York Independent gazetesi “Yüksek Mahkeme'nin Kararı Bir Irkın Ahlaki Suikastıdır ve Uyulamaz” diye manşet attı.¹⁹²

Güney'deki beyazlar, 1820 Missouri Uzlaşması'nın kabul edilmesinden bu yana kendilerine yöneltilen eleştirileri nihayet durdurmanın bir yolunu bulduklarını düşünseler de Dred Scott davası sonunda Güney'e birkaç önemli yönden zarar vermiştir. Öncelikle insanlar Yüksek Mahkeme'nin kararının köleliğin ülke çapında kesin olarak

---

¹⁸⁹ Ibid.

¹⁹⁰ Farmer, op. cit., s. 71.

¹⁹¹ Hillstrom ve Baker, op. cit., s.53.

¹⁹² King, op. cit., s. 31.

yasallaşmasının yolunu açtığını görmüş ve kölelik karşıtı hareket binlerce yeni destekçi kazanmıştır.

İkinci olarak, Dred Scott kararı Demokrat Parti'nin Kuzey ve Güney kanatlarını daha da bölmüş, köleliğin bölgelere yayılmasına karşı çıkan Cumhuriyetçi Parti'nin yükselişinde önemli bir rol oynamış ve 1860 başkanlık seçimlerini de etkileyerek Abraham Lincoln'ün seçilmesine katkıda bulunmuştur.

Son olarak da, Dred Scott kararı kölelik yanlısı Güney'i zor bir duruma sokmuştur. Güneyliler, yıllarca her bölge ve eyaletteki kölelik sorununa yalnızca o bölge veya eyalette yaşayan insanların karar vermesi gerektiğinde ısrar etmişlerdi. Bu, "halk egemenliği" olarak da adlandırılan ve her eyalet veya bölge halkının kölelikle ilgili federal yasalara bağlı olmaması gerektiği fikrine dayanan eyalet hakları kavramına dayanıyordu. Ancak Taney, federal yasaların köle sahiplerinin haklarını fiilen koruduğunu belirttiğinde, halk egemenliği teorisi Güney için bir tehdit haline geldi. Dred Scott v. Sandford kararının ardından köle sahipleri, kölelik karşıtı eyaletlerdeki veya bölgelerdeki kölelik karşıtlarının Yüksek Mahkeme kararına karşı çıkmak için halk egemenliği kavramını kullanabileceğinden endişe etmişlerdir.¹⁹³

Dred Scott davası, hem hukuki hem de ideolojik olarak kölelik karşıtı hareketi daha da radikalleştirerek, iç savaşa doğru giden siyasi kutuplaşmayı derinleştiren önemli olaylardan biri olmuş ve dava sonunda verilen karar, daha sonraki birçok hukuki kararı etkilemiştir. 1865 ile 1869 arasında kabul edilen On Üçüncü, On Dördüncü ve On Beşinci Değişiklikler; suçların cezalandırılması hariç köleliği kaldırmış, siyah erkeklere oy verme hakkı dahil olmak üzere siyah Amerikalılar için vatandaşlık haklarını genişletmiş ve bu

---

¹⁹³ Hillstrom ve Baker, op. cit., s.54.

hakları garanti altına alarak Dred Scott kararını tersine çevirmiştir.¹⁹⁴ Ancak bu değişikliklerin ne kadar etkili olduğu, çalışmanın “Yeniden Yapılanma Dönemi” bölümünde ele alınacaktır.

C. BÖLGESEL GENİŞLEME

Amerika Birleşik Devletleri'nde 19. yüzyıl boyunca yaşanan bölgesel genişleme, ülke tarihinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamış ve kölelik konusundaki bölgesel gerilimleri önemli ölçüde etkilemiştir. Bu döneme, Amerikalıların kaderinin kıtaya yayılmak olduğunu savunan Manifest Destiny¹⁹⁵ ideolojisinin etkisiyle geniş toprakların ele geçirilmesi damgasını vurmuştur.

19. yüzyılın başlarında, 1803'te Louisiana'nın¹⁹⁶ satın alınmasıyla Amerika Birleşik Devletleri'nin büyüklüğü ikiye katlandı, geniş topraklar yerleşime ve ekime açıldı. Bu genişleme, köleliğin yeni bölgelere yayılması konusunda acil sorular doğurdu ve özgür ve köleci eyaletler arasındaki hassas dengeyi korumayı amaçlayan yasal uzlaşmalara yol açtı.

---

¹⁹⁴ Equal Justice Initiative.

¹⁹⁵ "Manifest Destiny" terimi ilk kez, Temmuz-Ağustos 1845'te *The Democratic Review* dergisinde yayımlanan bir başyazıda yer almıştır. Bu başyazıda, yazar, Teksas'ın ilhakına yönelik süregelen muhalefeti eleştirmiş ve “her yıl çoğalan milyonlarımızın serbestçe gelişmesi için Tanrı tarafından bize ayrılan kıtayı kapsamamızı sağlayacak olan açık kaderimizin yerine getirilmesi” adına ulusal birlik çağrısında bulunmuştur. Bu doktrin savunucularına göre, Tanrı tarafından kendisine verilen Kuzey Amerika kıtası üzerinde egemenliğini genişletmek ve demokrasi ile kapitalizmi yaymak Amerika Birleşik Devletleri'nin “alın yazısı”ydı. Bu düşünce, 19. yüzyılda ABD'nin toprak genişleme politikalarını şekillendirmiş ve yerli halklar ile diğer toplulukların zorla yerlerinden edilmesini meşrulaştırmak amacıyla kullanılmıştır. “Manifest Destiny”, <https://www.history.com/topics/19th-century/manifest-destiny> (Erişim Tarihi: 17 Temmuz 2024).

¹⁹⁶ Louisiana Satın Alımı, 1803 yılında Fransa'dan 15 milyon dolara satın alınan ve Kuzey Amerika'da 530 milyon dönüm genişliğinde bir bölgeyi kapsıyordu. U.S. Department of State, “Louisiana Purchase, 1803”, <https://history.state.gov/milestones/1801-1829/louisiana-purchase> (Erişim Tarihi: 25 Ağustos 2024).

Bu bölümde, bölgesel genişlemenin kölelik konusunda büyüyen çatışmaya nasıl katkıda bulunduğu ve derinleşen ayrılığın altını çizen önemli olaylar ve yasama eylemleri incelenecektir.

1. Missouri Uzlaşması

1812 Savaşı ile Büyük Britanya'dan bağımsızlıklarını yeniden teyit eden Amerikalılar yönünü batıya, yeni ufuklara çevirdi. Ancak Amerika Birleşik Devletleri batıya doğru genişledikçe, köleliğin Kuzeybatı Toprakları ve Louisiana Satın Alımı yoluyla elde edilenler de dahil olmak üzere yeni kazanılan bölgelere yayılmasıyla ilgili yeni zorluklar ortaya çıktı. Kuzeybatı Yönetmeliği, Kuzeybatı Bölgelerinde (Ohio, diana, Michigan, Illinois, Wisconsin ve Minnesota'nın bazı kısımlarını kapsayan) köleliği yasaklamıştı.¹⁹⁷

13 Temmuz 1787'de Konfederasyon Kongresi tarafından kabul edilen ve resmi adı "Ohio Nehri'nin Kuzeybatısındaki Amerika Birleşik Devletleri Bölgesi Hükümetine İlişkin Bir Yönetmelik" olan Kuzeybatı Yönetmeliği, Kuzeybatı Bölgesi için bir hükümet belirlemiş, bölgeden Birliğe yeni eyaletlerin kabul edilmesi için bir yöntem sağlamış ve bölgede garanti altına alınan bir haklar bildirgesi listelemiştir.

Belgenin üç temel hükmü :

- Kuzeybatı Bölgesi'nin “en az üç, en fazla beş Eyalet” bölünmesi
- Yeni bir eyaletin Birliğe kabul edilmesi için üç aşamalı bir yöntem:

---

¹⁹⁷ American Battlefield Trust, "Missouri Compromise" <https://www.battlefields.org/learn/articles/missouri-compromise> (Erişim Tarihi: 24 Mayıs 2024).

- Kongre tarafından atanan bir vali, sekreter ve ilk aşamada ülkeyi yönetecek üç yargıç;
  - Bölgenin nüfusu "reşit beş bin özgür erkek nüfusa" ulaştığında ikinci aşamada seçilecek seçilmiş bir meclis ve Kongre'ye oy hakkı olmayan bir delege;
  - Üçüncü aşamada nüfus 60.000'e ulaştığında eyalet anayasası hazırlanacak ve Birliğe üyelik talep edilecek.
- Dini özgürlüğü koruyan bir haklar bildirgesi, habeas corpus¹⁹⁸ emri hakkı, jüri tarafından yargılanma hakkı ve diğer bireysel haklar; eğitimin teşvik edilmesi ve köleliğin yasaklanması.¹⁹⁹

Louisiana Satın Alımı bölgelerinin örgütlenmesine ilişkin tartışmalar, Missouri 1819'da eyalet olmak için başvurduğunda kritik bir noktaya ulaştı. Amerikan tarihinde kölelikle ilgili ilk siyasi uzlaşma olmasa da Missouri Uzlaşması, kölelikle ilgili tartışmaların Amerikan siyasi ortamına hakim olduğu bir dönemin başlangıcıydı.²⁰⁰

1819'da Missouri Bölgesi'nin nüfusu yaklaşık 60.000 kişiye ulaşmıştı ve bu nüfusun 10.000'ini köleler oluştuyordu. Kongre, Missouri'ye eyalet statüsü verilmesi konusunu tartışırken, New Yorklu Temsilci James Tallmadge, Missouri'nin köleci bir eyalet olarak Birliğe katılmasını ancak köleliğin nihai olarak sona ermesini öngören bir öneri sundu. Tallmadge Değişikliği'ne göre, Missouri'ye yasal olarak yeni köle

---

¹⁹⁸ Habeas corpus, bir kişinin gözaltında tutulduğu durumlarda, bir mahkeme veya yargıcın, gözaltında tutan kişiyi belirli bir amaç için mahkemeye getirmesini emreden bir emirdir. Bu emir, gözaltının yasallığını yargısal olarak sorgular ve kişisel özgürlük ihlallerini düzeltmek amacıyla kullanılır. Habeas corpus, Anglo-Amerikan hukuk sistemlerinde tanınır, ancak medeni hukuk ülkelerinde genellikle bulunmaz; bazıları ise benzer prosedürleri benimsemiştir. Britannica, "Habeas Corpus", <https://www.britannica.com/topic/habeas-corpus> (Erişim Tarihi: 23 Ağustos 2024).

¹⁹⁹ National Archives, "Northwest Ordinance", <https://www.archives.gov/milestone-documents/northwest-ordinance> (Erişim Tarihi: 18 Temmuz 2024).

²⁰⁰ American Battlefield Trust, "Missouri Compromise"

getirilemeyecekti. Bu değişiklik Güneyli temsilciler tarafından öfkeyle karşılandı ve birçoğu bunu, federal hükümetin mülkiyet haklarını sınırlama girişimi olarak değerlendirdi. Kuzeyli temsilciler ise, bu değişikliği bazıları ahlaki ve insani nedenlerle, bazıları ise siyasi amaçlarla destekledi.²⁰¹

O dönemde Birlik, her biri 11 olmak üzere eşit sayıda özgür ve köleci eyaletten oluşuyordu. Bu durum, hem özgür hem de köleci eyaletlerin ABD Senatosu'nda eşit güce sahip olmasını sağlıyordu. Ancak, Missouri'nin köleci bir eyalet olarak eklenmesi, güç dengesini köleci eyaletlerin lehine çevirme tehdidi oluştuyordu. Kuzey'deki pek çok kişi kölelik karşıtı olmamakla birlikte, köle sahibi eyaletlerin ulusal güçlerini genişletmesine karşıydı. Bu nedenle, Kuzeyli temsilciler Missouri'nin eyalet statüsü başvurusunu beklemeye aldılar. Aynı dönemde, Massachusetts'e ait bir bölge olan Maine, Birliğe kabul edilmek için başvuruda bulundu. Güneyli temsilciler, Kuzeylilerin Missouri'nin eyalet olmasını engelleme ve Tallmadge Değişikliğini destekleme girişimlerine misilleme olarak Maine'in başvurusunu engelleme konusunda anlaştılar.²⁰²

Meclis Başkanı Henry Clay, Kuzeyli temsilcilere, Tallmadge Değişikliği'nde ısrar etmeleri halinde, Güneyli senatörlerin Maine'in başvurusunu reddetmek için gerekli oya sahip olduklarını hatırlattı. Ayrıca, Güneyli temsilcilere, Maine özgür bir eyalet olarak Birliğe katılmadığı takdirde, Kuzeylilerin oylarının Missouri'nin eyalet statüsü kazanmasını engelleyeceğini ifade etti. Senato, her iki önlemin de hem Kuzey'in hem de Güney'in desteğine ihtiyaç duyduğunu fark ederek iki eyalet başvurusunu tek bir tasarıda birleştirdi ve 3 Mart 1820'de Kongre tarafından kabul edildi. 6 Mart 1820'de Başkan James Monroe tarafından imzalanarak yürürlüğe girdi.²⁰³

---

²⁰¹ Mountjoy, op. cit., s. 32.

²⁰² Ibid., s. 33.

²⁰³ Ibid., s. 33-34.

Bölgesel çatışmayı ele almak üzere birkaç maddeden oluşan uzlaşmanın 3 temel maddesi önemliydi.

- Missouri'nin Köleci Devlet Olarak Kabul Edilmesi: Missouri köleci bir eyalet olarak Birliğe kabul edildi.
- Maine'in Özgür Eyalet Olarak Kabul Edilmesi: Güç dengesini korumak için Maine, Massachusetts'ten ayrıldı ve özgür bir eyalet olarak kabul edildi.
- 36° 30' Hattının Kuzeyinde Kölelik Yasağı: Uzlaşma, 36° 30' kuzey enleminde (Missouri'nin güney sınırı) coğrafi bir çizgi çizdi ve Missouri hariç bu çizginin kuzeyinde kalan tüm bölgelerde köleliğin yasaklanacağını ilan etti. Bu hüküm, köleliğin Louisiana Satın Alma yoluyla elde edilen kuzey bölgelerine yayılmasını sınırlamayı amaçlıyordu.²⁰⁴

Şekil 2. Missouri Uzlaşması Haritası ²⁰⁵

²⁰⁴ National Archives, “Missouri Compromise”, <https://www.archives.gov/milestone-documents/missouri-compromise> (Erişim Tarihi: 21 Temmuz 2024).

²⁰⁵ Essential Civil War Curriculum, “The Missouri Compromise of 1820”, <https://www.essentialcivilwarcurriculum.com/the-missouri-compromise-of-1820.html> (Erişim Tarihi: 18 Temmuz 2024).

Güney, Missouri'nin Birliğe bir köle eyaleti olarak girmesi anlamında açık bir zafer kazanmış gibi görünse de 36° 30' çizgisini kabul ederek büyük bir taviz vermiş oldu. Çünkü bu çizginin üzerinde kalan ve Louisiana satın alımıyla elde edilen topraklar gelecekte dokuz özgür eyalet çıkarılacaktı. Güney'in bu ödünü vermesinin nedeni uzlaşmayı geri dönülmez bir "bölümler arası anlaşma" olarak değil, "sıradan, yeniden düzenlenebilir bir yasama tedbiri" olarak görmesiydi. Daha da önemlisi, Güneyliler 1820 uzlaşmasını kabul ettiler çünkü henüz köleliğin tüm federal bölgelerde yasal olması gerektiğini savunmaya hazır değillerdi. Güney'in kendisi de bölünmüştü. Kentucky, Delaware ve Maryland gibi köle sahibi sınır eyaletleri 36° 30' uzlaşmasını destekliyordu ancak Virginia, Kuzey Carolina, Güney Carolina ve Georgia delegasyonları 36° 30' çizgisini şiddetle reddediyordu.²⁰⁶

Kölelik Amerika Birleşik Devletleri'nde onlarca yıldır bölücü bir mesele olmasına rağmen, bölgesel düşmanlık hiçbir zaman Missouri krizindeki kadar açık ve tehdit edici olmamıştı. Thomas Jefferson bu krizin yarattığı korkuyu "geceleyin çalan bir ateş çanına" benzetmişti. Uzlaşma önlemleri köleliğin genişletilmesi sorununu çözmüş gibi görünse de, John Quincy Adams günlüğüne "Bugünün sadece bir giriş olduğunu kabul edin - büyük, trajik bir cildin başlık sayfası." notunu düşmüştü.²⁰⁷

Missouri Uzlaşması, kısa vadede o dönem için barışı korumayı başarsa da, kölelik ve köleliğin ülkenin geleceğindeki yeri konusundaki acil sorunu çözmede başarısız oldu. 1820'den sonraki yıllarda batıya doğru genişleme devam ettikçe ve Louisiana Satın Alımı ile elde edilen topraklarının çoğu bölge olarak organize edildikçe, köleliğin yayılması sorunu ulusu bölmeye devam etti. En nihayet Missouri Uzlaşması'nın 1854 Kansas-

---

²⁰⁶ Varon, op. cit., s. 47.

²⁰⁷ Britannica, "Missouri Compromise", <https://www.britannica.com/event/Missouri-Compromise> (Erişim Tarihi: 24 Mayıs 2024).

Nebraska Yasası ile yürürlükten kaldırılması ve 1857 Dred Scott kararı ile anayasaya aykırı ilan edilmesinin ardından İç Savaş ile sonuçlandı.²⁰⁸

2. Meksika Savaşı

Meksika-Amerika Savaşı (1846-1848), Amerika Birleşik Devletleri'nin genişlemeci politikalarının zirve yaptığı ve bu süreçte kölelik meselesinin daha da karmaşık bir hale geldiği bir dönemi işaret eder. Meksika ile yaşanan toprak anlaşmazlıkları ve batıya doğru genişleme arzusu savaşın başlamasındaki temel etkenlerdi. Ancak başlıca neden, Teksas'ın 1845 yılında Amerika Birleşik Devletleri tarafından ilhak edilmesi idi. 1836'da Meksika'dan bağımsızlığını kazanan ve 9 yıl süren bağımsız cumhuriyet konumunun ardından Teksas, 1845 yılında 28. Eyalet olarak Amerika Birleşik Devletlerine katıldı. Bunun üzerine Meksika, ABD ile ilişkilerini kesti ancak Teksas sınırları sorun olmaya devam etti. Manifest Destiny doktrini ile Amerikalılar batıya, New Mexico ve Kaliforniya topraklarına akın ediyorlardı. ABD bu toprakları satın almaya çalışmış ancak başarılı olamamıştı.²⁰⁹

Başlıca amaçlarından birinin California'nın alınması olduğunu açıkça ifade eden 11. Başkan James Polk'un, savaşı başlatmak için askeri bir olaya ihtiyacı vardı ve bu da 1846 yılının Nisan ayında gerçekleşti. Bir levazım subayı, Teksas'ın üst sınırı olarak belirlenen Rio Grande'nin üst bölgelerinde ata binerken kayboldu ve cesedi on bir gün sonra başına aldığı ağır bir darbe ile ezilmiş olarak bulundu. Ertesi gün de devriye gezen

---

²⁰⁸ History.com, "Missouri Compromise", <https://www.history.com/topics/slavery/missouri-compromise> (Erişim Tarihi: 24 Mayıs 2024).

²⁰⁹ Önel, op. cit., s. 264.

16 asker Meksikalıların saldırısına uğradı ve öldürüldüler: Bu olaylar sonrasında Kongre, 13 Mayıs 1846'da Meksiya'ya savaş ilan etti.²¹⁰

Indianapolis, Philadelphia ve daha birçok yerde savaş lehine mitingler ve gösteriler yapıldı. Binlerce kişi orduya gönüllü yazılmaya koştu. Bütün bu olaylar, Birleşik Devletler'in özgürlük ve demokrasinin nimetlerini daha çok kişiye sunacağı propagandası çerçevesi içinde yapılıyordu. Bu fikirler Amerikalılara ırksal üstünlük, New Mexico ve Califomia'nın güzel topraklarına duyulan özlem ve Pasifik ötesi ticari girişim düşünceleri ile karıştırılmış olarak sunuluyordu.²¹¹

Savaş tasarılarına karşı oy kullanan birkaç kölelik karşıtı parlamenterler ise Meksika'ya karşı başlatılan hareketin güneydeki kölelik bölgesinin sınırlarını genişletmek için bir araç olduğunu görüyorlardı. Amerikan Kölelik Karşıtları Derneği de; savaşın "Amerikan Köleciliğinin sınırlarını geniş Meksika bölgesine uzatmak ve orada sürdürmek gibi iğrenç ve korkunç bir nedenle çıkarıldığını" savunuyordu.²¹² Bu bağlamda, köleliğin yeni kazanılan topraklara yayılmasını önlemeyi amaçlayan Wilmot Proviso Temsilciler Meclisi'nde gündeme getirildi. Pennsylvania milletvekili David Wilmot tarafından önerilen bu yasa tasarısı, Meksika'dan elde edilen topraklarda köleliğin yasaklanmasını öngörüyordu. John Calhoun, bu öneriye karşı çıkarak, Güney'in bu yeni topraklar üzerindeki eşit temsil hakkının ihlal edildiğini savundu. Meksika Savaşı'nda Güney'den binlerce askerin batı bölgelerinin kazanılmasına katkıda bulunduğunu belirterek, bu topraklarda yasaların belirlenmesinde Güney'in söz hakkının olması gerektiğini vurguladı. Ayrıca, Batı'da yaşayan insanların kölelik yanlısı bir eyalet

---

²¹⁰ Howard Zinn, *Amerika Birleşik Devletleri Halklarının Tarihi (1492'den Günümüze)*, çev. Sevinç Sayan Özer, İmge Kitabevi Yayınları, 2005, s. 160.

²¹¹ Ibid., s. 162.

²¹² Ibid., s. 163.

hükümeti kurma hakkına sahip olduğunu öne sürdü. Calhoun, köleliği kısıtlayan ya da yasaklayan ulusal yasaların anayasaya aykırı olduğunu ve eyaletlerin kendi yönetim haklarını ihlal ettiğini de ifade etti. Bu gerekçeleriyle, kölelik kurumunun Güney ekonomisinin ve sosyal yapısının temel bir unsuru olduğunu vurgulayarak, hukukun üstünlüğünün zedelenmesine karşı çıktığını gösterdi. Wilmot Proviso, Temsilciler Meclisi'nden geçmesine rağmen Senato'da başarılı olamadı ve yasalaşmadı.²¹³

İki yıl süren Meksika – Amerika Savaşı 2 Şubat 1848'de imzalanan Guadalupe Hidalgo Antlaşması ile sona erdi. Bu anlaşmayla; Meksika, kendi şartlarına göre, bugünkü Kaliforniya, Nevada, Utah, New Mexico eyaletleri, Arizona ve Colorado'nun çoğu ve Oklahoma, Kansas ve Wyoming'in bazı kısımları da dahil olmak üzere topraklarının yüzde 55'ini devretti. Meksika ayrıca Teksas'a olan tüm iddialarından vazgeçti ve Rio Grande'yi Amerika Birleşik Devletleri ile güney sınırı olarak tanıdı. 1.360.000 kilometrekareden fazla arazinin ilhak edilmesiyle Amerika Birleşik Devletleri'nin sınırlarını batıdan Pasifik Okyanusu'na kadar genişletti. ABD hükümeti, Meksika'ya "Amerika Birleşik Devletleri sınırlarının elde ettiği uzatma karşılığında" 15 milyon dolar ödedi ve Meksika hükümetinin Amerikan vatandaşlarına olan borçlarını ödemeyi kabul etti.²¹⁴

Bu anlaşma, 1853 yılında Gadsden Alımı ile 10 milyon dolar ödenerek yine Meksika'dan alınan 76.800 kilometrekarelik toprak ile birlikte bugünkü Amerika Birleşik Devletleri'nin güney sınırını oluşturdu.²¹⁵

---

²¹³ Hillstrom ve Baker, op. cit., s.37.

²¹⁴ National Archives, "Treaty of Guadalupe Hidalgo", <https://www.archives.gov/milestone-documents/treaty-of-guadalupe-hidalgo> (Erişim Tarihi: 15 Mayıs 2024).

²¹⁵ U.S. Department of State, "Gadsden Purchase", <https://history.state.gov/milestones/1830-1860/gadsden-purchase> (Erişim Tarihi: 24 Mayıs 2024).

Diğer hükümler arasında, Amerika Birleşik Devletleri'nin yeni sınırları içinde yaşayan Meksika vatandaşlarının mülkiyetinin ve sivil haklarının korunması, Amerika Birleşik Devletleri'nin sınırlarını denetleme vaadi ve iki ülke arasında gelecekte çıkabilecek anlaşmazlıklar için zorunlu tahkim yer alıyordu.²¹⁶

3. 1850 Uzlaşması ve Kaçak Köle Yasası

Meksika'dan elde edilen yeni topraklar, Amerika'da kölelik meselesini daha da karmaşık hale getirdi. Kuzey ve Güney arasındaki kölelik üzerine anlaşmazlıklar, bu yeni toprakların kölelikle ilgili yasalarını belirleme sürecinde önemli bir mücadele alanı haline geldi. Kuzey, bu toprakların kölelikten arındırılmasını isterken, Güney ise köleliğin genişlemesini destekledi. Meksika Savaşı'nın kahramanı olarak görülen General Zachary Taylor 1848 yılında Başkan seçildiğinde on beş adet özgür, on beş adet de köleci eyalet vardı. New Mexico ve Kaliforniya'nın iki büyük yeni eyalet olarak Birliğe katılması bu dengenin bozulması tehlikesini gündeme getirdi.²¹⁷

Ocak 1848'de Kaliforniya'da altının keşfedilmesi sonrasında 1849 yılında buraya göç eden yerleşimci sayısı 80.000 oldu.²¹⁸ Kaliforniya, kölelik sistemine kesin bir şekilde karşıydı. İkliminin çok sıcak olmasından dolayı kölelik sistemine uygun olmadığı düşüncesiyle Başkan Taylor, New Mexico'nun da özgür eyalet olması gerektiğini savundu ancak Güneyliler Birlikten çıkma seçeneğini gündeme getirince geri adım atmak zorunda kaldı.²¹⁹

---

²¹⁶ National Archives, "Treaty of Guadalupe Hidalgo"

²¹⁷ Davidson, op. cit., s. 206.

²¹⁸ Önel, op. cit., s. 269.

²¹⁹ Davidson, op. cit., s. 207.

1850 yılı Ocak ayında, Anlaşmazlığa çözüm getirebilmek amacıyla Whig Partisi Senatörü Kentucky'li Henry Clay tarafından bir uzlaşma hazırlandı ancak Kongre'deki ilk oylamada reddedildi. Dokuz ay süren görüşmeler sonrasında Demokrat Parti Senatörü Illinois'li Stephen A. Douglas tarafından yapılan değişikliklerle kabul edilen 1850 Uzlaşması, her biri ülke içindeki farklı bölgesel çıkarları yatıştırmak için hazırlanmış beş ana mevzuat parçasından oluşuyordu:

- Washington, D.C.'de köleliğe izin verildi, ancak köle ticareti yasaklandı.
- Kaliforniya'yı “özgür bir eyalet” olarak Birliğe kattı.
- Utah ve New Mexico'yu köleliğe izin verip vermeyeceklerine halk egemenliği yoluyla karar verebilecek bölgeler olarak kurdu.
- Meksika-Amerika Savaşı'nın ardından Teksas eyaleti için yeni sınırlar belirlendi, New Mexico'nun bazı kısımları üzerindeki hak iddiaları kaldırıldı ancak eyalete 10 milyon dolar tazminat ödendi.
- Vatandaşların kaçak kölelerin yakalanmasına yardımcı olmalarını gerektiren ve köleleştirilmiş kişilerin jüri tarafından yargılanma hakkını reddeden Kaçak Köle Yasası kabul edildi.²²⁰

Bu hükümlerin her biri, rekabet halindeki bölgesel ve siyasi çıkarlar arasında hassas bir denge kurmayı amaçlayan ve o dönemdeki Amerikan siyasetinin karmaşıklığını yansıtan birer uzlaşmaydı. Ancak uzlaşmanın şüphesiz en tartışmalı kısmı Kaçak Köle Yasası'ydı.

Kaçan kölelerin iadesini gerektiren mevcut yasaların uygulanmasını güçlendirmek için tasarlanan 1850 Kaçak Köle Yasası'nın amacı, Güney'in, özgürlük

---

²²⁰ History.com, “Compromise of 1850” <https://www.history.com/topics/slavery/compromise-of-1850> (Erişim Tarihi: 24 Mayıs 2024).

arayışıyla özgür eyaletlere kaçan kölelerin mülklerini kaybetmelerine ilişkin endişelerini gidermekti. Yasa, federal yetkililerin kaçak köleleri yakalayıp sahiplerine iade etmesini zorunlu kılıyor ve kaçmalarına yardım eden ya da yakalanmalarına katılmayı reddeden herkese ağır cezalar getiriyordu. Ayrıca yasa, kaçan kölelerin yargılanma ya da kendi adlarına tanıklık etme gibi yasal haklarını reddederek, onları yasal korumalardan fiilen mahrum bırakıyor ve onlara yalnızca efendileri tarafından geri alınacak bir mülk muamelesi yapıyordu.²²¹

Kuzeyliler, kaçak köle olmakla suçlananların sahiplerine iade edilmesine yasal olarak yardımcı olmalarının istenmesi karşısında çileden çıktılar. Yasanın hükümlerini ihlal eden herkes, yasayla tam işbirliği yapmadığı için suçlanabilir, para cezasına çarptırılabilir ve hapse atılabilirdi. Buna ek olarak kuzeyliler, kaçak köle olmakla suçlananların jüri önünde yargılanmasına ve hatta kendi savunmalarını yapmalarına bile izin verilmeyeceği hükmü nedeniyle de öfkeliydi. Bu güvencelere izin verilmemesi, yasanın sonuçlarının kaçak kölelerin çok ötesine geçtiği anlamına geliyordu, çünkü Kuzey'de yaşayan birçok özgür köle artık yakalanıp köleliğe geri gönderilmekten korkuyordu. Özgürlük içinde doğmuş olanlar bile risk altındaydı, çünkü tutuklanmalarına itiraz etmelerine veya özgür statülerini kanıtlamaya çalışmalarına izin verilmeyecekti.²²²

Nitekim öyle de oldu. Yasa, özgür siyahları yakalayıp onların evlerinden kaçan köleler olduğunu iddia eden "köle avcıları"nın ortaya çıkmasına ortam hazırladı. Kaçak olmakla suçlanan özgür siyahların jüri önünde yargılanmaları ya da kendilerini yeterince düzgün bir şekilde savunmaları için yeterince imkân sağlanmıyor; bunun yerine bu kişilerin serbest kalmalarına ya da Güney'de zorla köleleştirilmelerine karar veren bir

---

²²¹ American Battlefield Trust, "Fugitive Slave Act" <https://www.battlefields.org/learn/primary-sources/fugitive-slave-act> (Erişim Tarihi: 24 Mayıs 2024).

²²² Bragg, op. cit., s. 144.

komiserin karşısına çıkarılıyorlardı. Bu durum, bir komiserin önüne getirilen bir siyahın kaçak bir köle olduğuna karar vermesi halinde hükümetten daha yüksek bir maaş alması gerçeğiyle daha da kötüleşti.²²³ Serbest bırakılan her kaçak için 5 dolar alan komiserler, iade edilen her kaçak için 10 dolar alıyordu.²²⁴ Sonuç olarak, birçok özgür siyah haksız yere hapsedildi ve Güney'deki pamuk ve şeker kamışı plantasyonlarında zorla köleleştirildi.²²⁵

Köleliğe karşı olan kuzeylilerin kaçak kölelerin geri döndürülmesine katılmaya zorlanmaları onlar için anlaşılabilir bir durumdu. Güneyliler ise köleleri usulüne uygun olarak satın alınmış, parası ödenmiş mülkler olarak görüyor ve mülklerinin koruma hakkı, diğer eyaletlere götürme hakkı ve kaybolması ya da çalınması halinde iade etme hakları olduğunu savunduğundan onlar için bu durum sadece bir mülkün gerçek sahiplerine iade edilmesi meselesiydi.²²⁶

1850 Uzlaşması'nın ardından görüş ayrılıkları çözüme kavuşmuş gibi görünse de gerilim içten içe yükselmeye devam etti. Ayrıca kuzeylilerin birçoğu kölelerin kaçmasına yardım etmeyi sürdürdü ve özellikle bu yasadan sonra, köleleştirilmiş Afrikalı-Amerikalıların esaretten kaçarak özgürlüklerini kazanmasının ve köleliğe karşı direnişin simgesi olan "Yeraltı Demiryolu"²²⁷ eskisinden daha etkin bir şekilde işlemeye başladı.²²⁸

---

²²³ Hillstrom ve Baker, op. cit., s. 42.

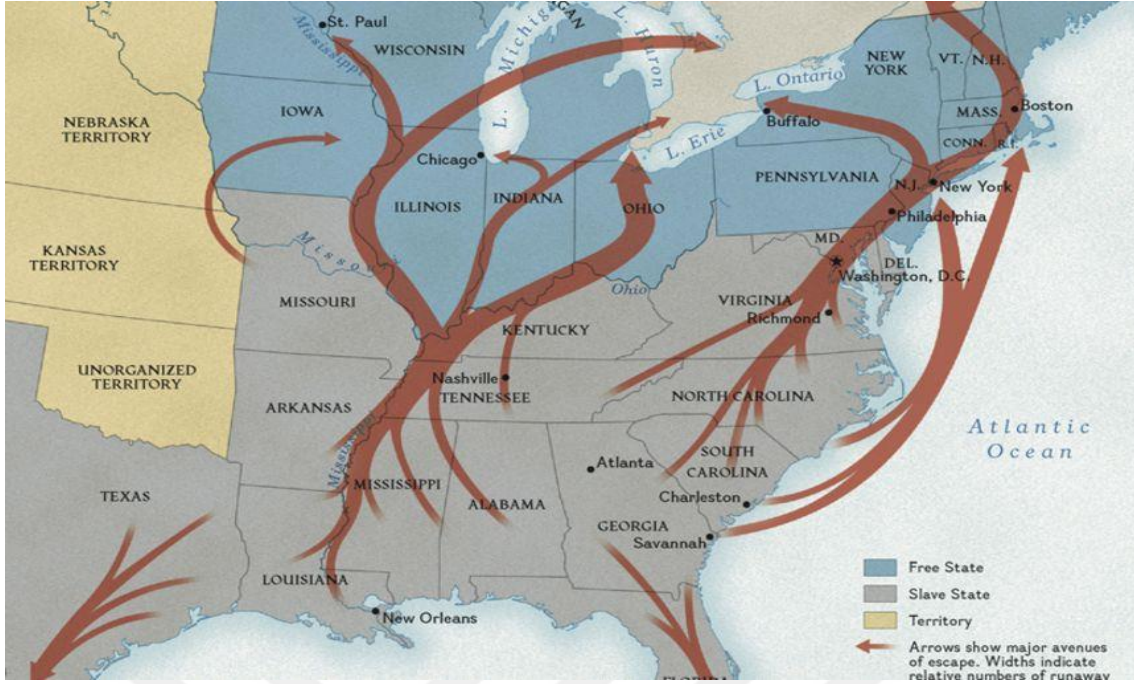
²²⁴ Mountjoy, op. cit., s. 68.

²²⁵ Hillstrom ve Baker, op. cit., s. 42. 2013 yılında çekilen "12 Years A Slave" adlı film, Kuzey'de özgür bir kemancı olan Solomon Northup" karakterinin bu şekilde köleleştirilmesinin hikayesini anlatmaktadır.

²²⁶ Bragg, op. cit., s. 162.

²²⁷ Yeraltı Demiryolu, Güney'den kaçan köleleştirilmiş bireylere barınma ve destek sağlayan, Afrikalı-Amerikalılar ve beyazlardan oluşan bir insan ağıydı. Bu ağ, birden fazla gizli girişimin birleşmesiyle zaman içinde şekillendi. Kesin kuruluş tarihleri bilinmemekle birlikte, 18. yüzyılın sonlarından İç Savaş'a kadar aktif olarak işledi. "Kondüktör" olarak adlandırılan rehberler, kaçak köleleştirilmiş kişilere yol gösterirken, saklanma noktaları arasında özel evler, kiliseler ve okul binaları bulunuyordu. Bu saklanma yerleri "istasyonlar", "güvenli evler" veya "depolar" olarak adlandırılırken, bu mekanları yöneten kişilere ise "istasyon şefleri" deniyordu. History.com, "Underground Railroad", <https://www.history.com/topics/black-history/underground-railroad> (Erişim Tarihi: 31 Temmuz 2024).

²²⁸ Önel, op.cit., s. 270.

Şekil 3. Yeraltı Demiryolu Haritası ²²⁹

1850 Uzlaşması ve Kaçak Köle Yasası, Amerikan İç Savaşı öncesindeki gerilimleri yatıştırma amacıyla yapılmış ancak kölelik meselesini ulusal siyasetin merkezine oturtarak, iç savaşa zemin hazırlayan kutuplaşmayı derinleştirmiştir.

4. Kansas – Nebraska Yasası

Amerika Birleşik Devletleri tarihinde önemli bir dönüm noktası olan 1854 tarihli Kansas-Nebraska Yasası, önemli siyasi ve sosyal çalkantılara yol açmıştır. Yasa, kıtalararası bir demiryolunu teşvik etme ve batıdaki yerleşimi kolaylaştırma amacıyla hazırlanmıştır. Yasanın çıkışı kölelik ve köleliğin yayılması konusunda yoğun tartışmaların yaşandığı bir döneme de denk gelmiştir.

²²⁹ National Geographic, “Underground Railroad”, <https://education.nationalgeographic.org/resource/undergroundrailroad/> (Erişim Tarihi: 1 Temmuz 2024).

1850'ler batı bölgelerinin örgütlenmesinin acil bir ihtiyaç haline geldiği bir dönemdi. 1848'de Meksika'dan alınan topraklar, 1849'daki Kaliforniya altına hücum ve batıya doğru genişlemeye yönelik amansız eğilim, çiftçileri, çiftçileri ve maden arayıcılarını Pasifik'e doğru itti. Mississippi Nehri uzun süredir kuzey-güney trafiğine giden bir otoyol görevi görüyordu ancak batı topraklarının doğu eyaletlerini Pasifik'e bağlayacak kıtalararası bir demiryoluna ihtiyacı vardı.²³⁰

Illinois Senatörü ve Senato Bölgeler Komitesi Başkanı Stephen Douglas, demiryolunun başlıca savunucularından biri olarak, Chicago üzerinden kuzeye doğru bir rota planlamaktaydı. Ancak bu plan, iki büyük engelle karşı karşıya kaldı. Birincisi, önerilen güzergâh, ülkenin ortasında henüz resmi bir hükümetin kurulmadığı geniş bir bölgeden geçmekteydi. Bu bölgede bir bölgesel hükümet kurma girişimleri olmuştu, ancak Güneyli yasa koyucular, bu bölgenin 1820 Missouri Uzlaşması'nın şartlarına göre köleliğe izin verilmeyen bir eyalet olacağını bildiklerinden, bu girişimleri engellemişti. 1820'deki Missouri Uzlaşması, Missouri hariç 36° 30' paralelinin kuzeyinde köleliği yasaklayarak özgür ve köleci eyaletler arasında hassas bir denge kurmaya çalışmıştı ancak tartışmalı Kaçak Köle Yasası'nı da içeren 1850 Uzlaşması bu dengeyi sarsmıştı. İkincisi, Güneyli yasa koyucular, kıtalararası demiryolunun kendi bölgelerinden geçmesini istediklerinden, demiryolunun Kuzey'den geçmesine yönelik tüm tekliflere direnç gösteriyordu.²³¹

Nebraska'nın bir bölge olmasını istiyorsa hazırlayacağı tasarının kölelik yasağını özellikle kaldırması gerektiğini gören Douglas, Nebraska Bölgesini ikiye ayıran bir tasarı hazırladı. Missouri'nin hemen batısındaki bölge Kansas ile Iowa ve Minnesota'nın

---

²³⁰ U.S. Senate, “Kansas-Nebraska Act”, https://www.senate.gov/artandhistory/history/minute/Kansas_Nebraska_Act.htm (Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2024).

²³¹ Hillstrom ve Baker, op. cit., s. 44.

batısındaki bölge Nebraska. İklim, plantasyon tarımı için çok soğuk olduğundan köleliğin Nebraska'da yayılması için çok az şans vardı, zaten bölge halkı köleliğe karşıydı. Köleliğin Kansas'a yayılması mümkün görünüyordu ancak Douglas halkın kölelikten yana oy kullanmayacağından emindi.²³²

Missouri Uzlaşmasını fiilen yürürlükten kaldıran, Kansas ve Nebraska olmak üzere iki yeni bölge yaratan ve kölelik sorununu halk egemenliği yoluyla yerleşimcilerin kararına bırakan Kansas – Nebraska Yasası 30 Mayıs 1854 tarihinde yasalaştı.²³³

Güneyliler yasadan memnundu ancak Kuzey'de yeni yasa artan bir öfkeyle karşılandı. 1856 seçimlerinde başkan seçilebilmek için Güney'e ödün vermekle suçlanan Douglas, Chicago'ya gittiğinde limandaki bayraklar yarıya indirildi, kilise çanları bir saat süreyle çalındı ve kendisini dinlemek için toplanan 10.000 kişi tarafından sesini duyuramayacak kadar yuhalandı.²³⁴

Her iki tarafın aktivistleri Kansas'taki durumu hızla siyasi bir meseleye dönüştürdü. Missouri'deki nüfusun küçük bir ölümünü oluşturan köle sahiplerinin çoğunun az sayıda kölesi vardı. Ancak kölelik Missouri kültürünün ve toplumunun önemli bir parçasıydı. Doğuda Illinois ve kuzeyde Iowa olmak üzere diğer iki özgür eyaletle sınır komşusu olan Missouri eğer Kansas köleliği yasaklarsa üç özgür eyaletin yanında yer alacaktı. Kölelik karşıtlarının faaliyetlerinden korktukları için bu durumun gerçekleşmesini istemiyorlardı.²³⁵

Kansas'ı kontrol etme mücadelesi 1854 ve 1855 yılları boyunca devam etti. Kölelik yanlısı ve karşıtı savunucular, bölgenin kölelik konusundaki yasal duruşunu

---

²³² Farmer, op. cit., s. 51.

²³³ U.S. Senate, "Kansas-Nebraska Act"

²³⁴ Önel, op. cit., s. 274.

²³⁵ Mountjoy, op. cit., s 75.

etkilemek için Kansas'a akın etti. Gelenler arasında Missouri'den kölelik yanlısı “Sınır Kabadayıları (Border Ruffians)” ile New England'lı kölelik karşıtı grup “ Özgür Toprakçılar (Free Soilers)” da vardı. Her iki taraf da hakimiyet kurmaya çalıştıkça, Kansas seçim sahtekarlığı ve şiddetin savaş alanı haline geldi.²³⁶

1855 yılında ilk seçim yapıldığında bin beş yüz seçmen kayıtlıydı ama kullanılan oy sayısı altı binden fazlaydı. O kadar çok Border Ruffians sınırı geçmişti ki, köle yanlıları seçimi kolayca kazandı ve köleliğin yasallığını sorgulamayı suç haline getiren bir anayasayı onayladı. Kölelik karşıtları 1857'de kendi adaylarının kazandığı ikinci bir seçim düzenledi ve Kansas'ta köleliği yasaklayan yeni bir anayasa yazdılar. Yıllarca süren düzensiz şiddet olaylarından sonra Kongre nihayet kölelik karşıtı hükümeti ve anayasayı tanıdı.²³⁷

Kansas – Nebraska Yasası'nın kabulünü takip eden aylarda Whig Partisi, kölelik meselesi yüzünden Kuzeyli ve Güneyli fraksiyonlara bölündü. "Cotton Whigs" olarak bilinen Güneyli Whigler, daha sonra kölelik yanlısı Demokrat Parti'ye katılırken, Kuzeyli Whigler ve Özgür Toprak Partisi üyeleri birleşerek kölelik karşıtı Cumhuriyetçi Parti'yi kurdular. Bu konu üçüncü bölümün birinci kısmında detaylı olarak açıklanacaktır.

Batıya doğru genişlemeyi teşvik etmek ve kölelik sorununu halk egemenliği yoluyla çözmek gibi önerilerle ulusal meselelerin barışçıl bir çözümü olarak lanse edilen yasa, kölelik meselesini daha da ateşleyerek, Kuzey'deki kölelik karşıtı hareketi güçlendirmiş ve Güney'le olan siyasi kutuplaşmayı keskinleştirmiştir. “Kanayan Kansas” olarak bilinen bu dönem “mini iç savaş” olarak da adlandırılmaktadır.²³⁸

---

²³⁶ King, op. cit., s. 28.

²³⁷ Ibid.

²³⁸ The Great Republic, “Bleeding Kansas: The Eve of the Civil War”, <https://www.great-republic.com/blogs/news/bleeding-kansas-the-eve-of-the-civil-war> (Erişim Tarihi: 5 Temmuz 2024).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: İÇ SAVAŞ VE YENİDEN YAPILANMA

19.yüzyılın ortalarına gelindiğinde, Amerika Birleşik Devletleri, derin toplumsal, ekonomik ve politik ayrışmaların eşiğine gelmişti. 1861-1865 yılları arasında yaşanan Amerikan İç Savaşı, bu gerilimlerin en dramatik sonucuydu. Kölelik, ekonomik farklılıklar ve eyaletlerin hakları gibi konular, Kuzey ve Güney arasında büyük bir çatışmaya yol açtı. İç Savaş, ABD tarihinin en kanlı ve yıkıcı çatışması olarak kaydedilmiştir.

İç Savaş'ın sona ermesiyle birlikte, ABD'nin yeniden yapılanma süreci başladı. Bu süreçte, Güney'in ekonomik ve sosyal yapısının yeniden inşası, köleliğin kaldırılması ve eski kölelerin topluma entegrasyonu gibi kritik meseleler ele alındı. Yeniden yapılanma dönemi, sadece fiziksel anlamda değil, aynı zamanda toplumsal ve politik anlamda da bir dönüşüm süreciydi. Bu dönem, ABD'nin gelecekteki toplumsal yapısının temellerini atarken, aynı zamanda yeni zorlukları ve gerilimleri de beraberinde getirdi.

Bu bölümde Cumhuriyetçi Partinin yükselişi, Birlikten ayrılmalar ve iç savaş süreci incelenecek; savaş sonrası yeniden yapılanma süreci, bu sürecin toplumsal ve ekonomik etkileri, eski kölelerin topluma entegrasyonu ve Güney'in yeniden inşası konuları üzerinde durulacaktır.

A. CUMHURİYETÇİLERİN YÜKSELİŞİ

Kansas-Nebraska Yasası, Amerikan siyasetinde büyük bir değişime neden oldu. Güneyli Whigler bu yasaı desteklerken, Kuzeyli Whigler karşı çıkıyordu. Bu konu Whig Partisi'ni kalıcı olarak bölen bir etken oldu. Partinin çöküşüyle birlikte birçok Güneyli Whigler Demokrat Partisi'ne katılmış, Kuzeyli Whigler ise siyasetten çekilmiş ya da yeni bir parti arayışına girerek kölelik karşıtı Demokratlar ve Özgür Toprak Partisi üyeleri ile

birlikte Şubat 1854'te Cumhuriyetçi Parti'yi kurdu. Parti, köleliğin yayılmasına karşı olanları hızla kendine çekti.²³⁹

Başlangıçta sadece Kuzey ve Batı ile sınırlı kalan Cumhuriyetçi Parti, 1854 seçimlerinde Hiç Bir şey Bilmeyenler (Know-Nothing) Partisi ile iş birliği yaparak ABD Temsilciler Meclisi'nde çoğunluğu kazanmış ve birkaç Kuzey eyaletinde hükümet kontrolünü almıştır.²⁴⁰ Eric Foner bu dönemde siyasi ortamda yaşanan köklü değişimi "Amerikan siyasi sisteminin temelden yeniden düzenlenmesi" olarak tanımlamaktadır.²⁴¹

Parti iki temel seçmen kitlesine dayanarak şekillendi: Kuzey ekonomisini geliştirmeye odaklanmış bireyler ve militan kölelik karşıtları. Bu iki ana hedef -ekonomik kalkınma ve kölelik karşıtlığı- Cumhuriyetçi platformun temelini oluşturdu. Cumhuriyetçilerin kölelik karşıtı planı, Kuzeylilerin büyük çoğunluğunun destekleyebileceği bir pozisyon olan köleliğin Batı'ya yayılmasına karşı çıkmakla sınırlıydı. Bu, hem ekonomik hedefleri hem de kölelik karşıtlığını birleştiren önemli bir talepti. Özgür toprak politikası, Batı'nın beyaz yerleşimciler için korunması anlamına geliyordu.²⁴²

1856 Başkanlık seçimlerinde, Meksika Savaşı'nda başarılarıyla dikkat John C. Frémont'u Başkan adayı olarak çıkaran Cumhuriyetçiler, adaylarını "Özgür Toprak, Özgür Emek, Özgür İnsan, Frémont" sloganıyla tanıttılar²⁴³ ve platformlarında nehir ve

---

²³⁹ Mountjoy, op. cit., s. 100.

²⁴⁰ Ibid., s. 101.

²⁴¹ Gray, op. cit., s. 71.

²⁴² Marc Egnal, "The Economic Origins of the Civil War", *OAH Magazine of History*, Vol. 25, No. 2, 2011, s. 31.

²⁴³ Mountjoy, op. cit., s.101

liman iyileştirmeleri, homestead²⁴⁴ yasası, kıtalararası demiryolu ve daha yüksek gümrük tarifelerini içeren kapsamlı bir ekonomik program sundular.²⁴⁵

Demokrat Parti, Cumhuriyetçileri "kılık değiştirmiş kölelik karşıtları" olarak adlandırıyor ve olası bir Cumhuriyetçi zaferin ulusal bir yıkıma yol açacağını iddia ediyordu. Bu strateji, Demokratların başkan adayı, "Güneyli ilkelere sahip bir Kuzeyli" olarak bilinen Pennsylvania'lı James Buchanan tarafından yürütülmekteydi.²⁴⁶

Seçim sonucunda, Frémont 11 Kuzey eyaletini kazanırken, Buchanan 5 Kuzey eyaletini ve Güney'in tamamını kazandı. Seçimi kaybetmelerine rağmen sonuçlar Cumhuriyetçiler için cesaret vericiydi çünkü Frémont Pennsylvania'yı ve Buchanan'a giden diğer Kuzey eyaletlerinden herhangi birini (Illinois, Indiana ya da New Jersey) kazanmış olsaydı, Başkanlık yarışını kazanmış olacaktı. Bu anlamda sonuçlar bir adayın sadece Kuzeyli seçmenlerin oylarıyla başkanlığı kazanabileceğini gösteriyordu. Güney'deki pek çok kişi için 1856 seçimleri, ulusal seçimlerde kendi bölgelerinin gelecekteki siyasi gücü konusunda bir uyarı niteliğindeydi.²⁴⁷

Dred Scott kararının tartışıldığı 1857 yılında on dört demiryolu şirketi yükümlülüklerini yerine getiremedi; Kuzey'in en büyük ve en sağlam kurumlarından bazıları olan bankalar ve sigorta şirketleri kapılarını kapattı; hisse senetleri ve tahviller piyasalarda dibe vurdu; üretim durma noktasına geldi ve on binlerce işçi işsiz kaldı.²⁴⁸ Gümrük vergisi oranlarını önemli ölçüde düşüren bir önlem olan Mart 1857 yasasının iptal edilerek yerine daha yüksek bir gümrük tarifesi uygulanması talepleri, Güneyli

---

²⁴⁴ Birlikten Ayrılmalar ve İç Savaş bölümünde açıklanacaktır.

²⁴⁵ Egnal, op. cit., s. 31.

²⁴⁶ Varon, op. cit., s. 10.

²⁴⁷ Mountjoy, op. cit., s. 101.

²⁴⁸ Charles Austin Beard, Mary Ritter Beard, *History of the United States*, The Macmillan Company, 1921, s. 188.

politikacıların engellemesi nedeniyle sonuçsuz kaldı. Hazine Bakanı Georgia'lı Howell Cobb, seleflerinin geliştirdiği parasal araçları kullanarak mali durumu hafifletmeyi reddetti. Washington'daki Güneyli liderlerin bu tutumu, Cumhuriyetçi Parti'nin başlangıçtaki “köleliğin kongre yasasıyla Uzak Batı'dan çıkarılması” odağını genişleterek, “federal hükümetin Güney muhalefetine boğucu etkisinden kurtarılması gerektiği” argümanını da eklemesini sağladı.²⁴⁹

O dönemde ABD senatörleri halk tarafından değil eyalet yasama organları tarafından seçiliyordu ve Illinois eyaletindeki 1858 Senato seçimlerinde Demokrat aday Stephen Douglas ve Cumhuriyetçi aday Abraham Lincoln karşı karşıya geldi. Adaylar iki ay içinde 7 kez münazara için bir araya geldiler. Tartışmalardaki iki önemli nokta, Dred-Scott kararı ve Kansas-Nebraska Yasası'ndan kaynaklanan ırksal gerginlikler ve halk egemenliği fikriydi.²⁵⁰

Kampanyasının açılışında Lincoln en meşhur konuşmalarından biri olan “Bölünmüş Ev” konuşmasını yaptı:

“Kendi içinde bölünmüş bir ev ayakta kalamaz. Birliğin dağılmasını beklemiyorum. Evin düşmesini beklemiyorum; ancak bölünmenin sona ermesini bekliyorum. Ya bir şey olacak ya da diğer şey. Ya köleliğin muhalifleri bunun daha fazla yayılmasını durduracak ve onu nihai yok oluş yoluna koyacak; ya da savunucuları onu tüm eyaletlerde, hem eski hem de yeni, aynı şekilde yasal hale gelene kadar ilerletecekler.”

---

²⁴⁹ Susan-Mary Grant, *Themes of the American Civil War: The War Between the States*, ed. Brian Holden Reid, 2nd edn., Routledge, 2010, s. 28.

²⁵⁰ Purdue University, “Lincoln-Douglas Debates”, <https://cla.purdue.edu/academic/history/debate/lincolndouglas/LincolnDouglas.html> (Erişim Tarihi: 8 Eylül 2024).

Lincoln'ün sözleri radikal ve kışkırtıcı olarak değerlendirildi. Ancak bu konuşmasında Lincoln, Kuzey'de giderek güçlenen; Demokrat yönetimlerin ardı ardına iktidarda olması ve güney yanlısı Yüksek Mahkeme'nin desteğiyle, ulusal siyasetin köle sahibi çıkarlar tarafından yönlendirildiği inancını dile getiriyordu.²⁵¹

Tartışmalar sırasında Stephen Douglas, Lincoln'ün sözlerini kölelik karşıtı bir bildiri olarak yorumladı ancak Lincoln'ün asıl amacı bu değildi. Douglas'ın, Kansas'ın kölelik yanlısı bir eyalet olarak kabul edilmesini sağlamak amacıyla Güneyli kölelik savunucuları tarafından hazırlanan Lecompton Anayasası'nı reddetmesi nedeniyle, Cumhuriyetçi Parti destekçilerinin Douglas'ı kölelik karşıtı bir aday olarak görüp taraf değiştirmesini engellemek istiyordu.²⁵²

Münazaralardaki diğer önemli tartışma Dred Scott davası üzerine oldu. Lincoln, Yüksek Mahkeme'nin Dred Scott davasında kölelik kısıtlamalarının anayasaya aykırı olduğuna karar vermiş olmasına rağmen, Douglas'ın yerel vatandaşların halk egemenliğini kullanarak köleliği kısıtlayabileceğine inanıp inanmadığını öğrenmek istedi. Douglas kölelik konusunda karar verme yetkisinin hâlâ halk egemenliğinde olduğunu savundu.²⁵³ Daha sonra Freeport Doktrini²⁵⁴ olarak adlandırılan bu yanıt, Dred

---

²⁵¹ Gilder Lehrman Institute of American History, "House Divided Speech, ca. 1857-1858", <https://www.gilderlehrman.org/history-resources/spotlight-primary-source/house-divided-speech-ca-1857-1858> (Erişim Tarihi: 1 Eylül 2024).

²⁵² Teaching American History, "House Divided Speech", <https://teachingamericanhistory.org/document/house-divided-speech-3/> (Erişim Tarihi: 24 Ağustos 2024).

²⁵³ Mountjoy, op. cit., s. 104-105.

²⁵⁴ Freeport Doktrini, bir bölgede köleliğin yasadışı hale getirilmesinin, yerel seçimler veya yerel yönetim kararları aracılığıyla mümkün olabileceğini öne sürmüştür. Anayasa tarafından kendi yargı yetkileri kapsamında köleliği ortadan kaldırmaları yasaklanmış olsa da, Bölgesel Yasama Meclisleri köle sahiplerinin haklarını uygulamaktan yasal olarak kaçınabilir ve böylece kölelik kurumunu dolaylı yoldan ortadan kaldıracırlar. Digital History, "Kansas-Nebraska Act (1854)", https://www.digitalhistory.uh.edu/disp_textbook.cfm?smtID=3&psid=368 (Erişim Tarihi: 18 Ağustos 2024).

Scott kararının bölgelerdeki kölelik sorununu sonsuza kadar çözdüğüne inanan birçok Güneyli Demokratı öfkeliendirdi ve Demokrat Parti'nin bölünmesine yol açtı.²⁵⁵

Cumhuriyetçi Parti'nin senato seçimlerini 54'e karşı 46 oyla kaybetmesine rağmen Lincoln, Douglas ile yaptığı tartışmalar sayesinde 1860'ta Cumhuriyetçi Parti'den Başkanlık adaylığını kazanmasını sağlayan ulusal bir üne kavuştu.²⁵⁶ Cumhuriyetçi Parti'nin yükselişi, uzlaşma döneminin sona erdiğini gösteriyordu. Güney, özellikle de Derin Güney ile çok az ortak noktası olan, tamamen Kuzeyli bir parti ortaya çıkmıştı.²⁵⁷

1860 seçimlerine yaklaşırken Demokratlar Güney ve Kuzey olarak bölünmüştü. Ne Cumhuriyetçilerle ne de Demokratlarla uzlaşamayan eski Whig partisinin daha muhafazakar üyeleri Anayasal Birlik Partisi olarak seçime giriyordu. Kuzey'deki Demokratlar, her zamanki gibi ırk kartını oynayarak, Cumhuriyetçilerin zaferinin ve kölelerin serbest bırakılmasının, er ya da geç, beyaz işçi sınıfını ve beyaz kadınların erdemini mahvedeceğini iddia ettiler. Ancak Cumhuriyetçiler, kendi ellerinde yeterince güçlü kozlara sahipti. Buchanan yönetiminin homestead yasasını geçirememesi, özellikle Batı'da Demokratlara zarar verdi. Daha da yıkıcı olan ise, yönetimin yolsuzluklarına dair çıkan, büyük ölçüde doğru olan haberlerdi. Hükümet ihalelerinin verilmesinde yolsuzluklar yapılmış, yargıçlar rüşvet almış, kongre üyeleri Lecompton Anayasası'nı desteklemek için yasadışı şekilde ikna edilmiş ve başka birçok suistimal yaşanmıştı. Bu suçlamalar, 1860 yazında ve sonbaharında yeni olmasa da, Cumhuriyetçiler açısından son derece elverişli bir zamana denk gelmişti.²⁵⁸

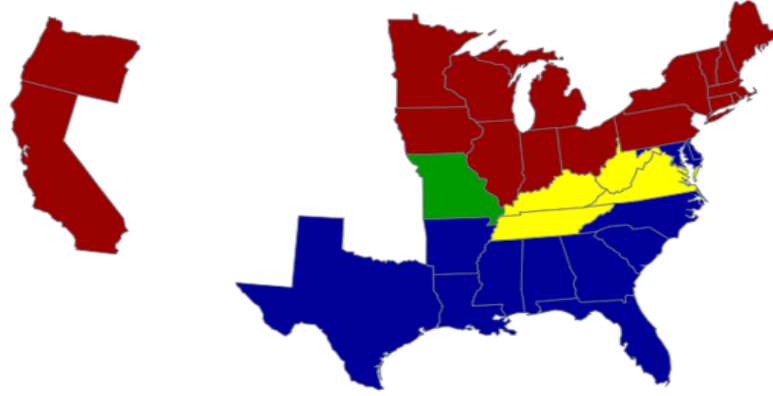
---

²⁵⁵ Beard ve Beard, op. cit., s. 189.

²⁵⁶ The White House, "Abraham Lincoln", <https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/presidents/abraham-lincoln/> (Erişim Tarihi: 8 Eylül 2024).

²⁵⁷ Egnal, op. cit., s. 31.

²⁵⁸ John Ashworth, *The Republic in Crisis, 1848–1861*, Cambridge University Press, 2012,

	Parti Adı	Aday	Halk Oylaması ve Yüzdesi		Seçiciler Kurulu Oyları ve Yüzdesi	
	Cumhuriyetçi	Abraham Lincoln	1.865.908	39,83%	180	59,41%
	Güney Demokrat	John Breckenridge	848.019	18,10%	72	23,76%
	Anayasal Birlik	John Bell	590.901	12,61%	39	12,87%
	Kuzey Demokrat	Stephen Douglas	1.380.202	29,46%	12	3,96%

Şekil 4. 1860 Seçim Sonuçları

6 Kasım 1860'ta gerçekleştirilen seçimlerde Lincoln halk²⁵⁹ oylamasında bir eyalet hariç tüm Kuzey'i aldı. Bu eyaletlerin çoğunda, Oregon, California ve New Jersey dışında tam bir çoğunluk elde etti, bu da Demokrat oylarındaki bölünme olmasaydı bile seçimi kazanabileceğini gösteriyordu.²⁶⁰

Lincoln, Güney eyaletinde oy pusulasında da yer almamıştı çünkü Cumhuriyetçi Parti, Alabama, Güney Karolina veya Mississippi gibi eyaletlerde önemli sayıda oy alabileceğine inanmıyordu. Seçim günü açılmamış kutularda beklemesi için binlerce Lincoln oy pusulasını Güney'e göndermek, zaman ve kaynak israfı olarak görülüyordu.

²⁵⁹ The American Presidency Project, "Election of 1860", <https://www.presidency.ucsb.edu/statistics/elections/1860> (Erişim Tarihi: 5 Eylül 2024).

²⁶⁰ Ashworth,, *The Republic in Crisis*, op. cit., 172.

Ayrıca Cumhuriyetçiler, Kuzey ve Batı'da yeterli oyu toplarlarsa, seçim kurulunda zafer kazanmak için Güney eyaletlerine ihtiyaç duymayacaklarını biliyorlardı.²⁶¹

Lincoln'ün zaferinin ilan edilmesiyle birlikte Güney'de Birlik'ten ayrılma çağrıları yükselmeye başladı. Yeni güçlenen Cumhuriyetçi Parti'nin köleliğin yaygınlaştırılmasına karşı duruşundan korkan Güneyli liderler, ayrılmayı ekonomik ve sosyal düzenlerini korumanın tek yolu olarak gördüler ve sonuçta Birliğin dağılmasına ve İç Savaş'ın patlak vermesine zemin hazırladılar.

B. BİRLİKTEN AYRILMALAR VE İÇ SAVAŞ

Amerikan İç Savaşı, Abraham Lincoln'ün 1860 yılında Başkan seçilmesiyle derinleşen ulusal bir krizin doruk noktasına ulaşmasıyla başladı. Güney eyaletlerinin, köleliğin korunması ve devlet haklarının savunulması adına Birlik'ten ayrılmaları, ülkeyi dört yıl sürecek olan kanlı bir çatışmaya sürükledi. 1861 ile 1865 yılları arasında kıta genelinde yaklaşık 10.000 muharebe ve çatışma meydana geldi.²⁶² Çalışmanın bu bölümünde, dört yıllık süreçte savaşın gidişatını etkileyen önemli muharebeler ve olaylara yer verilecektir.

Abraham Lincoln'un Cumhuriyetçi Parti adayı olarak Başkan seçilmesi, Güney eyaletlerinin kölelik haklarının federal hükümet tarafından kısıtlanacağı endişesini artırdı. Lincoln'ün duruşu ılımlı olmasına rağmen, plantasyon sahipleri onun seçilmesini tepki göstermeleri gereken bir tehdit olarak gördüler. Onlara göre, toplumlarının bütünü tehlikedeydi. Kölelik yayılmadıkça çöküş kaçınılmazdı ve Lincoln'ün Başkan'lığı bu

---

²⁶¹ Emerging Civil War, "Dude, Where's My Candidate? Lincoln, the Ballot, and the Election of 1860", <https://emergingcivilwar.com/2023/12/21/dude-wheres-my-candidate-lincoln-the-ballot-and-the-election-of-1860/> (Erişim Tarihi: 2 Eylül 2024).

²⁶² American Battlefield Trust, "The Civil War", <https://www.battlefields.org/learn/civil-war> (Erişim Tarihi: 7 Eylül 2024).

yayılmayı durdurmuştu. Bazıları ise eğer harekete geçmezlerse, güneydeki konumlarının zayıflayacağından endişe ediyordu çünkü beyazların üçte ikisi köle sahibi değildi ve kuzeydeki kölelik karşıtı düşüncelerden etkilenebilirlerdi.²⁶³

Güney Carolina harekete geçen ilk köle sahibi eyalet oldu. Eyalet yasama meclisi ayrılmayı değerlendirmek üzere özel bir oturum düzenledi ve 20 Aralık 1860'ta eyalet milletvekilleri oybirliğiyle (169'a karşı 0) Güney Carolina'nın artık Birleşik Devletler'in bir üyesi olmadığını ilan etti. Takip eden altı hafta içinde Mississippi, Florida, Alabama, Georgia ve Louisiana da Güney Carolina'yı takip ederek Birlik'ten ayrıldıklarını açıkladılar.²⁶⁴

Birliğin bölünmesini önlemek amacıyla kölelik meselesine ilişkin bir çözüm arayışı içinde olan Kongre, Kentucky Senatörü John J. Crittenden tarafından önerilen ve Crittenden Uzlaşması olarak anılan yasa teklifini görüşmek üzere Aralık 1860'ta toplandı. 1854 tarihli Kansas-Nebraska Yasası ile geçersiz kılınan Missouri Uzlaşması hattını (36°30' paraleli) Pasifik Okyanusu'na kadar genişleten, köleliği mevcut olduğu eyaletlerde kalıcı olarak koruyan, Federal Hükümetin köleliği kaldırmasını yasaklayan ve köle ticaretini serbest bırakan teklif uzlaşmadan çok Kuzey'in Güney'e teslimiyeti olarak yorumlanarak kabul edilmedi.²⁶⁵

Lincoln, Crittenden Uzlaşması'na karşı çıkmasına rağmen, daha sonra Federal Hükümet'in köleliğin zaten var olduğu eyaletlere müdahale edemeyeceğini açık bir şekilde yazılı hale getirecek olan Corwin Değişikliği'ne "itirazı olmadığını" belirtti. Bu tutum, Lincoln'un Anayasa'nın Federal Hükümet'e Güney'deki köleliğe müdahale etme

---

²⁶³ Chris Harman, *Halkların Dünya Tarihi: Taş Devri'nden Yeni Binyıla*, çev. Uygur Kocabaşoğlu, Yordam Kitap, 2010, s. 341.

²⁶⁴ Hillstrom ve Baker, op. cit., s. 68.

²⁶⁵ Farmer, op. cit., s. 98

yetkisi vermediği, ancak köleliğin genişlemesini engelleyebileceği görüşüyle uyumluydu.²⁶⁶

Birlik'ten henüz ayrılmamış olan Virginia'nın teklifiyle Şubat 1861'de Washington'da toplanan Barış Konferansı'ndan da Birliğin korunması yönünde bir sonuç alınamadı.²⁶⁷

1 Şubat 1861'de Teksas'ın da ayrılmasıyla, yedi eyalet 8 Şubat 1861'de Amerika Konfedere Devletleri'ni kurdu, Jefferson Davis'i Başkan seçti ve kendi anayasasını kabul etti. Bu anayasa, temelde ABD Anayasası ile aynıydı, ancak köle sahibi olma hakkını açıkça güvence altına alıyor ve Konfederasyon Kongresi'nin eyaletlerde veya bölgelerde köleliği sınırlama yetkisini reddediyordu.²⁶⁸

4 Mart 1861'de ilk göreve başlama konuşmasında Lincoln Birliği korumaya kararlı olduğunu açıkça şu şekilde belirtti: ²⁶⁹

“Köleliğin var olduğu eyaletlerde kölelik kurumuna doğrudan veya dolaylı olarak müdahale etme amacım yok. Bunu yapmaya yasal hakkım olmadığına inanıyorum ve bunu yapmaya hiç eğilimim yok. Anayasa ve yasalara göre Birliğin bozulmamış olduğunu düşünüyorum ve yeteneğim ölçüsünde, Anayasanın bana açıkça emrettiği gibi, Birliğin yasalarının tüm eyaletlerde sadakatle uygulanmasını sağlayacağım. Sizin Hükümeti yıkmak için gökte kayıtlı bir

---

²⁶⁶ History Associates, “Contested Transition”, <https://www.historyassociates.com/contested-transition/> (Erişim Tarihi: 18 Ağustos 2024).

²⁶⁷ Virginia Museum of History & Culture, “Last Chance for Peace: Virginia’s Role in the Washington Peace Conference of 1861”, <https://virginiahistory.org/learn/last-chance-peace-virginias-role-washington-peace-conference-1861-mark-tooley> (Erişim Tarihi: 29 Ağustos 2024).

²⁶⁸ Mountjoy, op. cit., s. 112.

²⁶⁹ American Battlefield Trust, “Lincoln’s First Inaugural Address”, <https://www.battlefields.org/learn/primary-sources/lincolns-first-inaugural-address> (Erişim Tarihi: 4 Eylül 2024).

yemininiz yok, benim ise “onu korumak, kollamak ve savunmak” için en ciddi yeminim olacak”

Lincoln'ün konuşması, Birlik'te kalmak ya da Konfederasyon'a katılmak konusunda kararsız olan Orta ve Yukarı Güney'deki diğer sekiz köle sahibi eyaleti karşısına almaması koşuluyla, savaşa başvurmadan Birlik'i korumak için hala bir şans olduğuna olan inancını yansıtıyordu.²⁷⁰

Ancak 12 Nisan 1861'de Konfederasyon güçlerinin Güney topraklarında kalan iki federal kaleden biri olan Fort Sumter'e saldırması ve 36 saatlik abluka sonrasında teslim alması, 4 sene sürecek iç savaşın başlangıcı oldu. Saldırının ardından diğer dört köle sahibi eyalet olan Virginia, Arkansas, Tennessee ve Kuzey Carolina da Birlik'ten ayrılıp Konfederasyon'a katıldılar.

Lincoln 15 Nisan 1861'de üç ay görev yapmak üzere 75.000 gönüllü asker çağrısında bulundu, çünkü Kuzey anlaşmazlığın daha uzun süreceğini düşünmüyordu. Ancak 21 Temmuz'da gerçekleşen Birinci Bull Run Muharebesi'nde Birliğin aldığı ağır yenilgi durumun ciddiyetini ortaya koydu. Kongre bir dizi önlemle ülkenin tüm insan gücünü Başkan'ın emrine verdi. Bu yasalar uyarınca yeni gönüllü çağrıları yayınlanmasına rağmen yeterli sayıya ulaşamadığından. Mart 1863'te Lincoln Zorunlu Askerlik Yasası'nı imzalamak zorunda kaldı.²⁷¹ Başlangıçta Güney Kongresi de askerliği gönüllülük esasına dayandırmıştı ama o da Nisan 1862'de zorunlu askerlik uygulaması başlatmak zorunda kaldı.²⁷²

---

²⁷⁰ Hillstrom ve Baker, op. cit., s. 75.

²⁷¹ Beard ve Beard, op. cit., s. 196.

²⁷² Wallenfeldt, op. cit., s. 62.

Şekil 5. İç Savaşın Başlangıcında Amerika Birleşik Devletleri'nin Görünümü²⁷³

Gönüllülere yaptığı çağrının ardından, 19 Nisan 1861'de Başkan Lincoln, Güney Konfederasyonu'nun limanlarını ablukaya aldığını ilan eden bir bildiri yayımladı. Bu abluka daha sonra, Birlik'ten ayrılan Virginia ve Kuzey Carolina'yı da kapsayacak şekilde genişletildi. Aslında Kuzey'in savaş stratejisi Güney topraklarının işgal edilmesi, ordularının kendi topraklarında yenilgiye uğratılması veya yıpratılarak tükenmeye zorlanmasıydı.²⁷⁴ Ancak General Winfield Scott, ani bir harekete geçmek yerine, Güney limanlarını abluka altına almayı, Mississippi Vadisi ve Nehri'ni kontrol ederek Konfederasyon'un erzak tedarik yollarını kesmeyi ve bu şekilde Güney'i yavaş yavaş zayıflatmayı önerdi. Scott'a göre, Güney çaresiz duruma düştüğünde, Birlik kuvvetleri işgal ederek Konfederasyon Ordusu'nun geri kalanını tamamen yok edebilirdi. Abluka

²⁷³ History on the Net, "Confederate States of America", <https://www.historyonthenet.com/confederate-states-america-2> (Erişim Tarihi: 31 Ağustos 2024).

²⁷⁴ Beard ve Beard, op. cit., s. 202.

altındaki limanlara giren veya çıkan gemiler, abluka gemisinin uyarılarını dikkate almazlarsa yakalanacak ve en yakın uygun limana ganimet olarak götürülecekti. Bu strateji, kurbanlarını yavaşça sıkarak öldüren Anakonda yılanına benzetilerek "Anakonda Planı" olarak adlandırıldı.²⁷⁵ Ablukanın etkisiyle, Güney'in 1860 yılında 202 milyon dolar olan pamuk ihracatı, 1861'de 42 milyon dolara, 1862'de ise 4 milyon dolara düştü.²⁷⁶ Ayrıca abluka, ilaç ve gıda dahil olmak üzere temel malların Konfederasyon'a girişini ciddi şekilde kısıtladı ve Güney'deki hayatta kalma mücadelesi bu malzeme eksikliği nedeniyle daha da şiddetli oldu.²⁷⁷

Sayısal verilere bakıldığında, Birlik Ordusu'nun toplam asker sayısı 2.672.341 olarak kaydedilmiştir. Konfederasyon Ordusu'nun asker sayısı ise eksik ve yok edilen kayıtlar nedeniyle tam olarak belirlenememekle birlikte 750.000 ile 1.200.000 arasında olduğu tahmin edilmektedir. Kuzey'deki 21 milyon kişiye kıyasla Konfederasyon'un nüfusu yaklaşık 5,5 milyon beyaz ve 3,5 milyon siyah köleden oluşuyordu. Birlik'in bankalarında 263 milyon dolar bulunurken, Konfederasyon'un yalnızca 74 milyon doları vardı. Birlik'in 110.000 fabrikasına karşılık, Konfederasyon'un sadece 21.000 fabrikası bulunuyordu.²⁷⁸ Ayrıca, Güney'de sadece 14.500 kilometre demiryolu varken, endüstriyel Kuzey'de 35.400 kilometre demiryolu vardı ve bu da lojistik açısından Konfederasyon için dezavantaj oluşturuyordu.²⁷⁹ Demiryolları ulaşım için iki taraf için de büyük önem taşıyordu. Tüm büyük savaşlar incelendiğinde, ya bir demiryolu kavşağının ya da bir nehir limanının yaklaşık 30 km yakınında olduğu görülmektedir.²⁸⁰

---

²⁷⁵ Hillstrom ve Baker, op. cit., s. 109.

²⁷⁶ Beard ve Beard, op. cit., s. 198.

²⁷⁷ Carlisle, op. cit., s. 193.

²⁷⁸ National Park Service, "Civil War Facts", <https://www.nps.gov/civilwar/facts.htm> (Erişim Tarihi: 21 Ağustos 2024).

²⁷⁹ Wallenfeldt, op. cit. S. 65.

²⁸⁰ Carlisle, op. cit., s. 196.

Güney, insan, para ve erzak açısından büyük bir güç farkına rağmen savaşa girmeye cesaret etmişti çünkü öncelikle Konfederasyon, Ohio Nehri'ne kadar ilerleyerek ve Missouri'nin yardımıyla ulusun tahıl ambarı olan Mississippi Vadisi'ni ele geçirmeyi hedefliyordu. İkinci olarak, Büyük Britanya ve Fransa ile pamuk karşılığında savaş malzemeleri ticareti yapmayı planlıyorlardı. Aynı zamanda, büyük Amerikan cumhuriyetinin parçalanmasını memnuniyetle karşılayan Avrupalı güçlerden tanınma ve açık destek bekliyorlardı. Çünkü İngiltere'de var olan serbest emek sisteminin "Kral Pamuk"un ortadan kaldırılmasına dayanamayacağına ve İngiliz devlet adamlarının bu nedenle yeni rejimi tanımak ve yardımına koşmak zorunda kalacaklarına inanıyorlardı.²⁸¹ Üçüncü olarak, pamuk, pirinç ve tütün üzerindeki kontrollerinin, Kuzey'in sanayisi için hayati öneme sahip olan bu ürünlerde bir kıtlık yaratacağını ve imalatçı eyaletlerde endüstriyel bir krize yol açacağını düşünüyorlardı.²⁸²

Savaşı kazanmak için Kuzey'i işgal etmeleri, işgal altındaki bölgeleri elde tutmaları veya Washington ve New York'u ele geçirmeleri de gerekmiyordu; tek yapmaları gereken savunma yapmaktı. Güneyli liderler, Kuzey'deki kamuoyunun yüksek kayıplar karşısında savaşı sorgulamaya başlayacağını ve eğer Birlik'in iradesi çökerse, Konfederasyon'un savaşı varsayılan galip olarak kazanacağını umuyordu. Savaşın büyük bir kısmının Güney topraklarında gerçekleşmesi nedeniyle aslında Güneyli askerler kendi topraklarını ve evlerini savunacaktı. Güney kiliseleri, halka Tanrı'nın onların yanında olduğu mesajlarını vermeye çoktan başlamıştı.²⁸³

Ancak durum Güney'in planladığı gibi gelişmedi. Abluka Güney'in ticaretini felce uğrattı. İngiltere, Fransa ve çoğu diğer ülke, Kuzey'in silah gücü ve ordu büyüklüğü

---

²⁸¹ John Ashworth, *The Coming of the Civil War, 1850-1861*, op. cit., s. 637.

²⁸² Beard ve Beard, op. cit., s. 195-196

²⁸³ Farmer, op. cit., s. 148

açısından Güney'e kıyasla büyük avantajlara sahip olması nedeniyle savaşın birkaç ay içinde Birlik'in zaferiyle sonuçlanacağını tahmin ettiklerinden taraf olmak için acele etmeyip tarafsızlıklarını ilan etti.²⁸⁴

İç savaşın ilk büyük kara savaşı olan Birinci Bull Run Muharebesi²⁸⁵, 21 Temmuz 1861'de Virginia'da gerçekleşti. Başkan Lincoln, Güney'in isyanını bastırmanın en etkili yolunun Washington, D.C.'ye 177 km uzaklıktaki yeni kurulmuş Konfederasyon başkenti Richmond, Virginia'yı ele geçirmek olduğunu düşünüyordu.²⁸⁶ Birlik ordusu bu amaçla Güney'e ilerlerken, Washington'a yakın Manassas yakınlarındaki Bull Run bölgesinde Konfederasyon güçleriyle karşılaştı. Birlik ordusunun yenilgisi ile sonuçlanan savaş Güney'e iç savaşı kazanabileceğine dair umut verirken Kuzey'in savaşı kısa sürede kazanma umutlarını suya düşürdü ve savaşın uzun süreceğini gösterdi.²⁸⁷

6 - 7 Nisan 1862 tarihlerinde gerçekleşen Shiloh Muharebesi İç Savaş'ın seyrini önemli ölçüde etkileyen bir çatışmaydı. Yaklaşık 23.000 asker zayıyatı ile o zamana kadar Amerika kıtasında yaşanan en büyük insan kaybına yol açan savaş, Birlik'in Mississippi Nehri Vadisi üzerindeki kontrolünü pekiştirmesi açısından büyük önem taşıyordu.²⁸⁸

---

²⁸⁴ Hillstrom ve Baker, op. cit., s. 92.

²⁸⁵ İlk kara savaşı olan Bull Run, birçok Amerikalının çatışmanın kısa süreceği ve nispeten kansız olacağına inandığı bir dönemde gerçekleşti. Bu nedenle, erkekler, kadınlar ve hatta çocuklar, piknik sepetleri ve dürbünleriyle birlikte, beklenen Birlik zaferine tanıklık etmek için savaşı izlemeye gelmişti. Siviller arasında Kongre üyeleri bile bulunuyordu. Bu nedenle, Bull Run Savaşı "piknik savaşı" olarak da anılmaktadır. Smithsonian Magazine, "Was the First Battle of Bull Run Really a 'Picnic Battle'?", <https://www.smithsonianmag.com/smart-news/was-first-battle-bull-run-really-picnic-battle-180964084/> (Erişim Tarihi: 3 Eylül 2024). Ayrıca bu ilk savaşta her iki tarafın da bütünlük içinde olmayan farklı üniformalar giymesi askerlerin diğer birliklerin kimliğini belirlemesini oldukça zorlaştırdı. Bazı Birlik askerleri mavi üniformalarla donatılmışken, diğerleri gri ya da farklı renklere bürünmüştü. Benzer şekilde, Konfederasyon birliklerinin bir kısmı gri üniformalar giyerken, diğerleri mavi üniformalar giymişti. Birçok kez askerler, yanlışlıkla dost birliklere ateş açtı ya da düşman birliklerini müttefik zannederek ateş etmekten çekindi. Sonraki savaşlarda Birlik askerlerine mavi üniforma, Konfederasyon askerlerine ise gri üniforma giydirildi. Hillstrom ve Baker, op. cit., s. 114.

²⁸⁶ King, op. cit., s. 47.

²⁸⁷ History.com, "First Battle of Bull Run", <https://www.history.com/topics/american-civil-war/first-battle-of-bull-run> (Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024).

²⁸⁸ Quora, "Why Was the Battle of Shiloh So Important?", <https://www.quora.com/Why-was-the-Battle-of-Shiloh-so-important> (Erişim Tarihi: 25 Ağustos 2024).

Birlik ordularının zaferi ile sonuçlanan savaş, Konfederasyon'un Birlik ordularının Mississippi'ye doğru ilerlemesini durdurma umutlarını sona erdirdi ve Batı'daki Konfederasyon askeri girişimini ciddi şekilde zayıflattı. Shiloh savaşı, General Ulysses S. Grant'in güçlü bir komutan olarak itibarını da pekiştirdi.²⁸⁹

20 Mayıs 1862'de Kongre, ülkenin batısındaki geniş toprakları tarıma açmak ve bu bölgelerde yerleşimi hızlandırmak amacıyla Homestead Yasası²⁹⁰'nı kabul etti. Yasa 1852, 1854 ve 1859'da da gündeme gelmiş ama yeni bölgelerde köleliği engellemeye çalışacağından korkularak Güneyli yöneticiler tarafından engellenmişti.²⁹¹

Özgürleştirilmiş köleler de dahil olmak üzere ABD vatandaşı olan veya vatandaşlığa geçmek isteyen kişilere 160 dönümlük bir araziye beş yıl boyunca işleme ve geliştirme koşuluyla ücretsiz olarak edinme hakkı tanıyan yasa; bu dönemin sonunda, gerekli şartları yerine getiren yerleşimcilere arazi mülkiyeti veriyordu. "Amerika Birleşik Devletleri Hükümetine karşı silah taşımamış veya düşmanlarına yardım ve destek vermemiş" olma şartı ise iç savaştan sonra Konfederasyon askerlerinin bir mesken için başvuruda bulunabilmesine engel oluyordu. Ücretsiz arazi edinme olasılığı, birçok yerleşimciyi Kansas, Nebraska, bugünkü adı Oklahoma olan Kızılderili Bölgesi, Dakota Bölgesi ve Batı'daki diğer bölgelere çekti. Ancak bu göçler Kızılderililerin yerlerinden edilmesine neden oldu.²⁹²

---

²⁸⁹ American Battlefield Trust, "Battle of Shiloh", <https://www.battlefields.org/learn/civil-war/battles/shiloh> (Erişim Tarihi: 30 Ağustos 2024).

²⁹⁰ Homestead Yasası, Batı'da köleliğe izin vermediği için Güney'in bu topraklardaki etkisini azalttı ve izole olmasına katkıda bulundu. Yüz yıldan fazla süre ile yürürlükte kalan ve 1976 yılında kaldırılan yasa ile Amerika Birleşik Devletleri'nin toplam yüzölçümünün %10'una denk gelen 270 milyon dönüm kamu arazisi özel bireylere devredildi. History.com, "Homestead Act", <https://www.history.com/topics/american-civil-war/homestead-act> (Erişim Tarihi: 18 Ağustos 2024).

²⁹¹ U.S. Senate, "The Homestead Act", https://www.senate.gov/artandhistory/history/common/civil_war/Homestead_Act.htm (Erişim Tarihi: 28 Ağustos 2024).

²⁹² Khan Academy, "The Homestead Act and the Exodusters", <https://www.khanacademy.org/humanities/us-history/the-gilded-age/american-west/a/the-homestead-act-and-the-exodusters> (Erişim Tarihi: 22 Ağustos 2024).

Ağustos 1862'de İkinci Bull Run Savaşı'nda zafer kazanan Robert E. Lee, savaşın ağırlık merkezini Güney'den uzaklaştırıp Federal topraklara taşımayı amaçlıyordu. Burada elde edilecek zaferlerin, Washington D.C.'nin ele geçirilmesine zemin hazırlayabileceği, Kuzey'deki yaklaşan Kongre seçimlerini etkileyebileceği ve Avrupa'nın Amerika Konfederasyon Devletleri'ni tanımasına yol açabileceği düşüncesiyle sınır eyaleti Maryland'i işgal etti. İşgal, 17 Eylül 1862'de gerçekleşen ve Amerikan İç Savaşı'nın en kanlı günü olarak tarihe geçen Antietam Muhaberesi ile sona erdirildi. Bu muharebede yaklaşık 23.000 asker öldürüldü, yaralandı veya kayboldu. Savaş, stratejik olarak Birlik için bir zafer olarak kabul edildi, çünkü Robert E. Lee'nin Maryland'e yaptığı Kuzey istilası durduruldu. Lincoln, Güney ordusu geri çekilirken peşinden gitmesi yönündeki emirlerini ısrarla reddeden McClellan'ı görevden alarak yerine Henry Halleck'i atadı.²⁹³

Elde edilen bu taktiksel başarı Lincoln'e 22 Eylül 1862'de Özgürlük Bildirgesi'ni yayınlamak için beklediği fırsatı verdi. Güney ekonomisini çökertmenin askeri gerekliliği, kölelerin savaş sırasında değişen güç dengesinin yarattığı özgürlük fırsatını yakalaması ve Kuzeyli işçiler arasında yaşam standartlarının düşmesi ve alt sınıfları orantısız bir şekilde etkileyen askere alma nedeniyle artan hoşnutsuzluk gibi nedenler Lincoln'ün savaşın başlangıcındaki hedeflerini değiştirmesini ve Bildirge'yi yayınlamasını gerektiriyordu.²⁹⁴ Bu adım, öncelikle Güney'i en önemli ekonomik kaynağı olan ücretsiz işgücünden mahrum bırakarak zayıflatmayı hedefleyen bir askeri stratejiydi.²⁹⁵

---

²⁹³ American Battlefield Trust, "Battle of Antietam", <https://www.battlefields.org/learn/civil-war/battles/antietam> (Erişim Tarihi: 27 Ağustos 2024).

²⁹⁴ Post, op. cit., s. 246.

²⁹⁵ Wallenfeldt, op. cit., s. 233.

Bildirge, 1 Ocak 1863'te Birleşik Devletler'e karşı hâlâ isyan halinde olan tüm bölgelerdeki köleleştirilmiş bireylerin bundan böyle özgür olacaklarını ilan etti. Bildirge yalnızca Birleşik Devletler'den ayrılan eyaletleri kapsıyor, sadık kalan sınır eyaletlerindeki kölelik düzenine dokunmuyordu. Ayrıca, Kuzey'in kontrolü altındaki bazı Konfederasyon bölgelerini de muaf tutuyordu.²⁹⁶ En önemlisi, söz verilen özgürlüğün hayata geçmesi, Birlik'in askeri zaferine bağlıydı. Bildirge ile siyah Amerikalıların silahlı kuvvetlerine katılmasına izin verildi ve yürürlüğe girmesinden beş ay sonra Amerika Birleşik Devletleri Renkli Askerleri (USCT) kuruldu. Savaş sona erdiğinde, 200.000'den fazla siyah Amerikalı, Birlik ordusunda hizmet etmiş olacaktı.²⁹⁷

Özgürlük Bildirgesi, Avrupa'nın savaş hakkındaki görüşü üzerinde de değişime neden oldu çünkü Bildirge sonrasında insanlar çatışmayı kölelik etrafında dönen bir çatışma olarak görmeye başlamıştı. Birlik, insanların gözünde köleliğin korkunç uygulamasını yok etmeye çalışan taraf haline gelmiş, Konfederasyon ise köleliğin kötü savunucusu durumuna düşmüştü.²⁹⁸

1-3 Temmuz 1863 tarihleri arasında İç Savaşı'ta kritik bir dönüm noktası olan Gettysburg Savaşı gerçekleşti. Chancellorsville'de kazandığı zaferin ardından Konfederasyon Generali Robert E. Lee, Kuzey'i işgal etmeye karar verdi ve yaklaşık 75.000 askerle Gettysburg'a ilerledi. Savaşın ilk iki gününde her iki taraf da ağır kayıplar verdi. Üçüncü gün, Lee'nin yaptığı saldırı başarısızlıkla sonuçlandı ve Konfederasyon birlikleri ağır kayıplarla geri çekilmek zorunda kaldı. Savaşın sonunda, Birlik 23.000,

---

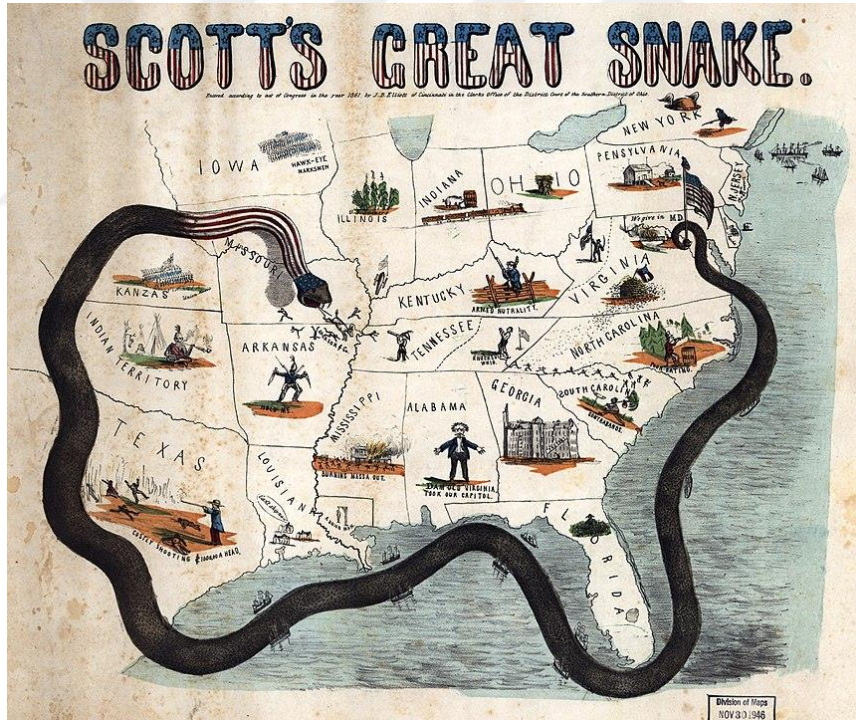
²⁹⁶ National Archives, "Emancipation Proclamation", <https://www.archives.gov/exhibits/featured-documents/emancipation-proclamation> (Erişim Tarihi: 3 Eylül 2024).

²⁹⁷ American Battlefield Trust, "10 Facts: The Emancipation Proclamation", <https://www.battlefields.org/learn/articles/10-facts-emancipation-proclamation> (Erişim Tarihi: 26 Ağustos 2024).

²⁹⁸ Hillstrom ve Baker, op. cit., s. 97.

Konfederasyon ise 20.000'den fazla kayıp verdi. Gettysburg Savaşı, Konfederasyon'un Kuzey'e yönelik son büyük saldırısı oldu.²⁹⁹

Aynı günlerde General Grant, Birlik'in Missisipi nehrini kontrol etmesini sağlayacak ve Teksas, Louisiana ve Arkansas'ı diğer Konfederasyon eyaletlerinden ayırarak büyük bir stratejik avantaj sağlayacak olan Vicksburg Kalesi'ni de Gettysburg Savaşı'ndan bir gün sonra 4 Temmuz 1863'te teslim alarak savaştaki üstünlüğün Birlik lehine dönmesini sağladı.³⁰⁰ Vicksburg'un düşmesiyle birlikte, General Winfield Scott'ın güney limanlarını abluka altına alarak Konfederasyon'u boğmayı ve Mississippi Nehri'nin kontrolünü ele geçirerek Güney'i bölmeyi amaçlayan Anaconda Planı'nın son parçası da gerçekleşmiş oldu.

Şekil 6. Anakonda Planı³⁰¹

²⁹⁹ Wallenfeldt, op. cit., s. 118.

³⁰⁰ Ibid., s. 115.

³⁰¹ Constituting America, "July 4, 1863: Vicksburg Surrenders Completing the Anaconda Plan to Encircle the South", <https://constitutingamerica.org/july-4-1863-vicksburg-surrenders-completing-the-anaconda-plan-to-encircle-the-south-guest-essayist-daniel-a-cotter/> (Erişim Tarihi: 19 Ağustos 2024).

Lincoln'ün Gettysburg Ulusal Mezarlığı'nın açılış töreninde yaptığı Gettysburg Konuşması, Amerikan tarihinin en önemli konuşmalarından biri olarak hatırlanacaktı. Lincoln, konuşmasında Bağımsızlık Bildirgesi'nden alıntı yaparak “ulusun özgürlük üzerine kurulduğu” ve “tüm insanların eşit olduğu” ilkelerine vurgu yaptı. Gettysburg Muharebesi'nde hayatını kaybeden askerleri onurlandırırken, savaş alanında yapılan fedakârlıkların sadece Birliğin korunması için değil, ulusun temel değerlerini yeniden teyit etmek ve gerçekleştirmekle ilgili olduğunu belirtti.³⁰²

1863 yılı sona ererken, Lincoln 8 Aralık 1863 tarihinde yayınladığı Af ve Yeniden Yapılanma Bildirgesi ile basit bir yeniden yapılanma biçimi önerdi. Bu öneri, Birliğe sadakat yemini etmeleri koşuluyla "mevcut isyana doğrudan ya da dolaylı olarak katılmış olan" herkesin affedilmesini ve köleler hariç mallarının iade edilmesini içeriyordu. Ancak yüksek rütbeli Konfederasyon ordu subayları ve hükümet yetkililerini kapsam dışı bırakılmıştı. Ayrıca, adı geçen eyaletlerden herhangi birinde, ayrılmadan önceki yasalara göre nitelikli ve 1860'ta kullanılan oyların onda birine eşit sayıda seçmen Birliğe bağlılık yemini ettiğinde, eyalet hükümetini yeniden kurmalarına izin verilecekti.³⁰³

Yüzde On Planı olarak adlandırılan bu öneri, isyancılara bir seçenek sunarak çatışmayı kısaltmayı ve beyazların özgürleşmeye olan desteğini sağlamlaştırmayı amaçlayan bir ön çabaydı.³⁰⁴ Bu planın fazla hoş görülmesi olduğunun düşünen Kongre, Ohio'lu Senatör Benjamin F. Wade ve Maryland'li Temsilci Henry Winter Davis tarafından hazırlanan ve bir eyaletin Birliğe yeniden kabul edilmesi için beyaz

---

³⁰² Grant, op. cit., 311-312.

³⁰³ Beard ve Beard, op. cit. S. 207.

³⁰⁴ White House Historical Association, “The White House and Reconstruction”, <https://www.whitehousehistory.org/the-white-house-and-reconstruction> (Erişim Tarihi: 5 Eylül 2024).

erkeklerinin yüzde 50'sinin Birleşik Devletler'e sadakat yemini etmesini içeren daha katı bir planı geçirdi ancak Başkan Lincoln imzalamadı.³⁰⁵

Lincoln, 1864 askeri harekâtına hazırlanırken tüm Birlik kuvvetlerinin genel komutasını Grant'a, Batı'daki Birlik kuvvetlerinin komutasını da General William Tecumseh Sherman'a verdi. Mississippi'deki Vicksburg ve Tennessee'deki Chattanooga'yı ele geçirdikten sonra, Mayıs-Eylül 1864 tarihleri arasında Birlik güçleri için sıradaki hedef, Konfederasyon'un kritik bir demiryolu, ikmal ve üretim merkezi olan Atlanta'ydı. Atlanta, aşağı Güney'e açılan stratejik bir kapı niteliğindeydi. Birlik Generali William Sherman, Konfederasyon topraklarına yönelik uzun süreli bir harekâtın savaşın sonunu hızlandıracağına inanıyordu. Atlanta Seferi, dokuz büyük muharebe ve yaklaşık beş ay süren yoğun çatışmalar ile daha küçük ölçekli çarpışmaları içeriyordu. Bu çatışmalar, Sherman'ın daha sonra tüm savaş alanını kapsayacak şekilde genişleteceği topyekûn savaş stratejisinin bir öncüsüydü. Sherman'ın kararlı saldırıları, 31 Ağustos-1 Eylül 1864 tarihlerinde Konfederasyon güçlerinin Atlanta'yı boşaltmak zorunda kalmasına yol açtı. Bu zafer, Abraham Lincoln'ün 1864'te yeniden seçilmesinde önemli bir rol oynarken, Richmond, Virginia'daki Konfederasyon birliklerini de hem kuzeyden hem güneyden gelen tehditlere karşı savunmasız bırakarak, Konfederasyon'un askeri gücünü zayıflattı.³⁰⁶

Sherman, Konfederasyon'un gücünün savaşan askerlerinden ziyade, Güneyli beyazların maddi ve manevi desteğinden kaynaklandığını düşünüyordu. Genel Kurmay Başkanı Henry Halleck'e yazdığı mektupta "Biz sadece düşman ordularıyla değil, düşman bir halkla savaşıyoruz ve hem yaşlı, genç, zengin ve fakirin, hem de örgütlü

---

³⁰⁵ National Archives, "Wade-Davis Bill", <https://www.archives.gov/milestone-documents/wade-davis-bill> (Erişim Tarihi: 29 Ağustos 2024).

³⁰⁶ Wallenfeldt, op. cit., s. 120-121.

ordularının savaşın sert elini hissetmesini sağlamalıyız.” diyordu.³⁰⁷ Ona göre, fabrikalar, çiftlikler ve demiryolları, Konfederasyon birliklerine gerekli malzemeleri sağlıyordu; eğer bunlar ortadan kaldırılırsa, Konfederasyon'un savaş çabası çökecekti. Aynı zamanda, birliklerinin Georgia'daki sivillerin yaşamını çekilmez hale getirerek Güney'in moralini bozabileceğine ve böylece Güney halkının savaşın sona ermesini talep edebileceğine inanıyordu.³⁰⁸

Sherman, 15 Kasım 1864'te 60.000 askerle Atlanta'dan ayrıldı ve sonraki 37 gün boyunca yaklaşık 100 kilometre genişliğinde bir yıkım hattı oluşturarak stratejik öneme sahip bir liman kenti olan Savannah'a ilerledi.³⁰⁹ Yürüyüşte, kendisinin "sert savaş" olarak adlandırdığı ve daha sonra bilim insanları tarafından "topyekün savaş" olarak tanımlanacak olan iki stratejiyi uyguladı: Düşman ekonomisini yok ederek savaşma kapasitesini ortadan kaldırmak ve halkın savaşı sürdürme iradesini kırmak.³¹⁰

Sherman'ın ordusu, geçtikleri yerlerde demiryollarını, köprüleri ve diğer stratejik hedefleri yok etti. Kırsal kesimde terör estirerek tüm yiyecek ve yem kaynaklarını aldı, ihtiyaç fazlasını imha etti ve geride korkmuş bir halk bıraktı. Hiçbir kasabayı tamamen yıkmamış olsa da direnişle karşılaştığı yerlerdeki binaları harap etti.³¹¹ Yürüyüş sırasında

---

³⁰⁷ Civil War & Reconstruction, “Wade-Davis Bill”, <https://cwnc.omeka.chass.ncsu.edu/items/show/144> (Erişim Tarihi: 22 Ağustos 2024).

³⁰⁸ History.com, “Sherman’s March”, <https://www.history.com/topics/american-civil-war/shermans-march> (Erişim Tarihi: 28 Ağustos 2024).

³⁰⁹ Bill of Rights Institute, “William Tecumseh Sherman and Total War”, <https://billofrightsinstitute.org/essays/william-tecumseh-sherman-and-total-war> (Erişim Tarihi: 17 Ağustos 2024).

³¹⁰ U.S. Army Heritage and Education Center, “Cheney’s Strategy in the Civil War”, https://ahec.armywarcollege.edu/exhibits/CivilWarImagery/cheney_strategy.cfm (Erişim Tarihi: 20 Ağustos 2024).

³¹¹ New Georgia Encyclopedia, “Sherman’s March to the Sea”, <https://www.georgiaencyclopedia.org/articles/history-archaeology/shermans-march-to-the-sea/> (Erişim Tarihi: 6 Eylül 2024).

gerçekleştirilen yıkım, Konfederasyon'a önemli ekonomik kayıplar verdirdi ve Güney halkının moralini ciddi şekilde düşürdü.³¹²

Konfederasyon için önemli bir darbe olan başarılı yürüyüşün ardından Birlik güçleri Güney'de avantajlarını korumaya devam ederken Ocak 1865'te Kongre, Birleşik Devletler genelinde köleliği kaldıran On Üçüncü Değişikliği kabul etti. Aynı yılın sonlarına doğru onaylanacak bu değişiklik ile, İç Savaş'a yol açan temel meselelerden biri olan kölelik tüm Amerika Birleşik Devletleri'nde kaldırıldı.

Bu arada Sherman, Virginia'da General Ulysses S. Grant ile güçlerini birleştirmek amacıyla Carolinas üzerinden kuzeye doğru ilerleyerek harekâtına devam etti. Birlik güçleri Konfederasyon kalelerine yaklaştıkça, Güney'in direnişi önemli ölçüde zayıfladı. Bu dönemde, yenilginin kaçınılmazlığı belirginleştikçe Konfederasyon birlikleri arasında firar ve moral bozukluğu da arttı.

Finans sektörü, ulaşım ağı ve kaynakların tarım ile imalat arasındaki dengesiz dağılımı gibi yapısal zayıflıklar, Güney'in savaş çabalarını ciddi şekilde zayıflatmıştı. Konfederasyonun tarıma dayalı ekonomisi, en güçlü olduğu düşünülen bölgelerde bile zayıflık ve dağılma belirtileri, nihai teslimiyetten çok önce ortaya çıkmıştı. Pamuk üretiminden tahıl ve et üretimine kaynak kaydırma çabalarına rağmen, Güney'in geniş toprakları savaşın son aylarında kıtlık tehdidi altındaki bir nüfusla karşı karşıya kaldı. Bu durum, Konfederasyon'un ekonomik çöküşün eşiğine gelmesine neden oldu ve teslimiyeti kaçınılmaz hale getirdi.³¹³

---

³¹² Britannica, “What Were the Effects of Sherman’s March to the Sea?”, <https://www.britannica.com/question/What-were-the-effects-of-Shermans-March-to-the-Sea> (Erişim Tarihi: 3 Eylül 2024).

³¹³ John Ashworth, *The Coming of the Civil War, 1850-1861*, op. cit., s. 630.

Nisan 1865'e gelindiğinde, köşeye sıkışan ve etkili bir direniş gösteremeyen General Robert E. Lee'nin 9 Nisan 1865'te Virginia'da bulunan Appomattox Courthouse köyünde Birlik Generali Ulysses S. Grant'a teslim olması savaşın askeri boyutunu sona erdirdi.³¹⁴

Cömert teslim şartları, Konfederasyon liderlerinin olası yargılanmalarını engelledi ve gelecekteki teslimiyetler için bir model oluşturdu. Lee'nin subaylarının silahlarını ve atlarını tutmalarına, süvari ve topçu birlikleri için de benzer bir düzenleme yapılmasına izin verildi. Ayrıca, Lee'nin tüm birliklerinin evlerine dönmeleri ve bulundukları yerlerde yasalara uydukları sürece Birleşik Devletler otoritesi tarafından rahatsız edilmeyecekleri garanti edildi.³¹⁵

Kuzey'in zaferi iki önemli meseleyi çözüme kavuşturdu: Eyaletlerin Birleşik Devletler'den ayrılamayacağını teyit etti ve ülke çapında kölelik kaldırıldı.³¹⁶

Ancak, bu zaferin üzerinden bir hafta geçmeden 14 Nisan 1865'te Başkan Abraham Lincoln, Ford Tiyatro'sunda bir komedi oyunu izlerken suikasta uğradı ve ertesi gün hayatını kaybetti.

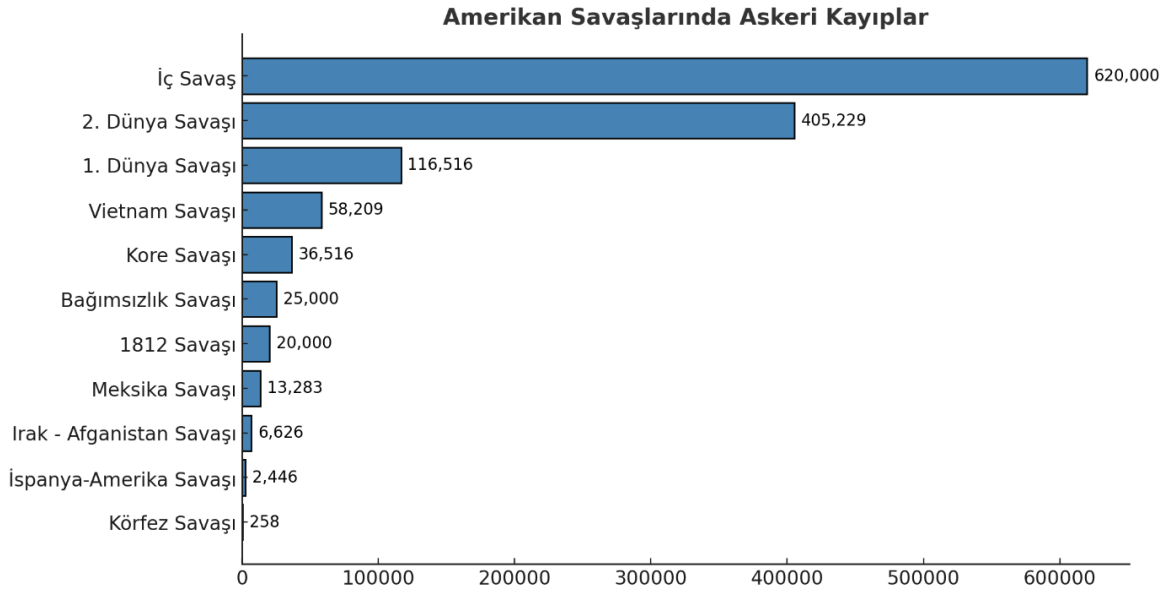
---

³¹⁴ Beard ve Beard, op. cit., s. 203.

³¹⁵ National Constitution Center, "Lee Surrenders at Appomattox", <https://constitutioncenter.org/blog/lee-surrenders-at-appomattox> (Erişim Tarihi: 27 Ağustos 2024).

³¹⁶ Amerika Birleşik Devletleri'nde kölelik iç savaş sonucunda kaldırılmamış olsaydı, ne kadar daha devam ederdi bilinmemekle birlikte, bu durum İngiltere'nin o dönemde dünya çapında uygulamaya çalıştığı liberal hegemonyasıyla çelişirdi ve serbest ticaret politikalarına zarar verebilirdi; çünkü köle emeği ile üretilen ürünlerin uluslararası ticarete girmesi serbest piyasa mekanizmalarına aykırı olarak görülüyordu. 19. yüzyılın ilk yarısında, gelişmiş ve hatta yarı gelişmiş birçok bölgede, özgür olmayan emek sistemleri, ekonomik büyüme ve kalkınmayı engelledikleri ya da aksattıkları gerekçesiyle ortadan kaldırılıyordu. On dokuzuncu yüzyılın ilk on yıllarında Kuzey Amerika'nın kuzey eyaletlerinde, Haiti'de ve Arjantin'de kaldırılmıştı. Aynı dönemde Kolombiya, Şili ve Orta Amerika (Meksika dahil) da köleliğe son vermişti. 1830'lar, 1840'lar ve 1850'lerde Bolivya, Uruguay, Ekvador, Peru ve Venezuela bu süreci takip etmiş, iç Savaş sırasında ise İngiliz, Fransız ve Danimarka sömürgelerinde de kaldırılmıştı. John Ashworth, *The Coming of the Civil War, 1850-1861*, op. cit., s. 564 Bu nedenle, İngiltere'nin Amerika'da köleliğin devam etmesine izin vermesi oldukça zor olurdu. Bununla birlikte, İngiltere'nin Amerika'ya doğrudan askeri müdahalede bulunması beklenmezdi ancak diplomatik baskılar ve ticari yaptırımlar gibi yöntemlerle Amerika üzerinde güçlü bir etki yaratmaya çalışabilirdi. İngiltere, köleliği sürdürmeye devam eden bir ülke ile uzun vadeli ticari ilişkilerinde sorunlar yaşar ve bu da Amerika'nın uluslararası alandaki pozisyonunu zayıflatırdı.

Lincoln suikastının hemen ardından, ülke siyasi istikrarsızlıkla karşı karşıya kaldı. Bu kritik dönemde Yeniden Yapılanma sürecini yönlendirme sorumluluğu, Lincoln'ün halefi Andrew Johnson'a geçti. Birliğe sadık kalmış Güneyli bir Demokrat olan Johnson, Lincoln'den farklı bir siyasi felsefe ve vizyona sahipti; bu da Yeniden Yapılanma sürecinin yönünü ve niteliğini önemli ölçüde etkiledi.³¹⁷

Şekil 7. Amerikan Savaşlarında Askeri Kayıplar³¹⁸

İç Savaş, Amerika'nın en kanlı çatışması olarak tarihe geçmiştir. Shiloh, Antietam, Stones River ve Gettysburg gibi savaşların şiddeti hem vatandaşları hem de uluslararası gözlemcileri şok etmiştir. Yeni askeri teknoloji ile eski tip savaş taktiklerinin bir araya gelmesi, Amerikan tarihinde daha önce hiç görülmemiş büyüklükte savaş kayıplarına yol

³¹⁷ Social Studies Help, "Effect of Lincoln's Death on Reconstruction", <https://socialstudieshelp.com/american-history-topics/effect-of-lincoln-death-on-reconstruction/> (Erişim Tarihi: 25 Ağustos 2024).

³¹⁸ American Battlefield Trust, "Civil War Casualties", <https://www.battlefields.org/learn/articles/civil-war-casualties> (Erişim Tarihi: 30 Ağustos 2024).

açmıştır. İç Savaş sırasında esaret altında ölenlerin sayısı neredeyse Vietnam Savaşı boyunca ölenlerin sayısına eşittir. Sadece Gettysburg'da, Devrim Savaşı ve 1812 Savaşı'nın toplamından daha fazla Amerikan askeri kaybedilmiştir. İç Savaş'ın 620.000 kişilik şaşırtıcı ölü sayısı, Amerika'nın kuruluşundan Vietnam Savaşı'na kadar girdiği çatışmalarının toplamının üzerindedir.

C. YENİDEN YAPILANMA DÖNEMİ

Lincoln'ün suikasta uğraması, savaş sonrasında ülkenin karşı karşıya kaldığı Yeniden Yapılanma sürecinde kritik bir dönüm noktasını temsil etmiş ve bu süreç üzerinde derin etkiler yaratmıştır. Lincoln'ün ılımlı ve uzlaşmacı yaklaşımı, Güney'in hızlı ve barışçıl bir şekilde yeniden entegrasyonunu hedeflerken, aynı zamanda Afrikalı Amerikalıların medeni haklarının temellerini atmayı amaçlamaktaydı. Ancak, Lincoln'ün beklenmedik ölümü, bu vizyonun tam anlamıyla hayata geçirilmesini engellemiş, yerine geçen Andrew Johnson'ın farklı politikaları, Yeniden Yapılanma sürecini daha da karmaşık ve kutuplaştırıcı bir hale getirmiştir. Bu liderlik değişikliği, ırksal olarak motive edilmiş şiddetin artmasına ve Afrikalı Amerikalıların elde ettikleri hakların kısıtlanmasına yol açan bir ortam yaratmıştır. Sonuç olarak, Lincoln suikastı, Yeniden Yapılanma sürecinde kalıcı ve geniş çaplı etkiler bırakmış, ancak bu sürecin yönünü belirleyen tek faktör olmamıştır. Yeniden Yapılanma'nın gidişatını, dönemin ekonomik, sosyal ve siyasi dinamiklerinin karmaşık etkileşimi şekillendirmiştir.³¹⁹

1865'te zafer kazanan Federal Hükümet, Birlik'ten ayrılmış olan 11 Konfederasyon eyaletini yeniden Birliğe dahil etme sorunuyla karşı karşıya kaldı.

---

³¹⁹ Social Studies Help, "Effect of Lincoln's Death on Reconstruction"

1865'ten 1877'ye kadar süren ve “Yeniden Yapılanma Dönemi” olarak adlandırılan bu sürece Güney eyaletlerini Birliğe yeniden entegre etme, Güney'in ekonomisini yeniden inşa etme ve yeni özgürleşmiş Afrikalı Amerikalıların yasal statü ve haklarını ele alma girişimleri damgasını vurdu.

Savaş sonrasında, ayrılan eyaletlerin Birliğe yeniden entegrasyonu konusunda temel anlaşmazlıklar mevcuttu. Eski Konfederasyon eyaletleri, ironik bir şekilde, yasal olarak Birlik'ten hiçbir zaman ayrılmadıklarını iddia ediyorlardı. Aynı şekilde, daha önce Güney eyaletlerinin ayrılmasının mümkün olmadığını savunan birçok Cumhuriyetçi, şimdi bu eyaletlerin gerçekten ayrıldığını ve bu nedenle bölgesel statüye döndüğünü ileri sürüyordu.³²⁰ Hatta radikal Cumhuriyetçilere göre Güney'e, Birlik'ten çeşitli nedenlerle ayrılmış ve geri dönüşleri memnuniyetle karşılanacak devletler olarak değil, fethedilmiş bir halk olarak muamele edilmesi gerekiyordu.³²¹

Lincoln'ün ölümünden sonra göreve gelen Başkan Andrew Johnson da Başkanlık Yeniden Yapılandırması” olarak adlandırılan 1865 – 1867 yılları arası dönemde ılımlı bir politika izledi. Arkansas, Louisiana, Tennessee ve Virginia'da yeni eyalet hükümetlerini kabul etti ve diğer Güney eyaletlerine valiler atadı. Her eyaletin anayasasını yeniden yazmak üzere bir kongre düzenlemesini, ayrılmanın yanlış olduğunu kabul etmelerini, köleliği kaldırmalarını ve Konfederasyon borçlarını ödemeyi reddetmelerini istedi. Bu koşullar yerine getirildikten sonra eyaletler federal hükümete temsilci seçebilecekti, ancak Johnson'ın planına göre siyahlar oy kullanmaktan ve temsilci olarak görev yapmaktan men edilmişti.³²²

---

³²⁰ Farmer, op. cit., s. 208-209.

³²¹ Moore, op. cit., s. 118.

³²² Hillstrom ve Baker, op. cit., s. 238-239.

Johnson ayrıca Birleşik Devletlere sadakat yemini eden tüm Konfederasyon yetkililerini affetti. Üst düzey Konfederasyon yetkilileri davalarını Başkanın önünde şahsen savunmak zorundaydı, ancak diğerleri toplu olarak affedildi. Affedilen Konfederasyonlar vatandaşlık ve mülkiyet haklarını yeniden kazandılar. Bazı Kuzeyliler Konfederasyon liderlerinin cezalandırılmasını isterken, Johnson bunun Güney'de kızgınlığa neden olacağından korkuyordu.³²³

Birkaç ay içinde Johnson'ın yumuşak politikaları sonrasında eski Konfederasyon üyeleri Güney'de hızla güç kazandı. Savaştan sonraki ilk seçimlerde Güney eyaletleri dokuz eski Konfederasyon subayını ve elli sekiz eski Konfederasyon kongre üyesini ABD Kongresi'nde kendilerini temsil etmeleri için seçti. Konfederasyon Başkan Yardımcısı Stephens bile ABD Senatosu'na seçildi ancak Kongre reddetti. Birçok Konfederasyon destekçisi de eyalet ve yerel yönetimlerde pozisyon elde etti.³²⁴

Yeni hükümetler kurulduktan kısa bir süre sonra, Güney eyaletlerinin siyah vatandaşlara eşit haklar tanımaya niyetleri olmadığı ortaya çıktı. Beyazların üstünlüğünü korumak ve yeni özgürlüğüne kavuşan siyahların özgürlüğünü kısıtlamak amacıyla "Kara Kodlar" çıkarıldı. Öncelik kölelerin özgürlüğünü engellemek ve özgür siyahların ekonomisini kısıtlamaktı. Bu yasalar siyahların silah sahibi olmasını, belirli bölgelerde arazi satın almasını, bazı kasabalarda iş yapmasını veya mahkemede tanıklık etmesini yasaklıyordu. Diğer eyaletlere taşınmaları da yasaklanan siyahlar düşük ücretlerle çalışmaya zorlandı. Karşılacak sermayeye sahip olsalar bile beyazlar topraklarını, evlerini satmayı ya da kiralamayı reddetti. Okullar ve toplu taşıma araçları ayrıştırıldı. Kimsesiz siyah çocuklar ve evsiz siyah yetişkinler beyazlar için çalışmaya

---

³²³ Ibid.

³²⁴ Ibid., s. 239

zorlanabiliyordu. Diğer bir deyişle Kara Kodlar, siyahları köleliğe benzer bir durumda tutarak Güney'in ekonomik ve sosyal yapısını korumayı amaçlıyordu.³²⁵

1866 ara seçimleri, Kongre'nin kontrolünü ele geçiren Radikal Cumhuriyetçiler için büyük bir zaferle sonuçlanmıştı ve Johnson'ın politikalarından rahatsızlardı. Kongre 1866 yılında, Amerikan Yerlileri hariç Amerika Birleşik Devletleri'nde doğan tüm kişileri Amerika Birleşik Devletleri vatandaşı olarak ilan eden ve tüm vatandaşlara “kişi ve mülk güvenliği için tüm yasa ve işlemlerden tam ve eşit şekilde yararlanma” hakkı tanıyan Medeni Haklar Yasası'nı kabul etti.³²⁶

Başkan Johnson'ın vetosu kongre tarafından geçersiz kılındı. Konfederasyon'un geleceği ve siyahların medeni hakları konusunda yaşanan bu ilk anlaşmazlık sonrasında Kongre yeni yasalar çıkarmaya ve Johnson'ın vetolarına rağmen uygulamaya devam etti. “Kongre Yeniden Yapılandırması” olarak adlandırılan ve 1867 – 1877 yılları arasını kapsayan bu dönemde çıkarılan yasalar, on Güney eyaletini (Tennessee hariç³²⁷), her biri Başkan tarafından atanmış bir askeri subay tarafından denetlenen beş askeri bölgeye ayırdı.³²⁸ Bu politika Kuzey'in askeri gücünü kullanarak, plantasyon aristokrasisini yıkmayı ve siyahilere mülkiyet ve seçme hakları tanıyarak kapitalist demokrasinin bir modelini oluşturmayı amaçlıyordu.³²⁹ Komutan generaller, yeni eyalet anayasalarını hazırlayacak delegeleri seçmek için seçmen kütükleri hazırlayacaktı. Lincoln'ün önerisinden farklı olarak seçmenler, isyana katıldıkları ya da ağır suç işledikleri için

---

³²⁵ Zeki Edis, “History of Black Codes and Jim Crow Laws”, *Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, Vol. 5, Issue 26, 2019, s. 2027-2029.

³²⁶ U.S. House of Representatives, “The Civil Rights Bill of 1866”, <https://history.house.gov/Historical-Highlights/1851-1900/The-Civil-Rights-Bill-of-1866/> (Erişim Tarihi: 4 Eylül 2024).

³²⁷ Tennessee, 1866 yılında Birlik'e geri dönmüştü. Politico, “Tennessee is Readmitted to the Union: July 24, 1866”, <https://www.politico.com/story/2008/07/tenn-is-readmitted-to-the-union-july-24-1866-011990> (Erişim Tarihi: 30 Ağustos 2024).

³²⁸ Beard ve Beard, op. cit., s. 208.

³²⁹ Moore, op. cit., s. 119.

haklarından mahrum bırakılanlar hariç, ırk, renk ya da önceki durumlarına bakılmaksızın yirmi bir yaşından büyük erkek vatandaşları kapsıyordu. Böylece Konfederasyon liderleri ve beyaz destekçileri yeni düzenin kurulmasından dışlanmış, bunun yerine yeni özgürlüğüne kavuşmuş siyahlar ve sadık beyazlar güçlendirilmiş olacaktı.³³⁰

“Kongre'nin Yeniden Yapılandırılması” 1867'nin sonları ve 1868'in başlarında Güney'de amaçlanan etkisine ulaştı. Bu dönemde, Güney'deki azatlıların ve taşralı beyaz çiftçilerin Birlik Ligleri³³¹ kurmasıyla siyasi faaliyetlerde bir artış görüldü. Alabama, Florida, Louisiana, Mississippi ve Güney Carolina gibi eyaletlerdeki seçmenlerin çoğunluğunu oluşturan 700.000'den fazla yeni hak sahibi Afrikalı Amerikalı seçimlere katıldı. Yeni eyalet kongreleri 1867 sonbaharında seçildi, 1868 başlarında toplandı ve genel erkek oy hakkı ve vatandaşlığı garanti eden anayasalar hazırladı. 1868 ilkbaharına gelindiğinde Cumhuriyetçiler, şiddet olaylarının yaşandığı Georgia ve Louisiana hariç, Güney'in tamamında, büyük ölçüde yeni hak sahibi olmuş azatlıların ve beyaz çiftçilerin desteğiyle iktidara yükselmişti.³³² Bu dönemde gerçekleşen 1868 seçimlerinin ardından iç savaşın kritik generali Ulysses S. Grant, Amerika Birleşik Devletleri'nin 18. Başkanı olarak göreve başladı.

Kongre, 9 Temmuz 1868'de onaylanan On Dördüncü Değişiklik ile daha önce köle olan kişiler de dahil olmak üzere "Birleşik Devletler'de doğmuş veya vatandaşlığa geçmiş” herkese vatandaşlık hakkı tanıdı. Tüm vatandaşlara "yasalar önünde eşit koruma" sağlayarak Haklar Bildirgesi'ni eyaletlere kadar genişletti. Değişiklik, hükümete,

---

³³⁰ Beard ve Beard, op. cit., s. 208.

³³¹ Birlik Ligleri, İç Savaş'ın sona ermesinden kısa bir süre sonra Güney'de, özellikle de Güney Carolina'da ortaya çıktı. Savaş sırasında Cumhuriyetçi idealleri desteklemek için kurulmuş bir kuzey örgütü olan Amerika Birlik Ligi'nden doğan bu ligler, yeni özgürlüğüne kavuşmuş Afrikalı Amerikalıları siyasi olarak eğitmeyi ve siyasi sürece entegrasyonlarını desteklemeyi amaçlıyordu. South Carolina Encyclopedia, “Union Leagues”, <https://www.scencyclopedia.org/sce/entries/union-leagues/> (Erişim Tarihi: 27 Ağustos 2024).

³³² Post, op. cit., s. 271.

vatandaşların oy kullanma haklarını kısıtlayan eyaletleri, kongredeki temsil oranlarını düşürerek cezalandırma yetkisi verdi. Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı ayaklanma girişiminde bulunan kişilerin, hem Meclis hem de Senato'nun üçte ikisinin onayı olmadan herhangi bir sivil, askeri veya seçilmiş göreve gelmesini yasakladı. Ayrıca, eski Konfederasyon eyaletlerinin savaş borçlarını geri ödemelerini veya eski köle sahiplerine tazminat ödemelerini yasakladı. Kongre, federal temsili yeniden kazanmanın bir koşulu olarak eski Konfederasyon devletlerinin On Dördüncü Değişikliği onaylamasını şart koştu.³³³

Bu gelişmeler, federal hükümetin Güney'deki mevcut egemen güç bloğunu zayıflatmasını, Siyah ve beyaz radikal Cumhuriyetçilerin ittifakı tarafından yönlendirilen karşı-hegemonik bir aygıtın ortaya çıkmasını sağladı. Azatlılar, köle sahibi olmayan beyazlarla birlikte Güney'de, özellikle de “Afrikalı-Amerikalıların İç Savaş'tan sonra muhtemelen en büyük siyasi güce ulaştığı” eyalet olan Güney Carolina'da Cumhuriyetçi yetkilileri seçti.³³⁴

Temmuz 1870 itibarıyla ayrılan tüm eyaletler 14. Değişikliği onaylamış ve Birliğe kabul edilmişti.

Kongre, 3 Şubat 1870'te onaylanan 15. Değişiklik ile de eyaletlerin seçmenleri "ırk, renk veya önceki kölelik durumu" nedeniyle oy hakkından mahrum bırakmasını yasakladı. Ancak, eyaletlerin bu sınırlamaları farklı yeterliliklerle dolaylı olarak

---

³³³ U.S. Senate, “14th Amendment”, <https://www.senate.gov/about/origins-foundations/senate-and-constitution/14th-amendment.htm> (Erişim Tarihi: 23 Ağustos 2024).

³³⁴ Anievas, The Difference Multiplicity Makes, op. cit., s. 16.

uygulayabileceği bir alan bıraktı. Bu durum, birçok eski konfederasyon eyaletinin çeşitli engeller koyarak bu hükümden yararlanmasına yol açtı.³³⁵

En yaygın olan uygulama, her seçmen adayının eyalet anayasasının bir bölümünü okumasını veya seçim görevlileri tarafından okunduğunda "anlayıp açıklamasını" gerektiren bir hükümdü. Alternatif olarak, vergi ödemek ya da belirli bir miktarda mülke sahip olmak da oy kullanma yeterliliği olarak kabul edildi. Bu yöntemler sonucunda Mississippi'de yirmi bir yaş üzerindeki 147.000 zenciden sadece 8.600'ü 1890 anayasasına göre kayıt yaptırabildi. Louisiana'da 1896'da kayıtlı olan 127.000 siyahi seçmen, iki yıl sonra hazırlanan anayasa ile 5.300'e düştü. Güney Carolina'da ise 1900 yılı verilerine göre yetişkin siyah erkeklerin yalnızca %1'i u seçimlere katılabiliyordu.³³⁶

Yeniden yapılanma sürecinin ilk on yılında, kuzeyin silahlı gücü eski plantasyon sahiplerinin devleti veya yerel hükümetleri kontrol etmesini engelledi. Onların yerini beyaz ve siyah güneyli Cumhuriyetçiler aldı. Azat edilen kölelere oy hakkı verildi ve siyahlar eyalet yönetimlerinde yargıçlık gibi görevler üstlendiler. Federal Kongre'de 20 siyah üye ve iki siyah senatör vardı. Güneyli yasa koyucular eğitimde reform yaparak yoksul siyah ve beyaz çocuklar için okullar açtı. Ancak plantasyon sahipleri, Ku Klux Klan'ı kullanarak siyahları ve onlara yardım eden beyazları terörize ederek karşı saldırıya geçti ancak Kuzey ordusu güneyi işgal ettiği sürece, bu terör siyahların kazanımlarını yok edemedi.³³⁷

1876 yılında, Cumhuriyetçi Rutherford B. Hayes ile Demokrat Samuel J. Tilden arasında yapılan başkanlık seçimleri Yeniden Yapılanma için sonun başlangıcı oldu.

---

³³⁵ U.S. Senate, "15th Amendment", <https://www.senate.gov/about/origins-foundations/senate-and-constitution/15th-amendment.htm> (Erişim Tarihi: 1 Eylül 2024).

³³⁶ Beard ve Beard, op. cit., s. 215.

³³⁷ Harman, op. cit., s. 345.

Seçim sonuçlarına göre Tilden, Hayes'ten 247.448 daha fazla oy almış olmasına rağmen Florida, Louisiana ve Güney Carolina'daki seçim oyları üzerindeki anlaşmazlık nedeniyle yaklaşık dört ay boyunca ülkenin bir sonraki başkanının kim olacağı belirlenemedi.³³⁸

“1877 Uzlaşması” olarak bilinen gayri resmi bir anlaşma ile seçim anlaşmazlığı zme kavuşturuldu. Uzlaşmanın beş temel noktası şu şekildeydi:

- Eski Konfederasyon eyaletlerinde kalan tüm askeri glerin çekilmesi,
- Hayes'in kabinesine en az bir Güneyli Demokrat'ın atanması,
- Güney ve Teksas'tan geçecek yeni bir kıtalararası demiryolunun inşası,
- Yeniden Yapılanma sonrasında Güney'in sanayileşmesi ve ekonomisinin yeniden canlandırılmasına yardımcı olacak mevzuat çıkarılması,
- Güney eyaletlerinde yaşayan siyah vatandaşlarla ilgili meselelerde Kuzey'in müdahalesi olmaksızın Güney'in kendi başına hareket etme hakkı.

Seçim anlaşmazlığını zen 1877 Uzlaşması, Yeniden Yapılanma'nın da sonu oldu.³³⁹

Kuzey ordusunun çekilmesi Ku Klux Klan ve diğerk ırkçı grupların hareket alanını genişletti. Hem ırkçı terör hem de ekonomik g, büyük toprak sahiplerine siyasi kontrolü yeniden ele geçirme fırsatı sağladı.³⁴⁰ öncelikle siyah seçmenlerin haklarını da ellerinden alan yasalar çıkarıldı. Jim Crow Yasaları olarak adlandırılan bu yasalar, Yeniden Yapılanma Döneminden sonra beyazların üstünlüğünü sürdürmenin ve siyahlara karşı ırk ayrımcılığın kurumsallaştırmanın bir yolu haline geldi. Okullar, ulaşım, tuvaletler ve restoranlar gibi kamu tesislerinde ırkların ayrılması zorunlu kılındı ve siyahlar genellikle

---

³³⁸ Khan Academy, “Compromise of 1877”, <https://www.khanacademy.org/humanities/us-history/civil-war-era/reconstruction/a/compromise-of-1877> (Erişim Tarihi: 31 Ağustos 2024).

³³⁹ Students of History, “Compromise of 1877”, <https://www.studentsofhistory.com/compromise=1877> (Erişim Tarihi: 24 Ağustos 2024).

³⁴⁰ Harman, op. cit., s. 346.

daha düşük koşullara mahkum edildi. Beyazlar ile aynı vagonda seyahat ettiği için dava edilen bir siyahi için Yüksek Mahkeme tarafından verilen 1896 tarihli Plessy v. Ferguson³⁴¹ kararında onaylanan "ayrı ama eşit" doktrini, bu ayrımcı uygulamalara yasal dayanak sağladı.³⁴²

1965 yılına kadar süren bu dönemde siyahlar su içerken ayrı çeşmeler kullanmak zorunda kalmış, halk otobüslerinde veya tiyatrolarda beyazlardan farklı yerlerde oturmuş, siyahlar için ayrılmış banyoları kullanmış ve bazı işyerleri onları kabul etmeyerek onlara adeta evcil hayvan muamelesi yapmıştır. Beyazların yaşadığı mahalleler siyahları kabul etmemiş, çocuklar farklı okullara gitmiş, ders kitapları ayrılmıştı. Mahkemelerde siyahların yemin etmesi için beyazlardan farklı bir İncil kullanılıyordu.³⁴³ Siyahilerin medeni haklarını garanti altına almada başarısız olması, Yeniden Yapılanma'ya yönelik eleştirilerden biridir.

Siyahların sağladığı fayda, eski efendilerinin kiliselerinden ayrılarak kendi dini topluluklarını kurma imkanı bulmaları oldu. Bu dönem, kültürel miraslarını yansıtan farklı ibadet biçimlerini benimseyen yeni Afrikalı-Amerikan mezheplerinin ortaya çıkışına tanıklık etti. 1870 yılında, Metodist geleneği içinde Afrikalı Amerikalılara hizmet vermek üzere Renkli Metodist Episkopal Kilisesi³⁴⁴ kuruldu. Ayrıca, Yeniden

---

³⁴¹ 1890 yılında Louisiana eyaletinde çıkarılan bir yasa, tren vagonlarını ırka dayalı olarak ayırarak Afrikalı Amerikalı yolcuları beyaz yolculardan ayırdı. Homer Plessy adlı bir Afrikalı-Amerikalı, 1892'de bu yasa çerçevesinde beyaz yolcular için tahsis edilen vagona binmesi nedeniyle tutuklandı. Plessy, yasanın On Dördüncü Değişiklik'in eşit koruma maddesini ihlal ettiğini öne sürerek anayasaya aykırı olduğunu iddia etti. Ancak, Yüksek Mahkeme 7'ye 1 oyla, Louisiana'nın yasasını onayladı ve "ayrı ama eşit" tesisler sağlayan yasaların Anayasa ile uyumlu olduğuna karar verdi. National Constitution Center, "Plessy v. Ferguson", <https://constitutioncenter.org/the-constitution/supreme-court-case-library/plessy-v-ferguson> (Erişim Tarihi: 22 Ağustos 2024).

³⁴² Edis, op. cit., s. 2037-2038

³⁴³ Ibid.

³⁴⁴ Bu kilise günümüzde Hristiyan Metodist Episkopal Kilisesi olarak bilinmektedir. Carlisle, op. cit., s. 98.

Yapılanma'nın sona ermesinden sonra Afro-Amerikan Baptistler, kendi bağımsız konvansiyonlarını oluşturmak amacıyla birleştiler.³⁴⁵

Yeniden Yapılanma'ya yönelik en büyük eleştiri ise siyahilerin kölelikten çıktıklarında çok az ya da hiç toprağa sahip olmamalarıdır. Aslında Mart 1865'te Kongre, hem özgürleştirilen insanların hem de beyaz mültecilerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, genellikle Freedmen's Bureau olarak bilinen ve görevi eski köleler ile savaş sırasında yerlerinden edilen sadık beyazlara giyecek ve yiyecek temin etmek olan Mülteciler, Özgürler ve Terk Edilmiş Topraklar Bürosu'nu kurmuştu. Büro ayrıca, daha önce beyaz plantasyon sahiplerine ait olan ve savaş sonrası terk edilmiş olarak kabul edilen arazileri, bu gruplara kiralamayı veya 40 dönümlük parseller halinde dağıtmayı hedefliyordu. Bu toprak dağıtımı, Güney'in bazı bölgelerinde hayata geçirildi ve özgür yerleşimcilerin, beyazların gözetiminden bağımsız çiftlikler kurup yönetmelerine olanak tanıdı.³⁴⁶

Bu konudaki bir başka girişim de General Sherman'ın Georgia ve Güney Carolina'ya düzenlediği sefer sonucunda binlerce dönümlük kıyı pirinç tarlası ve Sea Island üzerinde Birlik kuvvetlerinin kontrolünü sağlamasıyla ortaya çıktı. Sherman, 1865 yılının başlarında bu toprakların yalnızca Afrikalı-Amerikalı yerleşimcilere tahsis edilmesini emretti. Her aileye 40 dönümlük bir arazi verilecekti ve Sherman, çiftçilik faaliyetlerine destek olması amacıyla Birlik ordusunun katır sağlamasını da önermişti. Ancak, Mayıs 1865'te Andrew Johnson, Konfederasyonu desteklemiş ancak savaştan sonra ABD Anayasası'na ve köleliğin kaldırılmasına sadakat yemini etmiş Güneylilere af ilan etti. Johnson, ABD Ordusu'na bu kişilere topraklarını geri vermesini emretti ve

---

³⁴⁵ Ibid.

³⁴⁶ Ibid., s. 157.

böylece Sherman,ve Freedmen's Bureau³⁴⁷ tarafından özgür insanlara toprak sağlama girişimlerini tersine çevirmiş oldu. Bu durum sonucunda, işgal ettikleri toprakları satın alma imkanı olmayan birçok özgürleştirilmiş insan yerlerinden edildi.³⁴⁸

1867 yeniden inşa yasalarına, daha ılımlı Cumhuriyetçilerin muhalefeti nedeniyle mülklere el koymayı içeren maddeler dahil edilememiştir. Topraklara el konulup bölüştürülmesi gerçekleşmeyince, plantasyon sistemi, yeni bir emek sistemi uygulayarak kendini yeniden toparladı. Başlangıçta ücretli emek kullanma girişimleri yapıldı; ancak bu girişimler, en azından kısmen, zencilerin işlerin durgun olduğu aylarda aldıkları ücretlerle yetinip, pamuk toplama mevsiminde ortadan kaybolmaları nedeniyle başarısız oldu. Sonuç olarak, her yerde, plantasyon sahiplerine işgücü üzerinde daha büyük bir denetim olanağı sağlayan ortakçılık sistemine geçildiği gözlemlendi.³⁴⁹

1870'lere gelindiğinde, çoğu siyahi, geçimlerini ortakçılık yaparak sağlamaktaydı. Ortakçılık, köleliğe kıyasla önemli bir ilerleme olsa da sürekli borç içinde olduklarından, ekonomik bağımsızlıkları yoktu.³⁵⁰ Bu sistemde, beyaz toprak sahipleri toprak, tohum ve alet sağlarken, siyah kiracılar işgücünü temin ediyordu. Üretilen mahsul, genellikle yarısı toprak sahibine, yarısı ise kiracıya verilmek üzere bölüştürülüyordu. Ortakçılık, günlük denetimden bir miktar bağımsızlık ve çalışmaya teşvik sağlasa da bu faydalar sınırlıydı. Bazı ekiciler, üründen makul olmayan küçük paylar talep eden ya da bazı durumlarda hiç pay talep etmeyen sözleşmeler hazırlayarak, çoğu okuma yazma bilmeyen Afrikalı

---

³⁴⁷ Büro, 1 milyondan fazla azat edilmiş kişiye doğrudan tıbbi yardım sağlamış, yoksul siyahlara ve beyazlara 21 milyondan fazla erzak dağıtmış ve hastaneler inşa etmiştir. Faaliyet gösterdiği sürede 1.000'den fazla Siyah okulu kurulmuş ve öğretmen yetiştiren kurumlar desteklenmiştir. Güney'in ısrarları sonucunda 1872 yılında kapatılmıştır. Britannica, "Freedmen's Bureau", <https://www.britannica.com/topic/Freedmens-Bureau> (Erişim Tarihi: 29 Ağustos 2024).

³⁴⁸ Carlisle, op. cit., s. 157-158.

³⁴⁹ Moore, op. cit., s. 119-120

³⁵⁰ Farmer, op. cit., s. 236.

Amerikalılardan yararlandı. Buna ek olarak, Afrikalı-Amerikalı işçiler bazen sözleşmeye uymadıkları için fiziksel cezalara maruz kalıyordu.³⁵¹

1870'lerin başında pamukta küresel bir arz fazlası yaşandı ve bu durum fiyatlarda önemli bir düşüşe yol açtı. Fiyatların düşmesi, çiftçileri hayatta kalmak için daha fazla üretim yapmaya zorladı. Bu durum birçok ortakçının toprak sahiplerine ve yerel dükkân sahiplerine sürekli borçlanmasına; bu kişilerin de Güneyli tüccarlara ve bankacılara, nihayetinde de Kuzeyli bankalara borçlanmasına yol açtı.³⁵² Sonuçta iç savaştan kâr sağlayan kuzeydeki sermayedarlar oldu. Eski kölelerin de kısa bir süre için bu durumdan yararlanacağı düşünülmüştü ancak başarılı olunamadı. Bir zamanların ezilen köle sınıfı, çoğunlukla ezilen köylü ve işçi sınıfına dönüştü.³⁵³

Yeni sistemin başlıca sonucu, Güney'in eskisinden daha fazla tek ürün ekonomisine dönüşmesi oldu.³⁵⁴ Bu dönemde Güney, Amerika Birleşik Devletleri'nin en yoksul bölgesi haline geldi. Bölgenin ülke zenginliğindeki payı 1860'taki yüzde 30'ken yüzde 12'ye düştü. Beyaz Güneylilerin ortalama geliri, Kuzeylilerin ortalama gelirinin beşte ikisinden daha az bir seviyeye geriledi. Ayrıca, demiryollarına yapılan devlet yatırımları, refah getirmek yerine borçların artmasına, daha yüksek vergilere ve sıklıkla yolsuzluklara yol açarak Cumhuriyetçi hükümetlerin imajını zedeledi.³⁵⁵

Demiryolu endüstrisi, mühendisler, itfaiyeciler, kondüktörler, frenciler, istasyon acenteleri, makasçılar, bagaj hamalları, sevkiyatçılar, tamirciler ve makinistler de dahil olmak üzere çok çeşitli uzmanlık gerektiren işler yaratarak Amerikan işgücünü önemli ölçüde dönüştürdü. Demiryollarının genişlemesi aynı zamanda et paketleme, kerestecilik

---

³⁵¹ Carlisle, op. cit., s. 159-161.

³⁵² Farmer, op. cit., s. 223-224.

³⁵³ Harman, op. cit., s. 345-346.

³⁵⁴ Moore, op. cit., s.120.

³⁵⁵ Farmer, op. cit., s. 223-224.

ve madencilik gibi diğer büyük ölçekli endüstrilerin de büyümesini teşvik etti. Bu ekonomik gelişme çiftçilerin, çiftlik sahiplerinin, kovboyların, madencilerin ve göçmenlerin yanı sıra koyun ve sığır gibi çiftlik hayvanlarının Büyük Ovalar'a ve daha batıdaki Pasifik Kıyısı'na akın etmesine yol açtı. Bu göç, batı sınırının Amerika Birleşik Devletleri'nin daha geniş serbest emek sistemine entegre edilmesine yardımcı oldu.³⁵⁶

Amerikan İç Savaşı'nın büyüklüğü göz önüne alındığında, Kuzey'in Güneyli beyazlara karşı oldukça cömert davrandığı söylenebilir. Çoğu Güneyli, hatta Konfederasyon altında yüksek makamlar işgal edenler bile, hızla affedildi. Savaş suçlarından dolayı idam edilen tek kişi, Andersonville hapishane kampındaki dehşetlerden sorumlu tutulan Henry Wirtz oldu. Jefferson Davis, iki yıl hapis yattıktan sonra serbest bırakıldı. Kölelik dışında, büyük bir mülk müsaderesi olmadı.

Ancak, Güneyli beyazlar savaştan tamamen zarar görmeden çıkmadılar. 1865'ten sonraki yıllar, Güney'in siyasi etkisinde büyük bir azalmaya tanık oldu. Özellikle, Güneyli toprak sahipleri sınıfı, hem Washington'da hem de Güney'de güç kaybetti. 1789 ile 1861 yılları arasında, Güneyli köle sahipleri 49 yıl boyunca ABD başkanlığı yapmış; Temsilciler Meclisi'nin 36 başkanından 23'ü Güneyli olmuş ve Yüksek Mahkeme'de her zaman Güneyli bir çoğunluk bulunmuştu. Savaştan sonra 100 yıl boyunca eski Konfederasyon eyaletlerinden Başkan seçilmedi; 50 yıl boyunca Temsilciler Meclisi Başkanlarından hiçbirisi Güney'den gelmedi ve sonraki 50 yılda atanan 26 Yüksek Mahkeme yargıcından sadece beşi Güneyliydi.³⁵⁷

---

³⁵⁶ Carlisle, op. cit., s. 161.

³⁵⁷ Farmer, op. cit., s. 234-236.

SONUÇ

Bu araştırmada, Amerikan İç Savaşının toplumsal kökenlerindeki çatışmaların ekonomik, sosyal ve politik dinamikleri, Kuzey ve Güney arasındaki farklılıklar temelinde ele alınmış ve bu çatışmaların kapitalizmin gelişimi üzerindeki etkileri incelenmiştir. Çalışmanın odak noktası, kapitalist üretim biçiminin yükseldiği Kuzey ile köle emeğine dayalı Güney arasındaki toplumsal ve ekonomik ayrışmanın, 19. yüzyıl ortalarına kadar derinleşen gerilimleri artırarak savaşa zemin hazırladığı yönündedir. Ayrıca, araştırmada İç Savaş sonrası Yeniden Yapılanma dönemi de incelenmiş ve bu dönemde siyahlara verilen siyasi hakların uygulamada sınırlı kalması, ekonomik bağımsızlıklarını sağlayacak toprak reformlarının gerçekleştirilememesi, savaşı tam anlamıyla bir sosyal devrimden ziyade, bir burjuva devrimi olarak nitelendirmeyi mümkün kılmıştır.

Amerika'nın toplumsal yapısı, on dokuzuncu yüzyıl boyunca, özellikle ekonomik ve coğrafi nedenlerle farklı yönlerde gelişmiştir. Güney'de, plantasyon kleciliğine dayalı bir tarım toplumu ortaya çıkarken, Kuzeydoğu'da ise endüstri kapitalizmi yerleşmiş ve bu bölge Batı'daki aile emeğine dayalı çiftçilikle bağlantılar kurmuştur. Bu dönemde, doğu sanayisi ile batı tarımı arasındaki bağlantıları güçlendiren kanalların ve demiryollarının inşası nedeniyle bölgeler arası ticaret kalıpları da değişmiştir. Bunun sonucunda, Batı ile Kuzey, değerleri Güney'in değerleriyle giderek daha fazla çatışan bir toplum ve kültür oluşturmuştur.

Artan bölgesel farklılık ve ekonomik eşitsizlik, hem kölelik yanlısı hem de kölelik karşıtı siyasi hareketleri de yoğunlaştırmış, federal hükümet aygıtlarının hangi toplumu desteklemek üzere kullanılacağı sorunu giderek daha büyük bir önem kazanmıştır. Benzer şekilde, köleciliğin yeni topraklara yayılmasını yaşamsal bir mesele haline getiren de,

merkezi siyasal gücün hangi tarafça destekleneceği konusundaki mücadele olmuştur. Siyasi liderler, Birlik'e bir kölecî ya da özgür eyaletin daha katılmasının, dengeyi bu gruplardan biri lehine bozacağını bildiklerinden; Batı'daki toprakların kısmen yerleşilmiş ya da tamamen yerleşilmemiş olması, uzlaşma sağlama konusundaki zorlukları daha da arttırmıştır. Bu süreçte, kölecî ve kölelik karşıtı eyaletler arasındaki dengeyi koruma çabaları çeşitli uzlaşmalarla yürütülmüştür. 1820 Missouri Uzlaşması bu sorunları geçici olarak yatıştırsa da, Meksika-Amerika Savaşı'nın ardından gelen 1850 Uzlaşması ve Kansas-Nebraska Yasası gibi düzenlemeler, kölelik konusundaki gerilimi artırarak toplumu daha da kutuplaştırmıştır. Özellikle Kansas-Nebraska Yasası'nın "halk egemenliği" ilkesine dayanarak, eyaletlerin kölelik meselesini kendilerinin belirlemesine izin vermesi, bu bölünmeyi iyice şiddetlendirmiştir.

Güney, 19. Yüzyılın ilk yarısında Amerikan siyasetinde önemli bir siyasî güce sahip olmuş ve eyalet haklarını, federal otoritenin üzerinde tutarak bu egemenliği pekiştirmiştir. Bu dönemde, Güney eyaletleri, merkezi hükümetin yetkilerinin sınırlandırılması gerektiğini savunmuş, eyaletlerin kendi iç meselelerinde daha fazla özerklik talep etmiş; siyasî gerilimlerin artmasıyla birlikte, ayrılma fikrini bir tehdit unsuru olarak kullanmaya başlamıştır. 1814 Hartford Konvansiyonu³⁵⁸ ve Hükümsüzlük Krizi gibi olaylar, ayrılma tehdidini sürekli gündemde tutarak, federal hükümet ile eyaletler arasındaki çatışmayı derinleştirmiştir.

1828'de yaşanan gümrük tarifesi krizi sırasında Başkan Yardımcısı John C. Calhoun, federal hükümetin yetkisinin eyaletlerin rızasından kaynaklandığını ve eyaletlerin anayasaya aykırı olduğunu düşündükleri herhangi bir federal yasayı geçersiz

---

³⁵⁸ 1812 savaşı sırasında, New England Federalist partisi, savaşın bölge ekonomisine olan olumsuz etkisi nedeniyle ayrılık fikrini dile getirmiş ancak öneri çok radikal bulunarak üzerinde görüşülmemiştir. American Battlefield Trust, "Hartford Convention", <https://www.battlefields.org/learn/articles/hartford-convention> (Erişim Tarihi: 20 Ağustos 2024).

kılabileceğini ileri süren geçersizlik bildirisini yayınlamış ve eyaletlerin federal hükümetin yasalarını reddetme hakkı konusundaki tartışmaları şiddetlendirmiştir. 1830 yılında gerçekleşen bir siyasi etkinlikte, Başkan Andrew Jackson "Federal Birliğimiz korunmalıdır" diyerek kadeh kaldırmış; buna karşılık Calhoun, "Birliğimiz, özgürlüğümüzden sonra en değerli olandır" diye kadeh kaldırarak yanıt vermiştir. Calhoun'un burada vurgu yaptığı "özgürlük", Güneyli beyazların köle sahibi olma hakkını ifade etmekteydi ve bu hakkın federal hükümet tarafından tehdit edilmesi halinde, Birlik'ten ayrılma fikrini savunacak kadar güçlü bir bağlılık içindeydi. 1850'de, köleliğin yasak olduğu Kaliforniya'nın Birliğe katılması üzerine yürütülen tartışmalar sırasında da Calhoun, "Biz bir ulus değiliz; eşit ve egemen devletlerden oluşan bir konfederasyonuz. Peki Birlik nasıl kurtarılabilir? Bunun tek bir yolu var: Güney eyaletlerini tatmin edecek önlemler almak" ifadelerini kullanarak ayrılık seçeneğini bir kez daha gündeme getirmiştir.

1830'lu yıllarda, Kuzey'de kölelik karşıtlığı belirgin bir şekilde yükselmeye başlamış ve bu süreç, toplumun derin bir şekilde kutuplaşmasına yol açmıştır. Kölelik yanlısı ve karşıtı gruplar, aynı dini metinleri okuyup farklı yorumlayacak kadar ideolojik ayrışma içerisine girmiş, bu durum kiliselerin ayrılmasına yol açacak kadar derin bir çatışmaya dönüşmüştür. 1850'lere gelindiğinde toplum zaten yeterince kutuplaşmışken, Kaçak Köle Yasası ve bu yasaya bir tepki olarak yazılan Tom Amca'nın Kulübesi adlı roman, kölelik kurumuna karşı toplumun bakış açısını derinden etkileyerek toplumsal ve siyasal gerilimleri daha da artırmıştır. Böyle bir dönemde, Kansas ve Nebraska'da köleliğin yasallığının halk egemenliği ilkesine dayandırılması şiddetli çatışmalara yol açmıştır.

Artan bölgesel siyasi kutuplaşmalar sonrasında Cumhuriyetçi Parti kurulmuştur. Cumhuriyetçi Parti'nin ideolojisinin merkezinde yer alan özgür emek anlayışı, özellikle

Güney'in köleci toplumuna kıyasla, işçilerin emeğinin karşılığını aldığı, ekonomik ilerlemenin mümkün olduğu dinamik bir toplumu simgeliyordu. Kuzey'deki özgür emek sistemi, sıradan bir işçiye emeğinin meyvesini toplama, sosyal ve ekonomik olarak yükselme fırsatı sunarken, Güney'in köleci sisteminde köleler hayatları boyunca çalışıp emeğin tüm kazancını sahiplerine bırakmak zorundaydı. Cumhuriyetçilere göre, bu durum emeğin onuruna zarar vermekle kalmıyor, aynı zamanda ekonomik gelişimi de engelliyordu. Kölelik sistemi, sanayiye ve yeniliği teşvik etmiyor, aksine tembelliği ve durgunluğu besliyordu.

Cumhuriyetçilerin özgür emek anlayışı, parti 1854'te kurulduğunda ortaya çıkmamıştı. Bu düşünce, bir süredir Amerika'da gelişmekteydi. Alexis de Tocqueville'in 1830'larda gözlemlediği gibi, Amerikan toplumu ekonomik ilerleme ve sosyal hareketlilik üzerine kurulmuştu. Sıkı çalışma ve tutumluluk gibi Protestan iş ahlakı değerleri, Amerikan kültüründe büyük saygı gören niteliklerdi. Özgür işçi, bağımsız çiftçi, zanaatkâr ve küçük iş sahibi gibi grupları kapsıyordu ve özgür emek sistemi, bireyin kendi geleceğini kontrol etmesine olanak tanıyordu. Ücretli işçilik, eğer kişi bu durumdan yükselemiyorsa hor görülürdü; ancak ideal senaryoda ücretli işçi, bir süre çalışıp birikim yaptıktan sonra bağımsız bir iş adamı, zanaatkâr ya da çiftçi haline gelirdi. Güney'in köleci sistemi ise, bireyin kendi kaderini kontrol etme yetisini elinden alıyor ve yukarı yönlü hareketliliği engelliyordu; bu da özgür emek felsefesine tamamen zıt bir anlayışı temsil ediyordu.

Parti, yine de köleliği tamamen ortadan kaldırma amacında olmamış, bu kurumun batıya doğru genişlemesine engel olmayı hedeflemiştir. Bu yaklaşımla, köleliğin olduğu eyaletlerde bu sistemi korumaya çalışırken, Batı'daki yeni eyaletlerde köleliği engellemeyi ve böylece özgür emek düzeninin bu bölgelerde baskın hale gelmesini

savunmuştur. Bu politika, Güney ile Kuzey arasındaki gerilimi artırmış ve nihayetinde kölelik tartışmalarının merkezi unsurlarından biri olmuştur.

Dred Scott Kararı ve John Brown'ın Harper's Ferry baskını gibi dönemin kritik olaylarının yarattığı gerginlikler, Abraham Lincoln'ün Başkan seçilmesiyle doruk noktasına ulaşmıştır. Cumhuriyetçi bir Başkanın göreve gelmesi, Güney'de kölelik sistemine yönelik ciddi tehditler oluşturacağı endişesini artırmış; özgür emeği savunan kölelik karşıtı ideolojilerin ülke genelinde daha da meşrulaşacağı korkusunu pekiştirmiştir. Köleliğin savunucuları için ayrılma, köleliğin Birlik içinde güvenli bir şekilde sürdürülemeyeceği ve güneyin çıkarlarının tehlikede olduğu inancına dayalı olarak rasyonel bir tercih olarak görülmüştür.

Oysa ki, Lincoln'ün köleliği kaldırma yönünde bir niyeti ya da bir söylemi olmamıştır. Başkanlık yemin töreninde yaptığı konuşmada da bu duruşunu açıkça dile getirmiş; köleliğin var olduğu eyaletlerde bu kuruma doğrudan ya da dolaylı olarak müdahale etme niyeti olmadığını, ancak Birlik'i korumak için yemin ettiğini ve asıl amacının bu olduğunu vurgulamıştır. Yani Lincoln'ün savaşa girme kararı kölelik ile ilgili değil Birlik'in korunmasına yönelik bir hamledir.

22 Ağustos 1862 tarihinde, Newyork Tribune gazetesi yazarı Horace Greeley'e yazdığı mektupta Lincoln, "Bu mücadeledeki en büyük hedefim Birliği korumaktır; köleliği kurtarmak ya da yok etmek değildir. Eğer Birliği, hiçbir köleyi özgür bırakmadan kurtarabilseydim, bunu yapardım. Eğer tüm köleleri özgür bırakarak Birliği kurtarabilseydim, bunu da yapardım. Eğer bazı köleleri özgür bırakıp diğerlerini serbest bırakmadan Birliği kurtarabilseydim, bunu da yapardım. Kölelik ve siyah ırk konusunda yaptıklarım, yalnızca Birliğin korunmasına katkıda bulunacağıma inandığım için

yapılmaktadır; ve yaptıklarımın kaçındıklarım ise, Birliği korumaya yardımcı olacağına inanmadığım şeylerdir.”³⁵⁹ ifadelerini kullanmıştır.

1863 yılında yayımlanan Özgürlük Bildirgesi, Birleşik Devletler’e karşı isyan eden bölgelerdeki tüm köleleştirilmiş bireylerin serbest bırakılacağını ilan etmiştir. Ancak bu karar, yalnızca ayrılan Güney eyaletlerini kapsamış ve Birlik’e sadık kalan sınır eyaletlerindeki kölelik uygulamasına müdahale etmemiştir. Bu nedenle Bildirge, ahlaki bir motivasyon ile yayınlanmış bir belge değil, Güney’in ekonomik yapısını zayıflatmayı amaçlayan bir askeri stratejidir. Siyahlar kölelikten kurtulmuş olsalar bile, toplumsal düzende beyazlarla eşit kabul edilmemiş, ırksal ayrımcılık ve eşitsizlik devam etmiştir.

Kuzey’in ekonomik üstünlüğünün tek başına askeri zaferi garantilemediği ve savaş sırasında liderliğin ne kadar önemli olduğu da bu süreçte yeniden anlaşılmıştır. Lincoln yönetiminin iç savaş süresince belki de en büyük başarısı, birkaç başarısız denemenin ardından Kuzey’in stratejik hedeflerini gerçekleştirebilecek liderleri, yani Ulysses S. Grant ve William T. Sherman’ı görevlendirmesi olmuştur. Grant ve Sherman, Kuzey’in endüstriyel gücünü askeri stratejiyle birleştirerek, savaşın seyrini Kuzey lehine çevirmeyi başarmışlardır.

Savaşın sonunda kölelik ortadan kaldırılırken, yeniden yapılanma döneminde Kuzey’in kapitalist değerleri de sağlamlaştırılarak ücretli emek sisteminin hakim olması sağlanmıştır. Bu dönemde, Kuzeyli seçkinler Güney’i yeni kapitalist düzene yeniden dahil etmek için çalışırken, Güneyli seçkinler de ortakçılık gibi yeni toplumsal yapılar aracılığıyla iktidarlarını sürdürmüştür. Kölelik kaldırılmış olsa da, her iki bölgedeki egemen sınıflar, işçi hareketlerinin, azat edilmişlerin ve küçük çiftçilerin artan gücünü

---

³⁵⁹ Richard Hofstadter (ed.), *Great Issues in American History, Vol. II: From the Revolution to the Civil War, 1765-1865*, Vintage, 1969, s. 436.

bastırarak egemenliklerini yeniden tesis etmeyi başarmıştır. 1877 yılına gelindiğinde, Güney'deki Demokratlar, Güney eyalet ve yerel hükümetlerinin çoğunu kontrol eden ve egemen sınıfın gücünü yeniden tesis etmek için yasalar çıkaran konuma gelmiştir.

Köleliğin kaldırılmasına ve Konfederasyonun yenilgisine rağmen, birçok Kuzeyli elit Afrikalı Amerikalılar için eşit haklar sağlamaya pek ilgi göstermemiştir. Siyahilere siyasi haklar verilmesi önemli bir adım olmasına rağmen bu haklar pratikte sınırlı kalmış ve ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarına yardımcı olacak toplumsal reformlar gerçekleştirilmemiştir. Savaşın son döneminde, Sherman'ın önerdiği toprak reformu kısmen uygulanmış ama Johnson'ın güneyli plantasyonculara af çıkarmış olması nedeniyle restorasyon döneminde geri alınmıştır. 19. yüzyılın sonuna gelindiğinde, Güneyli ekici ve endüstriyel çıkarlardan oluşan yeni bir hegemonik ittifak, Güney'in siyasi ve ekonomik kurumları üzerindeki kontrolü yeniden ele geçirmiş ve ırksal baskıya dayalı Jim Crow sistemini kurmuştur.

Bu bağlamda, Amerikan İç Savaşı'nı bir toplumsal devrim olarak değil, kapitalizmin gelişimi önündeki siyasi, hukuki, toplumsal ve kültürel engelleri ortadan kaldırmaya yönelik bir Burjuva Devrimi olarak tanımlamak daha isabetli olacaktır.

KAYNAKÇA

Kitaplar, Makaleler ve Diğer Yayınlar

ANIEVAS, Alexander, “Revolutions and International Relations: Rediscovering the Classical Bourgeois Revolutions”, *European Journal of International Relations*, Vol. 21, No. 1, 2015, ss. 1-26.

ANIEVAS, Alexander ve Dabney Waring, "The Difference Multiplicity Makes: The American Civil War as Passive Revolution", *Review of International Studies*, Vol. 2023, pp. 1-20.

ASHWORTH, John, *Slavery, Capitalism, and Politics in the Antebellum Republic: Volume 2, The Coming of the Civil War, 1850-1861*, Cambridge University Press, 2007.

ASHWORTH, John, *The Republic in Crisis, 1848–1861*, Cambridge University Press, 2012.

AVCI, Yasemin ve Muhammed Dağ, “Annales Ekolü'nde ve Türkiye'de Yerel Tarih Çalışmalarında Disiplinlerarası Çalışma Yönteminin Kullanımı (1939-2000)”, *İçtimaiyyat, Sosyal Bilimler Dergisi*, Vol. 6, No. 1, 2022, ss. 51-80.

BEARD, Charles Austin, Mary Ritter BEARD, *History of the United States*, The Macmillan Company, 1921.

BRAGG, Dianne M., *The Causes of the Civil War: A Newspaper Analysis*, The University of Alabama, 2013.

CARLISLE, Rodney P., *The Civil War and Reconstruction: 1860 to 1876*, Handbook to Life in America, Vol. III, Facts on File, 2009.

COCLANIS, Peter A., “Tracking the Economic Divergence of the North and the South”, *Southern Cultures*, Vol. 6, No. 4, Winter 2000, ss. 82-103.

CONRAD, Christoph, “Social History”, *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, Vol. 22, Elsevier Ltd., 2015, s. 307-312.

DAVIDSON, James West, *Kısa Amerika Birleşik Devletleri Tarihi*, İstanbul, Say Yayınları, 2015.

- DEUDNEY, Daniel ve Jeffrey Meiser, “American Exceptionalism”, Michael Cox ve Doug Stokes (ed.), *U.S. Foreign Policy*, New York, Oxford University Press, 2008.
- EDİS, Zeki, “History of Black Codes and Jim Crow Laws”, *Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, Vol. 5, No. 26, 2019, s. 2026-2041.
- EGNAL, Marc, “The Economic Origins of the Civil War”, *OAH Magazine of History*, Vol. 25, No. 2, 2011, s. 29-33.
- FARMER, Alan, *The American Civil War: Causes, Courses and Consequences 1803–77*, Hodder Education, 2011.
- GRAY, Corey Patrick, *Industrial Modernization and the American Civil War*, Florida State University, 2015.
- GOEN, C. C., “Broken Churches, Broken Nation: Regional Religion and North-South Alienation in Antebellum America”, *Church History*, Vol. 52, No. 1, Cambridge University Press, 1983, s. 21-35.
- GRANT, Susan-Mary, *Themes of the American Civil War: The War Between the States*, ed. Brian Holden Reid, 2nd edn., Routledge, 2010.
- HARMAN, Chris, *Halkların Dünya Tarihi: Taş Devri'nden Yeni Binyıla*, çev. Uygur Kocabaşoğlu, Yordam Kitap, 2010.
- HILLSTROM, Kevin ve Lawrence W. Baker (eds.), *American Civil War Almanac*, UXL, 2000.
- HOBBSBAWM, Eric J., *The Age of Empire: 1875-1914*, 1st Vintage Books Edition, Random House, 1989.
- HOFSTADTER, Richard (ed.), *Great Issues in American History, Vol. II: From the Revolution to the Civil War, 1765-1865*, Vintage, 1969.
- IGGERS, Georg G., *Bilimsel Nesnellikten Postmodernizme Yirminci Yüzyılda Tarihyazımı*, çev. Gül Çağalı Güven, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2000.
- JOHNSON, Curtis D., “Sectarian Nation: Religious Diversity in Antebellum America”, *OAH Magazine of History*, Vol. 22, No. 1, Oxford University Press, 2008, s. 14-18.

- KING, David C., *Civil War and Reconstruction*, American Heritage, American Voices Series, John Wiley & Sons, 2003.
- KOCKA, Jürgen, “Eric J. Hobsbawm (1917-2012)”, *International Review of Social History*, Vol. 58, 2013, ss. 1-8.
- KOLASI, Klevis, “Alman Tarih Yazımında Sonderweg Tezinin Katkıları ve Sınırlılıkları: Özgün Yolun Ötesinde,” In *Türk-Alman Çalışmaları Serisi I*, Ankara: Nobel Yayınevi, 2020, pp.173-194;
- KOLASI, Klevis, “Reconciling Tensions in the Analysis of Bourgeois Revolutions: A Critical Realist Approach” *ULUSLARARASI İLİŞKİLER*, Vol. 21, No. 82, 2024, ss. 79-96.
- LOSURDO, Domenico, *Liberalism: A Counter-History*, çev. Gregory Elliott, Verso, 2011.
- MEYERS, Donald J., *And The War Came: The Slavery Quarrel and The American Civil War*, Algora Publishing, 2005.
- MOORE Jr., Barrington, *Diktatörlüğün ve Demokrasinin Toplumsal Kökenleri: Çağdaş Dünyanın Yaratılmasında Soylunun ve Köylünün Rolü*, çev. Şirin Tekeli ve Alaeddin Şenel, Varlık Yayınları, 1989.
- MOUNTJOY, Shane, *Causes of the Civil War: The Differences Between the North and South*, The Civil War: A Nation Divided Series, Chelsea House, 2009.
- OKORO, Kingsley N., “Religion in an Oppressive Society: The Antebellum Example”, *Open Journal of Philosophy*, Vol. 2, No. 4, SciRes, 2012, s. 251-259.
- ÖNEL, Akın, *Amerikan İç Savaşı*, İzmir, Lilith Yayıncılık, 2018.
- PHILLIPS, Dennis, “The Tragedy of American Diplomacy: A Tribute to the Legacy of William Appleman Williams”, *Australasian Journal of American Studies*, Vol. 26, No. 2, 2007, ss. 89-98.
- POST, Charles, *The American Road to Capitalism: Studies in Class-Structure, Economic Development, and Political Conflict, 1620-1877*, Historical Materialism Book Series, Brill, 2011.
- REYNOLDS, David S., *Mightier than the Sword: Uncle Tom's Cabin and the Battle for America*, W. W. Norton & Company, 2011.

- SMITH, Decorie, *The Relationship between Christianity and Slavery: An Examination of the Defense of Slavery within Christian Thought, Practices and Methodologies from 1619-1865*, Liberty University, 2023.
- SUNDQUIST, Eric J. (ed.), *New Essays on Uncle Tom's Cabin*, Cambridge University Press, 1987.
- SÜMER, Çağdaş, *Eski Rejimden II. Meşrutiyet'e Osmanlı İmparatorluğu'nda Modern Devlet Oluşumu ve Siyasal Çatışma Dinamikleri*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2020.
- TESCHKE, Benno, "Bourgeois Revolution, State Formation and the Absence of the International", *Historical Materialism*, Vol. 13, No. 2, Brill, 2005, s. 3-26.
- TOCQUEVILLE, Alexis de, *Amerika'da Demokrasi*, çev. Seçkin Sertdemir Özdemir, İletişim Yayınları, 2016.
- VARON, Elizabeth R., *Disunion!: The Coming of the American Civil War, 1789-1859*, Gary W. Gallagher ve Michael T. Parrish (eds.), The University of North Carolina Press, 2008.
- WALLENFELDT, Jeff (ed.), *The American Civil War and Reconstruction: People, Politics, and Power*, Rosen Educational Service, 2009.
- WATSON, Ritchie Devon Jr., *Normans and Saxons: Southern Race Mythology and the Intellectual History of the American Civil War*, Louisiana State University Press, 2008.
- WILLIAMS, William Appleman, *The Tragedy of American Diplomacy*, 2nd Rev. and Enlarged Edition, Delta Books, Dell Publishing Co., 1972.
- WOOD, Ellen Meiksins, *The Origin of Capitalism: A Longer View*, Verso, 2002.
- WOODWORTH, Steven E., *Cultures in Conflict: The American Civil War*, Greenwood Press, 2000.
- ZINN, Howard, *Amerika Birleşik Devletleri Halklarının Tarihi (1492'den Günümüze)*, çev. Sevinç Sayan Özer, İmge Kitabevi Yayınları, 2005.

Internet Kaynakları

Alessandro Barbero - La Guerra Civile Americana, YouTube, https://www.youtube.com/watch?v=PbZ_uAez8b0&t=240s (Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2024).

All Poetry, “A Worker Reads History”, <https://allpoetry.com/A-Worker-Reads-History> (Erişim Tarihi: 14 Eylül 2024).

American Battlefield Trust, “10 Facts: The Emancipation Proclamation”, <https://www.battlefields.org/learn/articles/10-facts-emancipation-proclamation> (Erişim Tarihi: 26 Ağustos 2024).

American Battlefield Trust, “Battle of Antietam”, <https://www.battlefields.org/learn/civil-war/battles/antietam> (Erişim Tarihi: 27 Ağustos 2024).

American Battlefield Trust, “Battle of Shiloh”, <https://www.battlefields.org/learn/civil-war/battles/shiloh> (Erişim Tarihi: 30 Ağustos 2024).

American Battlefield Trust, “Civil War Casualties”, <https://www.battlefields.org/learn/articles/civil-war-casualties> (Erişim Tarihi: 30 Ağustos 2024).

American Battlefield Trust, “Fugitive Slave Act” <https://www.battlefields.org/learn/primary-sources/fugitive-slave-act> (Erişim Tarihi: 24 Mayıs 2024).

American Battlefield Trust, “Hartford Convention”, <https://www.battlefields.org/learn/articles/hartford-convention> (Erişim Tarihi: 20 Ağustos 2024).

American Battlefield Trust, “Lincoln’s First Inaugural Address”, <https://www.battlefields.org/learn/primary-sources/lincolns-first-inaugural-address> (Erişim Tarihi: 4 Eylül 2024).

American Battlefield Trust, “Missouri Compromise” <https://www.battlefields.org/learn/articles/missouri-compromise> (Erişim Tarihi: 24 Mayıs 2024).

American Battlefield Trust, "North and South," <https://www.battlefields.org/learn/articles/north-and-south> (Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2024).

American Battlefield Trust, "The Civil War", <https://www.battlefields.org/learn/civil-war> (Erişim Tarihi: 7 Eylül 2024).

BBC, "Quakers (Religious Society of Friends)", https://www.bbc.co.uk/religion/religions/christianity/subdivisions/quakers_1.shtml (Erişim Tarihi: 28 Ağustos 2024).

Beaufort.com, "The History of Sea Island Cotton", <https://www.beaufort.com/the-history-of-sea-island-cotton/> (Erişim Tarihi: 31 Ağustos 2024).

Bill of Rights Institute, "*The Nullification Crisis*", <https://billofrightsinstitute.org/essays/the-nullification-crisis> (Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2024).

Bill of Rights Institute, "William Tecumseh Sherman and Total War", <https://billofrightsinstitute.org/essays/william-tecumseh-sherman-and-total-war> (Erişim Tarihi: 17 Ağustos 2024).

BlackPast, "1854: Kansas-Nebraska Act", <https://www.blackpast.org/african-american-history/primary-documents-african-american-history/1854-kansas-nebraska-act/> (Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2024).

Britannica, "Freedmen's Bureau", <https://www.britannica.com/topic/Freedmens-Bureau> (Erişim Tarihi: 29 Ağustos 2024).

Britannica, "Habeas Corpus", <https://www.britannica.com/topic/habeas-corpus> (Erişim Tarihi: 23 Ağustos 2024).

Britannica, "Missouri Compromise", <https://www.britannica.com/event/Missouri-Compromise> (Erişim Tarihi: 24 Mayıs 2024).

Britannica, "Tennessee: History", <https://www.britannica.com/place/Tennessee/History> (Erişim Tarihi: 21 Ağustos 2024).

Britannica, "Transatlantic Slave Trade", <https://www.britannica.com/topic/transatlantic-slave-trade> (Erişim Tarihi: 9 Temmuz 2024).

Britannica, “Uncle Tom's Cabin: Major Themes and Influences”,
<https://www.britannica.com/topic/Uncle-Toms-Cabin/Major-themes-and-influences> (Erişim Tarihi 1 Temmuz 2024).

Britannica, “What Were the Effects of Sherman’s March to the Sea?”,
<https://www.britannica.com/question/What-were-the-effects-of-Shermans-March-to-the-Sea> (Erişim Tarihi: 3 Eylül 2024).

Case Western Reserve University, “Presbyterians”,
<https://case.edu/ech/articles/p/presbyterians> (Erişim Tarihi: 4 Eylül 2024).

Civil War & Reconstruction, “Wade-Davis Bill”,
<https://cwnc.omeka.chass.ncsu.edu/items/show/144> (Erişim Tarihi: 22 Ağustos 2024).

Civil War Causes, “King Cotton Speech”,
<https://civilwarcauses.org/King%20Cotton%20speech.htm> (Erişim Tarihi 1 Temmuz 2024).

Cliffnotes, “Uncle Tom's Cabin: Book Summary”,
<https://www.cliffsnotes.com/literature/u/uncle-toms-cabin/book-summary>
(Erişim Tarihi 1 Temmuz 2024).

Constituting America, “July 4, 1863: Vicksburg Surrenders Completing the Anaconda Plan to Encircle the South”,
<https://constitutingamerica.org/july-4-1863-vicksburg-surrenders-completing-the-anaconda-plan-to-encircle-the-south-guest-essayist-daniel-a-cotter/> (Erişim Tarihi: 19 Ağustos 2024).

Emerging Civil War, “Dude, Where's My Candidate? Lincoln, the Ballot, and the Election of 1860”,
<https://emergingcivilwar.com/2023/12/21/dude-wheres-my-candidate-lincoln-the-ballot-and-the-election-of-1860/> (Erişim Tarihi: 2 Eylül 2024).

Equal Justice Initiative, “Dred Scott”,
<https://eji.org/news/dred-scott/> (Erişim Tarihi: 24 Mayıs 2024).

Essential Civil War Curriculum, “The Missouri Compromise of 1820”,
<https://www.essentialcivilwarcurriculum.com/the-missouri-compromise-of-1820.html> (Erişim Tarihi: 18 Temmuz 2024).

Gerçek Edebiyat, “Okumuş Bir İşçi Soruyor”,
<https://www.gercekedebiyat.com/haber/4607-5187.html> (Erişim Tarihi: 14 Eylül 2024).

Gilder Lehrman Institute of American History, “Historical Context: Facts about the Slave Trade and Slavery”, <https://www.gilderlehrman.org/history-resources/teacher-resources/historical-context-facts-about-slave-trade-and-slavery> (Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2024).

Gilder Lehrman Institute of American History, “House Divided Speech, ca. 1857-1858”,
<https://www.gilderlehrman.org/history-resources/spotlight-primary-source/house-divided-speech-ca-1857-1858> (Erişim Tarihi: 1 Eylül 2024).

Harriet Beecher Stowe Center, "Her Global Impact,"
<https://www.harrietbeecherstowecenter.org/harriet-beecher-stowe/her-global-impact> (Erişim Tarihi: 24 Mayıs 2024).

History.com, “Compromise of 1850”
<https://www.history.com/topics/slavery/compromise-of-1850> (Erişim Tarihi: 24 Mayıs 2024).

History.com, “First Battle of Bull Run”, <https://www.history.com/topics/american-civil-war/first-battle-of-bull-run> (Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024).

History.com, “Homestead Act”, <https://www.history.com/topics/american-civil-war/homestead-act> (Erişim Tarihi: 18 Ağustos 2024).

History.com, "Missouri Compromise", <https://www.history.com/topics/slavery/missouri-compromise> (Erişim Tarihi: 24 Mayıs 2024).

History.com, “Sherman’s March”, <https://www.history.com/topics/american-civil-war/shermans-march> (Erişim Tarihi: 28 Ağustos 2024).

History.com, “Underground Railroad”, <https://www.history.com/topics/black-history/underground-railroad> (Erişim Tarihi: 31 Temmuz 2024).

HistoryNet, “John C. Calhoun: The Man Who Started the Civil War”,
<https://www.historynet.com/john-c-calhoun-the-man-who-started-the-civil-war/> (Erişim Tarihi: 2 Eylül 2024).

- History Associates, "Contested Transition", <https://www.historyassociates.com/contested-transition/> (Erişim Tarihi: 18 Ağustos 2024).
- History on the Net, "Confederate States of America", <https://www.historyonthenet.com/confederate-states-america-2> (Erişim Tarihi: 31 Ağustos 2024).
- Library of Congress, "Abolition," *African American Odyssey*, <https://www.loc.gov/exhibits/african-american-odyssey/abolition.html> (Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2024).
- Khan Academy, "Compromise of 1877", <https://www.khanacademy.org/humanities/us-history/civil-war-era/reconstruction/a/compromise-of-1877> (Erişim Tarihi: 31 Ağustos 2024).
- Khan Academy, "The Homestead Act and the Exodusters", <https://www.khanacademy.org/humanities/us-history/the-gilded-age/american-west/a/the-homestead-act-and-the-exodusters> (Erişim Tarihi: 22 Ağustos 2024).
- Khan Academy, "The Nullification Crisis" <https://www.khanacademy.org/humanities/us-history/the-early-republic/age-of-jackson/a/the-nullification-crisis> (Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2024).
- Learning for Justice, "First Inaugural Address, March 4, 1861", <https://www.learningforjustice.org/classroom-resources/texts/hard-history/first-inaugural-address-march-4-1861> (Erişim Tarihi: 30 Ağustos 2024).
- Ledger-Enquirer, "Exploring the History and Legacy of Antebellum America", <https://www.ledger-enquirer.com/living/article288480405.html> (Erişim Tarihi: 1 Eylül 2024).
- Measuring Worth, "Slavery in the United States," <https://www.measuringworth.com/slavery.php> (Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2024).
- Missouri State Archives, "Dred Scott Case," <https://www.sos.mo.gov/archives/resources/africanamerican/scott/scott.asp> (Erişim Tarihi: 24 Mayıs 2024).

- National Archives, “John Brown's Day of Reckoning”, <https://www.archives.gov/publications/prologue/2011/spring/brown.html> (Erişim Tarihi: 14 Mayıs 2024).
- National Archives, “Emancipation Proclamation”, <https://www.archives.gov/exhibits/featured-documents/emancipation-proclamation> (Erişim Tarihi: 3 Eylül 2024).
- National Archives, “Missouri Compromise”, <https://www.archives.gov/milestone-documents/missouri-compromise> (Erişim Tarihi: 21 Temmuz 2024).
- National Archives, “Northwest Ordinance”, <https://www.archives.gov/milestone-documents/northwest-ordinance> (Erişim Tarihi: 18 Temmuz 2024).
- National Archives, “Treaty of Guadalupe Hidalgo”, <https://www.archives.gov/milestone-documents/treaty-of-guadalupe-hidalgo> (Erişim Tarihi: 15 Mayıs 2024).
- National Archives, “Wade-Davis Bill”, <https://www.archives.gov/milestone-documents/wade-davis-bill> (Erişim Tarihi: 29 Ağustos 2024).
- National Constitution Center, “Lee Surrenders at Appomattox”, <https://constitutioncenter.org/blog/lee-surrenders-at-appomattox> (Erişim Tarihi: 27 Ağustos 2024).
- National Constitution Center, “Plessy v. Ferguson”, <https://constitutioncenter.org/the-constitution/supreme-court-case-library/plessy-v-ferguson> (Erişim Tarihi: 22 Ağustos 2024).
- National Geographic, “Underground Railroad”, <https://education.nationalgeographic.org/resource/undergroundrailroad/> (Erişim Tarihi: 1 Temmuz 2024).
- National Park Service, “Civil War Facts”, <https://www.nps.gov/civilwar/facts.htm> (Erişim Tarihi: 21 Ağustos 2024).
- National Park Service, "Historical Contexts: The Civil War Era," <https://www.nps.gov/ethnography/aah/aaheritage/histContextsE.htm> (Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2024).

- New Georgia Encyclopedia, “Sherman’s March to the Sea”, <https://www.georgiaencyclopedia.org/articles/history-archaeology/shermans-march-to-the-sea/> (Erişim Tarihi: 6 Eylöl 2024).
- Politico, “Tennessee is Readmitted to the Union: July 24, 1866”, <https://www.politico.com/story/2008/07/tenn-is-readmitted-to-the-union-july-24-1866-011990> (Erişim Tarihi: 30 Ağustos 2024).
- Purdue University, “Lincoln-Douglas Debates”, <https://cla.purdue.edu/academic/history/debate/lincolndouglas/LincolnDouglas.html> (Erişim Tarihi: 8 Eylöl 2024).
- Quora, “What Is the Difference Between a Christian Baptist, Methodist, and Episcopalian Church?”, <https://www.quora.com/What-is-the-difference-between-a-Christian-Baptist-Methodist-and-Episcopalian-Church> (Erişim Tarihi: 26 Ağustos 2024).
- Quora, “Why Was the Battle of Shiloh So Important?”, <https://www.quora.com/Why-was-the-Battle-of-Shiloh-so-important> (Erişim Tarihi: 25 Ağustos 2024).
- Royal Museums Greenwich, “History of the Transatlantic Slave Trade”, <https://www.rmg.co.uk/stories/topics/history-transatlantic-slave-trade> (Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2024).
- Slavery and Remembrance, “The Transatlantic Slave Trade”, <https://slaveryandremembrance.org/articles/article/?id=A0002> (Erişim Tarihi 9 Temmuz 2024).
- Smithsonian Magazine, “*John Brown's Day of Reckoning*,” <https://www.smithsonianmag.com/history/john-browns-day-of-reckoning-139165084/> (Erişim Tarihi: 24 Mayıs 2024).
- Smithsonian Magazine, “Was the First Battle of Bull Run Really a ‘Picnic Battle’?”, <https://www.smithsonianmag.com/smart-news/was-first-battle-bull-run-really-picnic-battle-180964084/> (Erişim Tarihi: 3 Eylöl 2024).
- Social Studies Help, “Effect of Lincoln's Death on Reconstruction”, <https://socialstudieshelp.com/american-history-topics/effect-of-lincoln-death-on-reconstruction/> (Erişim Tarihi: 25 Ağustos 2024).

- South Carolina Encyclopedia, “Union Leagues”, <https://www.sencyclopedia.org/sce/entries/union-leagues/> (Erişim Tarihi: 27 Ağustos 2024).
- Students of History, “Compromise of 1877”, <https://www.studentsofhistory.com/compromise=1877> (Erişim Tarihi: 24 Ağustos 2024).
- Teaching American History, “House Divided Speech”, <https://teachingamericanhistory.org/document/house-divided-speech-3/> (Erişim Tarihi: 24 Ağustos 2024).
- The American Presidency Project, “Election of 1860”, <https://www.presidency.ucsb.edu/statistics/elections/1860> (Erişim Tarihi: 5 Eylül 2024).
- The Great Republic, “Bleeding Kansas: The Eve of the Civil War”, <https://www.great-republic.com/blogs/news/bleeding-kansas-the-eve-of-the-civil-war> (Erişim Tarihi: 5 Temmuz 2024).
- The New Yorker, “Eric Hobsbawm: The Communist Who Explained History”, <https://www.newyorker.com/books/under-review/eric-hobsbawm-the-communist-who-explained-history> (Erişim Tarihi: 10 Ekim 2024).
- The White House, “Abraham Lincoln”, <https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/presidents/abraham-lincoln/> (Erişim Tarihi: 8 Eylül 2024).
- U.S. Army Heritage and Education Center, “Cheney’s Strategy in the Civil War”, https://ahec.armywarcollege.edu/exhibits/CivilWarImagery/cheney_strategy.cfm (Erişim Tarihi: 20 Ağustos 2024).
- U.S. Department of State, “Gadsden Purchase”, <https://history.state.gov/milestones/1830-1860/gadsden-purchase> (Erişim Tarihi: 24 Mayıs 2024).
- U.S. Department of State, “Louisiana Purchase, 1803”, <https://history.state.gov/milestones/1801-1829/louisiana-purchase> (Erişim Tarihi: 25 Ağustos 2024).

- U.S. House of Representatives, “The Civil Rights Bill of 1866”, <https://history.house.gov/Historical-Highlights/1851-1900/The-Civil-Rights-Bill-of-1866/> (Erişim Tarihi: 4 Eylöl 2024).
- U.S. Senate, “14th Amendment”, <https://www.senate.gov/about/origins-foundations/senate-and-constitution/14th-amendment.htm> (Erişim Tarihi: 23 Ağustos 2024).
- U.S. Senate, “Kansas-Nebraska Act”, <https://www.senate.gov/artandhistory/history/minute/Kansas-Nebraska-Act.htm> (Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2024).
- U.S. Senate, “The Homestead Act”, <https://www.senate.gov/artandhistory/history/common/civil-war/Homestead-Act.htm> (Erişim Tarihi: 28 Ağustos 2024).
- University of Notre Dame, “Puritans”, <https://www3.nd.edu/~rbarger/www7/puritans.html> (Erişim Tarihi: 24 Ağustos 2024).
- Virginia Museum of History & Culture, “Last Chance for Peace: Virginia’s Role in the Washington Peace Conference of 1861”, <https://virginiahistory.org/learn/last-chance-peace-virginias-role-washington-peace-conference-1861-mark-tooley> (Erişim Tarihi: 29 Ağustos 2024).
- Vocabulary.com, “Antebellum”, <https://www.vocabulary.com/dictionary/antebellum> (Erişim Tarihi: 22 Ağustos 2024).
- White House Historical Association, “The White House and Reconstruction”, <https://www.whitehousehistory.org/the-white-house-and-reconstruction> (Erişim Tarihi: 5 Eylöl 2024).
- Yale University Press, “A Brief History of American Exceptionalism”, <https://yalebooks.yale.edu/2017/02/28/a-brief-history-of-american-exceptionalism/> (Erişim Tarihi: 17 Mayıs 2024).

ÖZET

Bu tez, Amerikan İç Savaşı'nın toplumsal kökenlerini, toplumsal tarih paradigması çerçevesinde incelemekte ve savaşın temel nedeninin köleliğin kaldırılması değil, kapitalizmin gelişmesinin önündeki engellerin ortadan kaldırılması olduğunu savunmaktadır. Amerikan İç Savaşı, geleneksel tarih yazımında sıklıkla köleliğin sona erdirilmesiyle ilişkilendirilse de, bu çalışma, savaşı Kuzey'in burjuva devrimi niteliğindeki mücadelesi olarak ele almaktadır. Kuzey'in ücretli emeğe dayalı kapitalist sisteminin, Güney'in köle emeğine dayalı plantasyon ekonomisiyle çarpışması, İç Savaş'ın başlıca dinamiğini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, savaş iki farklı toplumsal örgütlenme biçiminin çatışması olarak değerlendirilmiştir.

Tez, savaşın kökenlerini anlamak için iç savaş öncesi dönemin ekonomik, siyasal ve toplumsal dinamiklerini ve bu dinamikleri derinden etkileyen olayları ayrıntılı bir şekilde ele almaktadır. Kuzey ve Güney arasındaki toplumsal ve ekonomik yapıların farklılığı, sanayileşme ile plantasyon sisteminin çelişkisi ve bu çelişkilerin toplumsal formasyondaki etkisi analiz edilmektedir. Missouri Uzlaşması, Kaçak Köle Yasası, Kansas-Nebraska Yasası ve Dredd Scott kararı gibi dönemin önemli siyasi gelişmeleri, bu toplumsal çatışmanın kritik dönüm noktaları olarak ele alınmıştır. Çalışmada ayrıca, sınıf mücadelesinin ve çıkar çatışmalarının, iç savaşın çıkışındaki rolü detaylandırılmıştır.

Son olarak çalışmada, İç Savaş sonrası yeniden yapılanma döneminde Kuzey'in kapitalist değerlerinin Güney'e dayatılması ve bu sürecin toplumsal dönüşüm üzerindeki etkisi incelenmiştir. Siyahların siyasi haklarının pratikte sınırlı kaldığı ve ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarına yardımcı olacak toplumsal reformların gerçekleştirilmediği gösterilerek, İç Savaş'ın kapitalizmin yayılması önündeki kurumsal,

toplumsal, siyasi ve kültürel engellerin ortadan kaldırılmasına yol açan bir burjuva devrimi olarak daha iyi anlaşılabilceği savunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Amerikan İç Savaşı, Kölelik, Kapitalizm, Burjuva Devrimi, Toplumsal Tarih.

ABSTRACT

This thesis analyses the social origins of the American Civil War within the framework of the social history paradigm and argues that the main cause of the war was not the abolition of slavery but the removal of obstacles to the development of capitalism. Although the American Civil War is often associated with the abolition of slavery in traditional historiography, this study treats the war as a bourgeois revolutionary struggle of the North. The collision of the capitalist system of the North, based on wage labour, with the plantation economy of the South, based on slave labour, constitutes the primary dynamic of the Civil War. In this context, the war is seen as a clash between two different forms of social organisation.

In order to understand the origins of the war, the thesis analyses in detail the economic, political and social dynamics of the pre-civil war period and the events that profoundly affected these dynamics. The differences in social and economic structures between the North and the South, the contradiction between industrialisation and the plantation system, and the impact of these contradictions on social formation are analysed. Important political developments of the period, such as the Missouri Compromise, the Fugitive Slave Act, the Kansas-Nebraska Act and the Dredd Scott decision, are discussed as critical turning points in this social conflict. The study also elaborates on the role of class struggle and conflicts of interest in the outbreak of the Civil War.

Finally, the study analyses the imposition of capitalist values of the North on the South in the post-Civil War reconstruction period and the impact of this process on social transformation. By showing that the political rights of blacks were limited in practice and that social reforms to help them gain economic independence were not realised, it is

argued that the Civil War can be better understood as a bourgeois revolution that led to the removal of institutional, social, political and cultural barriers to the spread of capitalism.

Keywords: American Civil War, Slavery, Capitalism, Bourgeois Revolution, Social History.

